

სიბილა გელაძე

**ენის პარიატიები
სხვადასხვა დისკურსში**

გამომცემლობა "უნივერსალი"
თბილისი 2013

**რედაქტორი: ნათია ნემსაძე, ივ. ჯავახიშვილის
სახ. თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი**

**რეცენზენტი: მაია თევზაძე, ილიას სახ.
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
პროფესორი**

© ს. გელაძე, 2013

გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2013

**თბილისი, 0179, ი. ჯავახიშვილის ბაზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge**

ISBN 978-9941-22-219-1

სარჩევი

1 ორაზროვნება დისკურსში (მხატვრული და მედიადისკურსების ანალიზის საფუძველზე).....	5
2 პოლიტიკური დისკურსის სტრატეგიები და ლინგვისტური მარკერები	16
3 მეტაფორის ტიპები დისკურსში.....	26
4 მეტაფორის ინტერაქცია დისკურსულ კონტექტთან ინტერვიუების მიხედვით	32
5 ჰიპერბოლის ფუნქციები დისკურსში	37
6 დარგობრივი დისკურსის სიტყვა –ნუკლეუსები.....	44
7 დიასისტემური ვარიაციების მარკერები დისკურსში.....	51
8 ნეოლოგიზმებიდან ენობრივ ნორმებამდე	58
9 დისკურსული ტრიადა ჟურნალისტურ დისკურსსა და მკითხველთა კომენტარებში.....	63
10 მედიადისკურსი და უცხოური ენის (ფრანგული) სწავლების პროცესი	73
11 Métaphore en interaction avec le contexte discursif dans le cadre des interviews.....	83
12 Pour traduire un texte spécialisé	87
13 Les marqueurs rhétoriques et linguistiques du discours politique d'aujourd'hui	88
14 Formation des normes langagières dans le contexte discursif	90
ბიბლიოგრაფია.....	97

1 ორაზროვნება დისკურსში (მხატვრული და მედია- დისკურსების ანალიზის საფუძველზე)

ორაზროვნება ყველა ენაში წარმოიშვება, რაც განპირობებულია მრავალი ფაქტორით: ლინგვისტური თუ ექსტრალინგვისტური ფაქტორებით, კულტურული კონტექსტით და ბოლოსდაბოლოს, კომუნიკანტების ფსიქოლოგიური მდგომარეობით. ლინგვისტური თვალსაზრისით ორაზროვნების წარმოქმნას ხელს უწყობს პოლისემიური სიტყვები და ომონიმები. ჯერ კიდევ წმინდა ავგუსტინე ამბობდა "ორაზროვნება ყველა სიტყვაშიაო". ეს ფაქტი გონებას კი არ ამუხრუჭებს, არამედ მის დინამიურ ქმედებას განაპირობებს და ეს ასეა ყველა სფეროში. ჩვენი ინტერესის საგანი ლინგვისტიკაა და აქედან გამომდინარე, კვლევის საგანი ლინგვისტური ორაზროვნება იქნება. უპირველეს ყოვლისა, გავიხსენოთ ორაზროვნების დეფინიცია უნივერსალური ლექსიკონის მიხედვით – ლინგვისტური ორაზროვნება მაშინაა, როცა სიტყვას, ან გამონათქვამს რამდენიმე ინტერპრეტაცია შეიძლება მიესადაგოს. ეს ინტუიტიური დეფინიცია ძალიან ფართეა, ამიტომ ცდილობენ ლინგვისტიკაში დააზუსტონ და შემოფარგლონ ეს განმარტება, ყოველგვარი ვირტუალური თუ არავირტუალური გაუგებრობებისა და ორჭოფობებისაგან გამოაცალკევონ სწორედ ის ორაზროვნებები, რომელთა საფუძველიც იძებნება გარკვეული ენობრივი სისტემის სტრუქტურაში და იმ კანონებში, რომელთა მიხედვითაც ეს სისტემა ფუნქციონირებს. ამ შემთხვევაში უნდა გამოირიცხოს ისეთი ორაზროვნებები, რომლებიც განსაკუთრებულ შემთხვევებთან არის დაკავშირებული, ან ინტერპრეტაციის პრობლემით არის გამოწვეული. ამგვარი მიდგომით, რომელიც არც მარტივია და არც პირობითობას მოკლებული, მიიჩნევა, რომ ორაზროვნანია, მაგალითად, გამონათქვამი « je ne serai pas le premier président à perdre une guerre » (მე არ ვიქნები პირველი პრეზიდენტი, რომელიც ომს წააგებს. ეს გამონათქვამი ორაზროვნანია, რადგან, შეიძლება ნიშნავდეს: 1) "მე არ წავაგებ ომს, რადგან არ მინდა ვიყო პირველი პრეზიდენტი, ვინც ომი წააგო" და 2) "ჩემს გარდა სხვა პრეზიდენტებსაც წაუგიათ ომი, მე არ ვიქნები პირველი") ან კიდევ, სიტყვათა თამაში - « c'est le premier vol de l'aigle » (ამ გამონათქვამის პირველი მნიშვნელობაა: "ეს არის არწივის პირველი

გაფრენა“, ხოლო მეორე მნიშვნელობა გამომდინარეობს ნაპოლეონ III –თან მიმართებაში, რომელმაც ორლენელთა ოჯახის ქონების კონფისკაცია მოახდინა და ეს გამონათქვამი უნდა შესაბამისად გაეიგოთ, როგორც “იმპარატორის მიერ განხორციელებული პირველი ძარცვა“, რადგან სიტყვა “vol~ არის პოლისემიური და ფრენასაც ნიშნავს და ძარცვასაც, ოღონდ ამ შემთხვევაში, ფართე კონტექსტიდან გამომდინარე, გამონათქვამი ეხება ნაპოლეონ III-ს, რომელიც მეტაფორულად არნიეს არის შედარებული, რადგან, ცნობილია, რომ არნივი არის იმპერიის სიმბოლო, ხოლო ძარცვა არის ზუსტი შესატყვისის მის მიერ განხორციელებული კონფისკაციისა, არადა, ბუნებრივად და უკონტექსტოდ, ეს გამონათქვამი “არნივის პირველ გაფრენას ნიშნავს“.)

ამგვარად შემოფარგლული ორაზროვნებები ტრადიციულად მიჩნეულია როგორც შემთხვევითი ენობრივი არასრულყოფილება, რაც საფრთხეს უქმნის კომუნიკაციას. გამონაკლისად შეიძლება მივიჩნიოთ სიტყვათა თამაში, კალამბურები, რაც პირიქით, მოსაუბრის გონების სისხარტეზე მეტყველებს. ზემოთქმულის ტიპიურ შემთხვევას წარმოადგენს ომონიმია სიტყვის დონეზე, მაგ, *bière* = «*boisson*» ou «*cercueil*» ou *au-delà* (ეს სიტყვა ლუდსაც ნიშნავს და კუბოსაც) /*selkilem*/ = «*celle qu'il aime*» ou «*celle qui l'aime*»; (ეს გამოთქმა ნიშნავს “ის, ვინც მას უყვარს” და “ის, ვისაც იგი უყვარს”); *quel auteur cite ce conférencier?* (ეს ფრაზა, რომელიც ნიშნავს “რომელ ავტორს ციტირებს მომხსენებელი” და “რომელი ავტორი ციტირებს ამ მომხსენებელს”), ანუ ამ ფრაზაში საქმე გვაქვს კონსტრუქციის ომონიმიასთან, რადგან გაუგებარია, რომელია ქვემდებარე და რომელი პირდაპირი დამატება. ქვემდებარე ავტორიც შეიძლება იყოს და მომხსენებელიც და პირიქით, პირდაპირი დამატებაც ან ერთი და ან მეორე. ასეთ დროს მსმენელის წინაშე დგება ალქმის პრობლემა, რომელიც შეიძლება მოიხსნას დისკურსის ნიშნების გათვალისწინებით. (კონტექსტი, კოტექსტი, ინტონაცია და ა.შ)

კლასიკური გაგებით ომონიმიას პოლისემია უპირისპირდება, სადაც პრობლემად დგას ენობრივი ერთეულის, ან რაიმე კონსტრუქციის ღირებულების იდენტიფიკაცია. მაგ. *L'amour de Dieu*—“ღმერთის სიყვარული“, შეიძლება ნიშნავდეს სიყვარულს,

რომელიც ღმერთის მიმართ მაქვს, ან პირიქით, სიყვარულს, რომელიც ღმერთს აქვს ჩვენს მიმართ ; ფრაზა - je cherche un produit contre la toux, რაც შეიძლება ნიშნავდეს "ვეძებ ხველების საწინააღმდეგო საშუალებას" და "ვიკვლევ ხველების საწინააღმდეგო საშუალებას" ამ შემთხვევაში ორაზროვნებას იწვევს ზმნა chercher, რომელიც პოლისემიურია და ძებნასაც ნიშნავს და კვლევასაც.

გენერატიული გრამატიკის მიმდევრები ცდილობენ პოლისემია ომონიმიის მოდელამდე დაიყვანონ, რის გამოც ორაზროვან გამონათქვამს იმდენი ქვესტრუქტურა მიენერება რამდენი ინტერპრეტაციაც არის შესაძლებელი. სხვები კი, ევროპული სტრუქტურალიზმის მიმდევრები, სხვადასხვა ინტერპრეტაციებს მეორეხარისხოვნად მიიჩნევენ ძირითად ღირებულებასთან მიმართებით, რაც თითოეული ნიშნის ან სტრუქტურის შინაარსს განსაზღვრავს, რასაც შეიძლება ახლდეს გაუგებრობა, რომელსაც თავის მხრივ მოხსნის, ან ვერ მოხსნის დისკურსი.

პრობლემა იმაშია, რომ მართლაც ჭეშმარიტებაა იმის თქმა, რომ "ღმერთის სიყვარულს" აქვს ერთსა და იმავე დროს ერთადერთი მნიშვნელობა და მრავალი შესაძლო მნიშვნელობა: მნიშვნელობის განსაზღვრება ყოველთვის ფარდობითია და აქვს ვარიანტების შესაძლებლობა საკითხიდან გამომდინარე. მაშასადამე, დაპირისპირება ორაზროვანსა და ბუნდოვანს შორის, ომონიმიასა და პოლისემიას შორის, უფრო ზოგადად კი, ერთადერთ მნიშვნელობასა და მრავალმნიშვნელოვნებას შორის არ არის აბსოლუტური ხასიათის. ამიტომ, ორაზროვნება ვერ დაიყვანება მარგინალურ შემთხვევითობათა სიმრავლედ, ის უფრო ენის სისტემის თანმდევ თვისებად წარმოჩნდება, რაც ვერ ვნებს ადამიანთა შორის კომუნიკაციას, არამედ ამ კომუნიკაციას ანიჭებს სპონტანურად ფარდობით ხასიათს.

მართალია ეს აზრი დიდად საყურადღებოა, მაინც საჭიროა დისკურსს მოეხსნას ორაზროვნება, რათა უპრობლემო კომუნიკაცია შედგეს, რომ თავიდან ავიცილოთ ყველა სახის გაუგებრობა, რასაც მართლა შეუძლია დისკურსის ზუსტი აღქმა შეაფერხოს. პრობლემის თავიდან ასაცილებლად დისკურსის ფართე კონტექსტი უნდა მივიღოთ მხედველობაში. ამ საკითხთან დაკავშირებით არ შეიძლება არ გაგვახსენდეს ჟან მიშელ ადამის მიერ მოყვანილი მაგალითი მისსავე ნიგნში "ტექსტის ლინგვისტიკა". (გვ.27,

2008)ეს არის პოლ ელუარის ლექსი « Pourquoi suis-je si belle ? Parce que mon maître me lave. » (რატომ ვარ ასეთი ლამაზი ? იმიტომ, რომ პატრონი მრეცხავს. (ან, მბანს.)) ეს ლექსი შედიოდა კრებულში "ტკივილის კაპიტალი", შემდეგ ის ჩართული იქნა კრებულში "სამკერვალო დეტალები", ბოლოს კი ჩართული იქნა "რჩეულ ლექსებში". როგორც ცნობილია, ელუარს ჰყავდა ძაღლი, მდედრობითი სქესის, რომელზეც გიჟდებოდა და რომელსაც ხშირად ჰბანდა, ამ კონტექსტიდან გამომდინარე, ჩვენს მიერ განხილულ პოეტურ ტექსტში ზმნას აქვს დაბანის მნიშვნელობა. შემდგომში, ელუარმა ეს ლექსი ერთ თეფშზე ამოატიფორინა, და ზმნამ შეიძინა "გარეცხვის" მნიშვნელობა, ჟ.მ. ადამის აზრით, "ამგვარი თანმიმდევრული ტექსტუალიზაციები, რაც დისკურსული მატერიალობის რეჟიმის ცვლად შეიძლება მივიჩნიოთ, ინვევენ მნიშვნელობის რყევას. (იხ, ჟ.მ. ადამი, გვ.27.) მიშელ ფუკო კი დასძენს, რომ "ზუსტად ერთი და იგივე სიტყვებით შედგენილი და იგივე მნიშვნელობით დატვირთული, სემანტიკური და სინტაქსური იდენტობის შენარჩუნებით, ფრაზა არ წარმოადგენს ერთსა და იმავე გამონათქვამს იმისდა მიხედვითის წარმოთქმული იქნა საუბრისას, თუ ჩანერილი იქნა რაიმე რომანში, ის დაინერა ერთი დღის თუ საუკუნეების წინ, ან თუ ის ზეპირ ფორმულირებაში ჩანს. (Foucault, M., 1969, p.132, « Archéologie du savoir », Paris, Gallimard). ჩვენ ვეთანხმებით ფუკოს და ადამის თვალსაზრისს, რომ დისკურსული მატერიალობის ცვლილება ინვეეს აზრის რყევას. (აქ ალბათ შესაძლოა ვიფიქროთ ექსტრალინგვისტურ ფაქტორებზე, კონტექსტებზე და კოტექსტებზე.) თუმცა, აქვე გვახსენდება მატყე გიდერის აზრი, რომელიც მიიჩნევს, რომ არანაირი მიდგომა საკითხისადმი არ არის ამომწურავი, რომ ამგვარი დამოკიდებულებები ერთმანეთს ავსებენ. (M. Guidère, p.66, op.cité.)

ჟურნალისტური, ანუ მედია დისკურსი განსხვავდება სხვა ტიპის დისკურსებისგან, მაგრამ *grossso modo* ისიც შეიძლება იყოს ორაზროვანი. ერთი ფრანგი ჟურნალისტი წერდა ინგლისში მიმდინარე რომელიღაც საფეხბურთო ჩემპიონატზე, რომ მან ამ ქვეყანაში ნახა "საოცარი ღრუბლები" (« Les merveilleux nuages»). ამ ფრაზით მას სურდა ეთქვა, რომ ინგლისში არ იყო მზიანი ამინდი, თანაც გაგვახსენა ბოდლერის საოცარი ლექსი პროზად, რომელ-

საც ეწოდება "საოცარი ღრუბლები". ერთმა ფრანგმა მწერალმა ბოდლერის ლექსის სათაური თავისი რომანის სათაურადაც კი გამოიტანა. (ლაპარაკია ფრანსუაზ საგანზე და მის რომანზე "საოცარი ღრუბლები"). ამ ფრაზით ჟურნალისტმა გამოხატა თავისი დამოკიდებულება ინგლისური ამინდის მიმართ, მას ან მოეწონა ღრუბლიანი ამინდი, ან გამოხატა ირონია ინგლისური ამინდის მიმართ. ალბათ, უფრო ირონიაა ამით გამოხატული, რადგან ფეხბურთის მატჩის დროს სასურველია იყოს მზიანი დღე და არა წვიმა და ღრუბლები. ანუ, ორაზროვნება შეიძლება ფიგურირებდეს არა მხოლოდ ლიტერატურულ დისკურსში, არამედ ჟურნალისტურ დისკურსშიც. ნებისმიერ ვერბალურ დისკურსში, ზეპირი იქნება თუ წერილობითი, შეიძლება იყოს ორაზროვანი ელემენტები. მაგალითისათვის გავიხსენოთ ვერლენის ლექსი "ჩემი ჩვეული ოცნება", ან "ჩემი ჩვეული სიზმარი". ორაზროვნება უკვე სათაურშივეა გაცხადებული, იმისათვის, რომ დავადგინოთ ადეკვატური სათაური საჭიროა ბოლომდე გავეცნოთ ამ პოეტური ტექსტის შინაარსს, რაც საშუალებას მოგვცემს მივაგნოთ ზუსტ სათაურს ქართულ ენაზე. « Je fais souvent ce rêve étrange et pénétrant, d'une femme inconnue, qui n'est chaque fois, ni tout à fait la même, ni tout à fait une autre et m'aime et me comprend... Est-elle brune, blonde ou rousse ? – Je l'ignore... » (ხშირად უცნაური და გულშიჩამწვდომი ოცნება მეუფლება (ან სიზმარი მესიზმრება), უცხო ქალი, რომელიც ყოველ ჯერზე არც მთლად იგივეა, არც მთლად სხვანაირი და ვუყვარვარ და ჩემი ესმის... შავგვრემანია, ქერა თუ წითური ? – არ ვიცი...) ამ ტექსტში ზედტერმინებული სიტყვა არის « le rêve »; რომელიც არის პოლისემიური და ნიშნავს, რობერის ლექსიკონის მიხედვით, 1. ფსიქიკურ ფენომენთა წყება, რომელიც ძილის დროს ხდება (სურათები, წარმოსახვები), ეს არის სიზმარი (Suite de phénomènes psychiques se produisant pendant le sommeil (images, représentations). Ces phénomènes songe, rêver ; onirique ;) 2. წარმოსახვის შექმნა სიფხიზლის მდგომარეობაში, ფიქრი, რომელიც გაურბის რეალობის იძულებებს, და რასაც ეწოდება წარმოსახვა, ან ხილვა. (Construction de l'imagination à l'état de veille, pensée qui cherche à échapper aux contraintes du réel- imagination, vision.) ლექსის მეორე კუპლეტი გვიხსნის, რომ საუბარია სიზმარზე, რადგან, როდესაც

რაღაცას ნებით წარმოიდგენ, ალბათ აღარ დასვამ ვერლენურ კითხვას "შავგვრემანია, ქერა თუ წითური?". ამ შემთხვევაში სანყისი ორაზროვნება გამოიწვია იმან, რომ სათაური იზოლირებულ ფრაზასავით არის ყოველთვის მონოდებული, რომელსაც ზოგ შემთხვევაში ექსპლიციტირება ჭირდება, რაც ტექსტის ნაკითხვის შემდეგ ხდება შესაძლებელი. ამ შემთხვევაში ტექსტი უკვე თავისებურ კონტექსტს წარმოადგენს სათაურისთვის, რომლის გარეშეც არ აგვცდებოდა გაუგებრობა თარგმნის დროს. ცხადია ორაზროვნება მხოლოდ პოეტურ ტექსტში არ მოიძებნება. *a priori* შეიძლება ითქვას, რომ ალბათ მხოლოდ მათემატიკურ დისკურსებში არ არის ორაზროვნება. იდეალური იქნებოდა იურიდიული შინაარსის დისკურსებშიც რომ არ ყოფილიყო ორაზროვნება, მაგრამ არაერთხელ გაგვიგია, რომ ერთი და იგივე საკანონმდებლო ტექსტი რამდენიმე ინტერპრეტაციის წყარო შეიძლება გახდეს. ჩვენი პოსტულატი იქნება ის, რომ თითქმის ყველა დისკურსი შეიცავს ორაზროვნების მომენტს, რის გასაფანტავადაც მსმენელის ან მკითხველის მხრიდან ყურადღების კონცენტრაციაა საჭირო, მაგრამ ამასთანავე ტექსტის და კონტექსტის მიღმა, ინტერაქციაში მყოფ პირს უნდა ჰქონდეს ენციკლოპედიური ცოდნაც, რაც არის დამხმარე საშუალება ორაზროვნების აღმოსაფხვრელად.

დღეს მხატვრულ ლიტერატურაზე მეტად გაზეთებს კითხულობენ, ხოლო ზეპირ მედიაში უფრო ყოველდღიურ ამბებს გადმოსცემენ ან აანალიზებენ. გამომდინარე საყოველთაო დიდი ინტერესიდან ჩვენს გარკვეულ ყურადღებას იპყრობს ჟურნალისტური დისკურსი, რომელსაც მედიადისკურსი შეიძლება ვუნოდოთ და რომელიც თავის თავში გააერთიანებს როგორც წერილობით, ასე ზეპირ დისკურსს. თუმცა აქვე ავლნიშნავთ, რომ ტელე-დისკურსი საკმაოდ განსხვავდება საგაზეთო დისკურსისაგან. პირველი უფრო თამამი და გაბედულია, მეორე უფრო თავშეკავებული. მართალია საკმაოდ მკაფიოა განსხვავება მხატვრულ დისკურსსა და მედიადისკურსს შორის, მაგრამ არ უნდა დაგვაყინყდეს, რომ დიდი მწერლები ხშირად ჟურნალიზმიდან მოდიან, ყველამ იცის თუ როგორ მნიშვნელოვან რეპორტაჟებს ჰქმნიდნენ ჟოზეფ კესელი და ალბერ კამიუ. ცნობილია, რომ ბალზაკი და ზოლაც მუშაობდნენ ჟურნალისტიკაში. მაგრამ, უკვე მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან ჟურნალიზმი უარს ამბობს ამ მემკვიდრე-

ობაზე და უკვე სპეციალიზებული დისკურსების ვულგარიზაციას ეწევა.

ჟურნალისტური დისკურსის მთავარი მახასიათებელია პოლიფონიურობა და კულტურის გამოხატვის უნარი. ორაზროვნება კი არა მარტო სიტყვის პოლისემიურობიდან, არამედ კულტურული სხვაობიდან შეიძლება აღმოცენდეს. "საოცარი ღრუბლები" ამის მკაფიო მაგალითია, ლამაზი სიტყვების ეს კომბინაცია ფრანგული კულტურის ნაწილია, ვინც ბოდლერის ამ ლექსს არ იცნობს, საოცარი ღრუბელი მხოლოდ საოცარი ღრუბელია.

აღსანიშნავია, რომ სხვადასხვა ქვეყანაში ტერორიზმზე და ომზე შექმნილი წერილობითი თუ ზეპირი დისკურსები წყლის ორი წვეთივით ჰგევანან ერთმანეთს, რაც *a priori* შეიძლება ითქვას, რომკოლექტიური მეხსიერების დამსახურებაა, რადგან ტერორიზმისა და ომის ხატი, რომელიც შექმნილია მედიის წყალობით საერთოა დასავლური სამყაროსათვის და არა მარტო აქ, რაც იწვევს იმას, რომ მისი ამსახველი მედიადისკურსები ერთმანეთს ჰგავს. მაგრამ, მნიშვნელოვანია სხვადასხვაენოვან მედიადისკურსებს შორის არსებული განსხვავება, რასაც ალბათ განაპირობებს განსხვავება ისტორიებს, სოციოკულტურულ კონტექსტებსა და ჟურნალისტურ საქმიანობათა შორის. ალბათ ამ განსხვავების შედეგია ის, რომ ერთი და იგივე მოვლენა სხვადასხვა მედიადისკურსში სხვადასხვანაირად შეიძლება წარმოჩნდეს. მაგალითად, 2008 წლის ომი საქართველოში. ქართულ მედიადისკურსში ჭარბობდა ისეთი გამოთქმები, როგორებიცაა "რუსი ბარბაროსები", "დაბომბვები", მაშინ როდესაც, ფრანგული პრესა ამ ომს კონფლიქტად ნათლავდა, დაბომბვებს დარტყმებს უწოდებდა. უდავოა, რომ ქართულთან შედარებით ფრანგულ მედიადისკურსში ჭარბობს ევფემიზმები, რაც სიმძაფრეს უკარგავს მოვლენას. ასევე თვალში საცემია ტელედისკურსის განსხვავება წერილობითი ჟურნალისტური დისკურსისაგან. ტელედისკურსი სადისკურსო კია ზოგჯერ, წერილობით დისკურსისაგან განსხვავებით, მაგ. მთელმა მსოფლიომ ნახა პირდაპირ ეთერში სადამ ჰუსეინის სიკვდილით დასჯა. ეს ცოტა გაუგებარია, რადგან იგივე დასავლური პრესა, როგორც ავღნიშნეთ, კონკრეტული მოვლენის აღწერისას ევფემიზმებს იყენებდა, რაც ალბათ იმით შეიძლება აიხსნას, რომ და-

სავლეთს არჩეული აქვს ფრთხილი პოლიტიკა ისეთი ეპოქასწა-
მორჩენილი ქვეყნის მიმართ, როგორიც რუსეთია.

კონტრასტული ანალიზისთვის განვიხილოთ ფრანგული და
ქართული პოლიტიკური დისკურსები, რომლებიც თავის თავში
მოიცავენ სხვადასხვა კულტურას. დასაწყისისათვის ავიღოთ ქარ-
თულ პრესაში გამოქვეყნებული პოლიტიკური შეფერილობის
ტექსტის ფრაგმენტი, რომელიც გაზეთ 24 საათში გამოქვეყნდა :
"ვინ სად გავიზარდეთ. ვინ როგორ. ვისაც როგორ შეეძლო, ისე
გვზრდიდა. ერთი კი ვიცი, რომ, რა-რა და მოპარული ფქვილის
ფულზე არ გავზრდილვართ! მოპარულით არც დედებს, არც მა-
მებს მოვუნამლივართ. არც სამშობლოს გაყიდვის ფასი უსწავლე-
ბია ვინმეს. არც მოღალატისადმი, გამყიდველისადმი, მტრისადმი
შენდობა, ლოიალურობა შთაუწერგავთ. არც მასთან თანამშრომ-
ლობა, მასზე მიყიდვა უსწავლებიათ. არც ტყუილზე, სიყალბეზე
გავზრდილვართ. არც სხვისი (ვისი?) გამწარების უსუსურ, მდა-
ბიო, სამარცხვინო, უპატიებელ სურვილზე გავზრდილვართ. არც
საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი ალლუ-
მის "ჩაშლაზე", პროვოკაციაზე; არც ხალხით მანიპულირებასა და
მოტყუებაზე, ურთიერთდაპირისპირებაზე; არც საგანგებოდ და-
რიგებული ჯოხების სხვისი დაკვეთით ქნევა-რტყმევაზე; არც 10-
20 ლარად მოსყიდვაზე; არც მოლოტოვის კოქტეილების სროლა-
ზე; არც მტრის წისკვილზე წყლის დასხმაზე და არც ქვეყნის და-
ღუპვაზე გავზრდილვართ. და არც "ბელაჩაოზე!" ამ სტატიაში
ლაპარაკია ფსევდო პოლიტიკურ ოპოზიციაზე საქართველოში,
რომლის წარმომადგენლებსაც უფრო რუსული ფულის ჩაჯიბვა
აინტერესებთ, ვიდრე სამშობლო და ამიტომ მზად არიან დაამხონ
დემოკრატიული ხელისუფლება. ჟურნალისტი მინიშნებას აკე-
თებს მოღალატეებზე, რომლებიც ფულის გამო სამშობლოს ყიდი-
ან. ამ ფრაგმენტში ერთი ორაზროვანი ფრაზაა - "რა-რა და მოპა-
რული ფქვილის ფულზე არ გავზრდილვართ". ნეიტრალური
მთარგმნელი, რომელიც მოწყვეტილია ქართულ რეალობას ვერა-
ფერ განსაკუთრებულს ამ ფრაზაში ვერ დაინახავს. არადა, ფქვი-
ლი ხაზგასმულია ჟურნალისტის მიერ. რეალობა კი ისაა, რომ ყო-
ფილი პარლამენტის თავმჯდომარის მამამ დიდი ფული იშოვა სა-
ხელმწიფოსათვის მოპარული ფქვილის გაყიდვით სამოქალაქო

ომის პერიოდში, რომელიც რუსეთის პროვოკაციის შედეგად და-
იწყო. ანუ, აქ სახეზეა ირონია, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა ენი-
ჭება არამარტო ქართულენოვან დისკურსში. ფიგაროში გამოქ-
ვეყნებულ ერთერთ სტატიაში, რომელშიც ლაპარაკია რუსეთის
შემოჭრაზე საქართველოს ტერიტორიაზე, რაც არის რუსეთის
დიდი სირცხვილი, ჟურნალისტი წერს მედვედევის შესახებ, რომე-
ლიც სიმშვიდისაკენ მოუწოდებს მოლაპარაკებაში მონაწილეებს.
ეს მოწოდება ირონიულზე მეტია, ცინიკურია. ეს ცინიზმი კი მო-
დის ამ დისკურსის იმპლიციტური შინაარსიდან – ომის გამჩაღე-
ბელმა მედვედევმა სიმშვიდისაკენ მოუწოდა მათ, ვინც ომის წინა-
აღმდეგია! ნატალი გარიკის აზრით (გვ.91) გამონათქვამი გად-
მოსცემს ზუსტად იმას რასაც გამოხატავს ან გამონათქვამი გად-
მოსცემს იმაზე მეტს რასაც გამოხატავს. ასეთ დროს საქმე ეხება
იმპლიციტურ შინაარსს. მაგალითში “ფულს ბედნიერება აღარ მო-
აქვს”. (« L’argent ne fait plus le bonheur ») ორი იმპლიციტური შინა-
არსი ფიქსირდება ; ერთი სავარაუდო და ერთიც ნაგულისხმევი.
სავარაუდო იქნება “იყო დრო, როცა ფულს ბედნიერება მოჰქონ-
და”. (« Il fut un temps où l’argent faisait le bonheur »), ხოლო ნაგუ-
ლისხმევი - “შენ რა, აღარ გგონია, რომ ფულს ბედნიერება მო-
აქვს?” (« Tu devrais te faire plaisir ».) გამონათქვამის ინტერპრეტა-
ცია ეყრდნობა ინტენციის ცნებას. მოსაუბრე თავისი საუბრით
გარკვეულ ფინალამდე მიდის, რაც არის მისი სემანტიკური და
პრაგმატიკული გეგმა. ხოლო თანამოსაუბრე ახდენს გამონათქვა-
მის ინტერპრეტაციას იმისდა მიხედვით, რაც მას ჰგონია, გამომ-
დინარე ენონსიაციის გარემოებებიდან, რაც მოსაუბრეს უნდოდა
ეთქვა. მაშასადამე, არსებობს გარკვეული კოოპერაცია მოსაუბ-
რეს-ენონსიატორსა და თანამოსაუბრეს შორის, მათ საბოლოო მი-
ზანი აერთიანებთ. მაგრამ, თუ თანამოსაუბრე დროით და სივ-
რით დაშორებულია, მაშინ კოოპერაცია წარმატებული ვერ იქნე-
ბა. (მაგ, როცა საქმე ეხება სხვა ეპოქაში დაწერილ რომანებს და
უცხოურ პრესაში გამოქვეყნებულ სტატიებს. ორაზროვნება უკა-
ნასკნელ შემთხვევაში კულტურათა სხვადასხვაობიდან გაჩნდე-
ბოდა). მაგ. თუ მოსაუბრე არ იცნობს ბომარშეს პიესას, ვერასო-
დეს მიხვდება, რას ნიშნავს მეტაფორა “ფიგარო”. თუ არ იცის, რომ
ჟაკ ბრელის ქვეყანა არის ფლანდრია, მაშინ ვერ მიხვდება ფრაზას

« Le plat pays qui est le mien », (ბრტყელი ქვეყანა, რომელიც ჩემია). თუ არ გვეცოდინება ბოდლერის სიყვარულის ისტორია მულატ ქალ ჟან დიუვალთან, მაშინ ვერ მივხვდებით მის მომხიბლველ სტრიქონს - « Ma belle ténébreuse » (ჩემო მშვენიერო ბინდისფერო). და თუ არ იცი ანრი IV -ს ისტორია, მაშინ შეუძლებელი იქნება ცნობილი ფრაზის « Paris vaut une messe » (პარიზი მესად ღირს) გაგება. ე.ი. იმისათვის, რომ ენონსიატორის, ანუ მოსაუბრის ინტენცია ნათელი გახდეს თანამოსაუბრისათვის, უნდა არსებობდეს კოოპერაცია მათ შორის, რაც წარმატებული იქნება მაშინ, თუ მოსაუბრეებს დაახლოებით ერთნაირი კულტურული დონე ექნებათ. იმ შემთხვევაში კი, თუ იქნება დროითი და სივრცითი სხვაობა მოსაუბრეთა შორის, ანუ, ავტორსა და მკითხველებს შორის, მაშინ რა თქმა უნდა წარმოიშვება ორაზროვნება. მაგრამ ორაზროვნება მოიხსნება, თუ მკითხველები კულტურული ადამიანები იქნებიან, რომელთათვისაც ტექსტის დროინდელი რეალობა არ იქნება უცხო. ანუ, თუ შევაჯამებთ, ორაზროვნების თავიდან ასაცილებლად უნდა ვიცოდეთ სიტყვის პოლისემია, ომონიმია და უნდა ვიცნობდეთ ფართე კონტექსტს და გვეკონდეს ენციკლოპედიური განათლება, რომ თავიდან ავიცილოთ ის გაუგებრობები, რაც ორაზროვნებას შეიძლება მოჰყვეს.

უამრავი საგაზეთო სტატია მიეძღვნა მოვლენას, რომელსაც მეტაფორულად შეიძლება ვუწოდოთ "რუსული ჩექმების ხმაური საქართველოში". (« Bruits de bottes russes en Géorgie »). ჩვენი ანალიზისთვის ყურადღება შევაჩერეთ ფრანგული გაზეთის "ლე ფიგაროს" სტატიებზე *Russie : Sarkozy a failli quitter la table des discussions, L'ancien espace soviétique sous le choc géorgien et La Russie déploie des renforts contre la Géorgie.* (~რუსეთი: სარკოზიმ კინალამ დატოვა მოლაპარაკების მაგიდა", "ყოფილი საბჭოთა სივრცე შოკის ქვეშ, რუსეთმა გაშალა მაშველი ძალები საქართველოს წინააღმდეგ".) ეს სტატიები ეხებოდა რამდენიმედღიან ომს, რომელიც რუსეთმა საქართველოში წამოიწყო 2008 წელს. ამ სტატიების ტექსტები არის პოლიფონიური, რომლებშიც ისმის სარკოზის ხმა, ჟურნალისტების, მოლაპარაკებაში მონაწილეების, რომლებიც ირიბი ნათქვამით არის წარმოდგენილი. ამ ტექსტების ლექსიკა წარმოდგენილია ნეგატიური შინაარსის სიტყვებით: შოკი, კონფლიქტი,

მუქარა, უკან დახევა, ომი. (choc, conflit, menace, retrait, guerre.) უნდა აღინიშნოს, რომ ნომინაცია არა რის ადვილი, ის მუდამ დაძაბულობის საგანია აღნიშვნასა და მნიშვნელობას შორის, რომლებიც ორ დაპირისპირებულ პოლუსს წარმოადგენენ და თან ერთმანეთისგან განუყოფლები არიან, ომი, რომელმაც გადარია საქართველო აღნიშნულია, როგორც “ინციდენტი” პირველ სტატიამში, მაგალითად... ამ დისკურსებს არ აკლია ემოცია, პირველ სტატიას ერთგვარი გაღიზიანება გასდევდა, რაც გამონეული იყო რუსების საქციელით მოლაპარაკებების დროს, ხოლო მეორე გამოხატავს შიშს, რასაც რუსეთის ბარბაროსული ქმედება იწვევს დამოუკიდებელი ქვეყნის ტერიტორიაზე. ამ სტატიების ანალიზს მივყავართ შემდეგ დასკვნამდე: ჟურნალისტური დისკურსი არის ინტერაქციაში იმ მოვლენასთან, რომელიც იცვლება ძლიერი მედიატიზაციის შედეგად და აქედან გამომდინარე, კარგავს პირველად ღირებულებას. (ჩვენ შემთხვევაში “ომი” იქცა “კონფლიქტად” და ბოლოს “ინციდენტად”.) ისმის კითხვა, ორაზროვნება ხომ არ არის პოლიტიკური შინაარსის ჟურნალისტური დისკურსის საგანი, იმისთვის, რომ გამიზნულად წარმოიშვას ორაზროვნება, რადგან შიშველი სიმართლე ალბათ სახიფათოა? მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში სიმართლე ასეთია – რუსის ტანკები ჯერ კიდევ საქართველოშია, ანუ კონფლიქტი არ დამთავრებულა, ხელმოწერილი ხელშეკრულების მიუხედავად. აქვე ჩნდება სრულიად უჩვეულო კითხვა, ხომ არ არის ჟურნალისტური დისკურსი პოეტური ტექსტის მსგავსი, რადგან ორივე სავსეა ორაზროვნებით? არამც და არამც. რადგან პოეტური ორაზროვნება ლამაზია და სასიამოვნო, იმიტომ, რომ ის ესთეტიკურ ღირებულებას წარმოადგენს, რაც წარმოუდგენელია პოლიტიკური ჟურნალისტური დისკურსისათვის. პოლიტიკური დისკურსისათვისაც არის დამახასიათებელი იმპლიციტურად ემოციები, მაგრამ ისინი თითქმის ყოველთვის ნეგატიური ღირებულებისაა, ასეთებია შიში, პანიკა, ირონია და ცინიზმი.

2 პოლიტიკური დისკურსის სტრატეგიები და ლინგვისტური მარკერები

ჩვენი კვლევა ეყრდნობა რიტორიკისა და პრაგმატიკა—ლინგვისტიკის საფუძვლებს და ამიტომ ანალიზისას მოვიშველიებთ როგორც რიტორიკის ელემენტებს ასევე პრაგმატიკულ-ლინგვისტურ კატეგორიებს. დღეს მოჭარბებულად ისმის კითხვები პოლიტიკური დისკურსის შესახებ, რაც სრულიად ბუნებრივია დღევანდელ პოლიტიკურ მსოფლიოში. გავიხსენოთ, რა არის პოლიტიკური დისკურსი? ამაზე პასუხს იძლევა უპირველეს ყოვლისა, არისტოტელე, რომელიც მიიჩნევს, რომ არსებობს სამი ძირითადი ტიპის დისკურსი, იქიდან გამომდინარე, რომ არსებობს სამი ტიპის მსმენელი და დისკურსი მიმართული უნდა იყოს ერთერთი ტიპის მსმენელისადმი და მიზნად უნდა ისახავდეს გარკვეული ტიპის სოციალურ შედეგს: პოლიტიკურს, იურიდიულს და ეპიდექტიკურს, ანუ, დემონსტრაციულს. პოლიტიკური დისკურსი ემსახურება პოლიტიკურ მიზანს და მიმართულია იქითკენ, რომ აიყოლიოს და სამოქმედოდ გადანყევტილება მიაღებინოს მსმენელს, სამართლებრივი დისკურსი მიმართულია მოსამართლის მისამართით და ცდილობს მის დარწმუნებას ან ვინმეს დანაშაულში, ან პირიქით, უდანაშაულობაში, ხოლო ეპიდექტიკური დისკურსი ეძღვნება რომელიმე პიროვნების ხოტბას ან განქიქებას და მიზნად აქვს გარკვეული ღირებულების დემონსტრირება. თითოეულ დისკურსს თავისებური ტექნიკა და გრამატიკული დროების ხმარება შეესაბამება. *A priori* შეიძლება ითქვას, რომ სამართლებრივ დისკურსში გამოიყენება წარსული დრო, რადგან ჩადენილ აქტზეა ლაპარაკი, პოლიტიკურ დისკურსში ჭარბობს მომავალი დროის ხმარება, რადგან მომავლის შედეგებზეა ლაპარაკი, ხოლო ეპიდექტიკურ დისკურსში ძირითადად აწმყო დრო იხმარება, მაგრამ შეიძლება წარსული და მომავალიც იყოს გამოყენებული. სამართლებრივი დისკურსი რიტორიკულ სილოგიზმს ეყრდნობა, პოლიტიკური - მაგალითებს, ხოლო ეპიდექტიკური პიროვნული მასშტაბის ჩვენებას.

პოლიტიკური დისკურსი განსხვავდება სხვა ტიპის დისკურსებისგან იმით, რომ მისი მიზანია სხვების მიმხრობა, დარწმუნება

და პროპაგანდისტული ხასიათი აქვს. მისი საბოლოო მიზანია იმ გარემოების შექმნა, როცა შესაძლებელი გახდება გარკვეული იდეოლოგიის (რაც შეიძლება ეხებოდეს მოცემულ მომენტში არსებული რეალობის შენარჩუნებას, ან ცვლილებას) გატარებას. პოლიტიკური დისკურსის სიძლიერე რიტორიკული ტექნიკის გამოყენებაშია, რაც მეტ დამაჯერებლობას და ემოციურობას ჰმატებს მას. თუ მედიაში ფართოდ გახმაურებლ ამბებს ეხება პოლიტიკური დისკურსი, ის ესადაგება დამაჯერებელ რეალობას, რომელიც კონსტრუირებულია *in situ*. არსებულ კვლევათა საფუძველზე შემუშავებულია რამდენიმე კრიტერიუმი, რასაც ეყრდნობა პოლიტიკური დისკურსი. ესენია:

- ზუსტი მიზნები, რითაც პოლიტიკოსი შეძლებს სასურველი მიმართულებით ნაიყოლიოს სხვა ადამიანი;
- პერსუასიული მექანიზმები რაც წინ უძღვის ხელისუფლების იდეოლოგიურ და ორგანიზაციულ მიზნებს,
- სტრატეგიული ნიშნების ფორმა, რომლის ენობრივი ნაკვალევიც ხელშესახებია ნათქვამით და მისი შედეგებით;
- სიმართლისმსგავსი ლოგიკა და არა სიმართლე;
- ემოცია, პოლიტიკური დისკურსის განუყოფელი ნაწილი;
- დისკურსული ფორმები, ზედტერმინებული არსებული საზოგადოების ისტორიითა და კულტურით.

გავრცელებული აზრით, პოლიტიკური დისკურსი უპირატესად არის იდეოლოგიათა მატარებელი, რასაც შედეგად მოჰყვება მომხრეთა მანიპულაცია და მოწინააღმდეგეთა უარყოფა. მაშასადამე, პოლიტიკური დისკურსი არის მასობრივი პროპაგანდის ერთერთი ვარიანტი. (მეტნაკლებად აღიარებული).

პოლიტიკური დისკურსი ამ ბოლო დროს უფრო და უფრო ეყრდნობა წონად სიტყვებს, სტილურ ფიგურებს და იდეოლოგიას, რაც იმას ნიშნავს, რომ ის იგნორირებს სიღრმისეულ იდეებს და არგუმენტული ლოგიკის რაციონალობას. უფრო ზუსტად, სიტყვათა ემოციური ძალა აკრისტალებს მომენტის ემოციურობას და არყევს მიღებულ ზოგად ღირებულებებს. გამოდის, რომ სიტყვებშია მთავარი ძალა და არა არგუმენტულ კოჰერენტულობაში! გავრცელებული აზრით, პოლიტიკურ დისკურსში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს მრავალრიცხოვანი რიტორიკული ფიგურა და ეს

ხდება არა მხოლოდ დისკურსის გასალამაზებლად, არამედ მისი კონსისტენციის გაზრდისთვის და ემოციური მნიშვნელობის მომატებისთვის. პერსუასიული სტილი, რომელიც დომინანტურია პოლიტიკურ დისკურსში, ეყრდნობა მოდელიზებათა ინტენსივობას, რაც მასობრივად გამოყენებული პოლიტიკური დისკურსის მიზანსცენაში (კონსტრუირებაში) და რიტორიკულ ფორმულებში, ხოლო მოქმედების გამომხატველი ენობრივი ნიშნები, (დეკლარატიული და ფაქტიტიური ზმნები), თანაზომიერადაა განაწილებული დისკურსში.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ ნებისმიერი პოლიტიკური დისკურსი, რომელიც გარკვეული იდეოლოგიის მატარებელია, ხასიათდება იმ მარკერებით, რომლებიც სათანადო სოციოკულტურული და ისტორიული კონტექსტით არის განპირობებული. ამიტომ, პოლიტიკური დისკურსის მნიშვნელობის გასაგებად აუცილებელია ეპოქათა შესწავლა ყურადღებით, რადგან უნდა გამოიკვეთოს ის ნიშან-თვისებები, რომლებიც დაკავშირებული იქნება სიტუაციათა დიალექტიკასთან და ხალხის სულიერ მდგომარეობასთან.

ზმნა არის პოლიტიკური დისკურსის საფუძველი, ის არის კოჰეზიური და ასერტიული, რითაც გამონათქვამს რეალობის მნიშვნელობა ეძლევა. ზმნა ფრაზათა ორგანიზებას ახდენს, როცა ქვემდებარე უპირისპირდება რეფერენტების მიზანსცენას, მას სჭირდება ამოარჩიოს ის ლექსიკური ერთეულები, რომლებიც გამოიყენება ენის სოციო-კულტურული კოდიდან გამომდინარე. ბრომბერგისა და დორნას მიერ ჩატარებული ექსპერიმენტით (1985წ) გამოვლინდა, რომ დისკურსს უფრო მეტი პერსუასიული ძალა აქვს როცა ის შემასმენელთა კლასს ეყრდნობა, ვიდრე სხვა სიტყვათა კლასს. ეს შემასმენელები არის სტატიური, დეკლარატიული და ფაქტიტიური იმისდა მიხედვით თუ რა რეგისტრს გამოიყენებს დისკურსი: ყოფნა - ქონას (სტატიური), მოსაუბრის დამოკიდებულებას (დეკლარატიული) თუ ქმედებას (ფაქტიტიური).

პოლიტიკოსს ჰმართებს სიტუაციათა ცოდნა და რიტორიკული ელემენტების ფლობა (ეთოსი, ლოგოსი, პათოსი), რათა შესძლოს საკუთარი დისკურსის სტრატეგიითა სტრუქტურირება, რომლებიც ძლიერ კონტექსტუალიზებული იქნება.

ჩვენთვის მნიშვნელოვანია დავაკვირდეთ ევროპული პოლიტიკური დისკურსის ევოლუციას ზოგადად ანტიკურობიდან დღემდე, ამისათვის საანალიზოდ გამოგვაქვს ციცერონის დისკურსი კატილინას წინააღმდეგ, რომელიც არის პოლიტიკურიც და ეპიდექტიკურიც, დე გოლის მიმართვა ფრანგი ხალხისადმი საფრანგეთის ოკუპაციის დროს და ნიკოლა სარკოზის დღევანდელი პოლიტიკური დისკურსები, რათა გამოვკვეთოთ, როგორ შეიცვალა, ან არ შეიცვალა პოლიტიკური დისკურსის ენობრივი სტრუქტურა, რიტორიკულ ფიგურათა ხმარება, ეთოსის ცნება დროთა განმავლობაში, პათოსის როლი და ლოგოსის ხასიათი. ცნობილია, რომ ნებისმიერ დისკურსს აქვს პერსუასიული ხასიათი, რადგან ის მიმართულია მსმენელის დარწმუნებისკენ. ეს ფაქტორი უმნიშვნელოვანესია პოლიტიკური დისკურსისათვის. ახლა კი, უშუალოდ ციცერონის დისკურსის შესახებ:

ციცერონი გამოდის სენატში და მიმართავს კატილინას, მისი დისკურსი პირობითად ორ ნაწილად შეიძლება დავყოთ : I კითხვები კატილინას, რომელიც სახელმწიფო გადატრიალების მცდელობაშია შემჩნეული, ამ კითხვებიდან ჩანს კატილინას სამარცხვინო ქმედებები, ანუ კითხვების შინაარსი არწმუნებს სენატორებს კატილინას მოღალატეობაში. ეს ნაწილი მთავრდება ციცერონის რიტორიკული შეძახილით - «*ო, დროებავ, ო, ზნეობავ (O tempora, o mores)*» რითაც ის ერთგვარად გამოყოფს ერთმანეთისგან ამ ორ ნაწილს. მეორე ნაწილში ის პირდაპირ ეუბნება კატილინას ; სიკვდილს იმსახურებო.

როგორც ვხედავთ, მოცემულ მონაკვეთში ციცერონი სვამს რიტორიკულ კითხვებს და ამავდროულად ახასიათებს კატილინას, როგორც მტერს, რომელსაც სურს სახელმწიფო გადატრიალების მოწყობა. რიტორიკასა და პოლიტიკას შორის არსებულ კავშირზე ჯერ კიდევ არის ბოლომდე მიუთითებდა. თავის რიტორიკაში ის წერს, "რიტორიკა ერთგვარი განმტოებაა დიალექტიკისა და იმ ზნეობრივი მეცნიერებისა, რომელსაც პოლიტიკა უნდა ეფუძნოდეთ. რიტორიკა ხშირად ირგებს პოლიტიკის ნიღაბს, ხოლო ვისაც პრეტენზია აქვს რიტორიკის პრაქტიკაში გამოყენებაზე იგივეს აკეთებს, ზოგჯერ უკულტურობის გამო, ზოგჯერ კი შარლატანობით, ან სხვა მიზეზით". (Aristote, «*Rhétorique* ~, p. 77) იგივე არისტოტელე მიიჩნევს, რომ პოლიტიკური დისკურსის თემებია:

ომი, მშვიდობა, შემოსავლები, ტერიტორიის დაცვა, იმპორტი, ექსპორტი, კანონმდებლობა და ა.შ. ბევრი რომ არ გავაგრძელოთ, პოლიტიკური დისკურსი იყენებს რიტორიკულ ხერხებს, კარგად თქმის ხელოვნებას, რაც ორატორის ეთოსს კარგად წარმოაჩენს და ამავე დროს, თუ ორატორი წარმატებულია, ის აუდიტორიას აიყოლიებს და მის დარწმუნებას მოახერხებს. პრაგმატიკა-ლინგვისტიკის გადასახედიდან თუ ვიტყვით, როცა ენონსიატორი არის პოლიტიკოსი, იგი უნდა შეეცადოს, რომ აუდიტორიის თვალში მისი ეთოსი შეიქმნას რწმენის, ავტორიტეტის, ძლიერების და მომხიბვლელობის საფუძველზე, მიიჩნევს პატრიკ შაროდო (P. Charodeau, 2005) პოლიტიკური დისკურსის თავისებურება ისაა, რომ პოლიტიკოსი ცდილობს დაარწმუნოს მოქალაქე თავისი გეგმისა და ქმედების სიკეთეში და გააკეთებინოს რაღაც იქიდან გამომდინარე, დააჯეროს თავის ნალაპარაკეში, რის შედეგადაც იქმნის ლიდერის იმიჯს, ხიბლავს პუბლიკას და ცდილობს ჩართოს ის თავის პოლიტიკაში. ზემოთქმულის აბსოლუტურად ადეკვატურია გენერალ დე გოლის პოლიტიკური დისკურსები. მაგალითად მოვიყვანოთ მის სიტყვას, რომლითაც ლონდონიდან ბიბისის რადიოთი მიმართა ფრანგ ხალხს ოკუპირებულ საფრანგეთში. მანამდე კი განვიხილოთ მისი მიმართვა ყველა ფრანგისადმი, რომელიც გამოკრული იყო ლონდონის ყველა სახლის კედელზე. ეს მიმართვაც პოლიტიკური დისკურსია, ოღონდ შედარებით მოკლე. "საფრანგეთმა წააგო ერთი ბრძოლა, მაგრამ საფრანგეთს არ წაუგია ომი ! მთავრობის წევრებმა კაპიტულაცია გამოაცხადეს, პანიკა მოერიათ, ღირსება დაივიწყეს, ქვეყანა მონობისთვის გასწირეს. მაგრამ, დაკარგული არაფერია ! დაკარგული არაფერია, რადგან ეს ომი მსოფლიო ომია. თავისუფალ სამყაროში უდიდესი ძალებია. ერთ დღესაც ეს ძალები გადაუვლიან მტრებს. ამ დღისათვის საფრანგეთი უნდა იდგეს გამარჯვებული. ის დაიბრუნებს თავისუფლებასა და დიდებას. ეს არის ჩემი მიზანი, ჩემი ერთადერთი მიზანი! აი, რატომ ვთხოვ ყველა ფრანგს სადაც არ უნდა იყვნენ, რომ შემომიერთდნენ მე ქმედებაში, თავგანწირულობაში და სასოებაში. ჩვენი სამშობლო სიკვდილს ებრძვის, ვიბრძოლოთ მის გადასარჩენად! გაუმარჯოს საფრანგეთს!"

ამ დისკურსში გამოყენებულია საყოველთაოდ გავრცელებული სტრატეგიული ხერხები, რომელთაც იდეოლოგიური კვად-

რატი შეიძლება ეწოდოს, ესენია : 1) საკუთარი შეხედულების პო-
ზიტიური პუნქტების ხაზგასმა, 2) საპირისპირო მხარის ნეგატიუ-
რი პუნქტების აქცენტირება, 3) საკუთარი ნეგატიური პუნქტების
გაფერმკრთალება და 4) საპირისპირო მხარის პოზიტიური პუნ-
ქტების გაფერმკრთალება. ამ პოლიტიკური დისკურსიდან ჭკვიის
პატრიოტი და მაღალი ზნეობის ფრანგის ეთოსი, ლიდერის და
ძლიერი ადამიანის ეთოსი, რომელსაც შეუძლებელია არ მოჰყვეს
შესაბამისი ემოცია, პათოსი პუბლიკიდან. ლინგვისტური თვალ-
საზრისით, გამოყენებულია რეპრიზები მთავარი აზრის ხაზგასას-
მელად. გრამატიკული დროებიდან გამოყენებულია ანმყო დრო
და ბრძანებითი კილო, რომელსაც მომავლის შეფერილობა აქვს.
რაც შეეხება ბიბისიდან გაულერებულ დეგოლის მიმართვას, აქაც
ისმის რიტორიკული კითხვები მაგალითად, *Mais le dernier mot
est-il dit ? L'espérance doit-elle disparaître ? La défaite est-elle définitive ?*
Non ! (განა ბოლო სიტყვა ნათქვამია? განა იმედი უნდა გაჰქრეს ?
მარცხი საბოლოოა ? არა.), ისევე როგორც ციცერონის ჩვენს მი-
ერ მოყვანილ დისკურსში და აქაც არის რეპრიზები, - *Car la France
n'est pas seule ! Elle n'est pas seule ! Elle n'est pas seule ! Elle a un vaste
Empire derrière elle.* (საფრანგეთი მარტო არ არის, მარტო არ არის,
მარტო არ არის, მის უკან დიდი იმპერიაა, ბრიტანეთი) *Cette guerre
n'est pas limitée au territoire malheureux de notre pays. Cette guerre n'est
pas tranchée par la bataille de France. Cette guerre est une guerre mondiale.*
(ეს ომი მარტო ჩვენი უბედური ქვეყნის ტერიტორიით არ შემოი-
ფარგლება, ეს ომი საფრანგეთის ბრძოლით არ არის დამთავრე-
ბული, ეს ომი მსოფლიო ომია.) როგორც ვხედავთ, განმეორება
ხდება სემანტიკურად ზედეტერმინებული სიტყვების, ესენია ომი
და მთელი წინადადება - საფრანგეთი მარტო არ არის.

ვნახოთ უკვე დღევანდელობის პოლიტიკური დისკურსი. ნი-
კოლა სარკოზი ხვდება თავის მომხრეებს წინასაარჩევნოდ. ეს
არის დაპირებების დისკურსი. სარკოზი მიმართავს ყველას, ვინც
მხარი დაუჭირა, ან არ დაუჭირა. მიმართავს აფრიკელებს და სხვა
იმიგრანტებს. მას სურს იყოს ყველას პრეზი დენტი. როგორც ყვე-
ლა პოლიტიკური დისკურსი ესეც ხასიათდება მომავალი დროის
ხმარების სიჭარბით, ანუ დაპირებებზეა აგებული და ხასიათდება
აგრეთვე რეპრიზებით : მაგ. *Ma pensée va à* არის სამჯერ ზედიზედ

ნახმარი, Je veux leur dire que
 ორჯერ, Je veux სამჯერ, Je le
 ferai სამჯერ. დისკურსი მთავ-
 რდება ფრაზით - "გაუმარჯოს
 საფრანგეთს". სარკოზის დის-
 კურსში ჩანს რომ "მე" არის წინ
 წამოწეული, რაც დე გოლახლა
 თან არა რის ასე ხაზგასმული.
 ეს მეტყველებს ენონსიატორის
 ეთოსზე, რის მიხედვითაც ეს
 არის ამბიციური ადამიანის
 დისკურსი, რომელიც საკუთა-
 რი თავის წარმოჩენას ცდი-
 ლობს საუკეთესო მხრივ. მას
 სურს თავი მოაწონოს მომხრე-
 ებს და არამომხრეებსაც. თუ
 სამივე პოლიტიკურ დისკურსს

დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ სამივე დისკურსი იყენებს დის-
 კურსულ სტრატეგიითა ლოგიკურ კვადრატს, სამივე დისკურსის
 მიზანია პუბლიკის მიმხრობა, რისთვისაც გამოყენებულია რო-
 გორც დეკლარაციული ასევე ფაქტიტიური ზმნები და რეპრიზები,
 ძირითადი აზრების გამოკვეთის მიზნით. სამივე არის პერსუასიუ-
 ლი ხასიათის და სამივე გამოკვეთილად ავლენს პრაგმატიკულ კა-
 ტეგორიებს ეთოსს, პათოსს და ლოგოსს, სამივე დისკურსი გარ-
 კვეული იდეოლოგიის მატარებელია და გამიზნულია ამ იდეოლო-
 გიის წარმატებით დანერგვისათვის ხალხში, სათანადო დროის პე-
 რიოდის გათვალისწინებით. ამ სამი დისკურსის შედარებისას
 ჩანს, რომ მიუხედავად ტემპორალური დისტანცირებისა, სტრა-
 ტეგიები და მიზნები ერთი და იგივეა, განსხვავება კი გამომდინა-
 რეობს პათოსიდან, ემოციიდან, რომელიც იმ სოციოკულტურული
 და ისტორიული მომენტიდან გამომდინარეობს : ციციერონის დის-
 კურსი იწვევს აღშფოთების ემოციას კატილინას მიმართ, დე გო-
 ლის დისკურსი წარმოშობს აღმაფრენას და მაღალ პატრიოტულ
 ემოციებს, ხოლო სარკოზის სიტყვა ხალხში გულისმოგების ემო-
 ციას ჰბადებს.

1. ციცერონის დისკურსი

Enfin, Catilina ! jusques à quand abuseras-tu de notre patience ? Combien de temps encore cette folie qui est la tienne se jouera-t-elle de nous ? Jusqu'où ton audace effrénée se déchaînera-t-elle ? Rien, ni la garde nocturne du Palatin, ni les rondes en ville, ni le rassemblement de tous les bons citoyens, ni la crainte du peuple, ni ce lieu très protégé où se réunit le Sénat, ni l'expression ou le visage des personnes ici présentes ne t'ont émues ? Tes projets s'étalent au grand jour, tu ne le sens pas ? Ta conjuration, puisqu'elle est déjà connue de tous ici, est étouffée, tu ne le vois pas ? Ce que tu as fait la dernière et l'avant-dernière nuit, où tu as été, qui tu as convoqués, ce que tu as décidé, crois-tu qu'un seul d'entre nous l'ignore ? O temps ! O mœurs ! Le Sénat a tout compris, le consul le voit : celui-ci pourtant vit. Il vit ? Et mieux encore, il vient même au Sénat, il participe au conseil de la République, il marque et désigne des yeux chacun de nous pour l'assassiner. Quant à nous, hommes courageux, nous croyons faire assez pour l'Etat si nous évitons la folie et les armes de cet individu. Mort à toi, Catilina ! il y a bien longtemps déjà que l'on aurait dû t'y conduire sur ordre du consul et qu'aurait dû retomber sur ta tête le coup fatal que toi tu machines contre nous tous depuis longtemps...

2. დე გოლის დისკურსი

Les chefs qui, depuis de nombreuses années, sont à la tête des armées françaises, ont formé un gouvernement. Ce gouvernement, alléguant la défaite de nos armées, s'est mis en rapport avec l'ennemi pour cesser le combat. Certes, nous avons été, nous sommes, submergés par la force mécanique, terrestre et aérienne, de l'ennemi. Infiniment plus que leur nombre, ce sont les chars, les avions, la tactique des Allemands qui nous font reculer. Ce sont les chars, les avions, la tactique des Allemands qui ont surpris nos chefs au point de les amener là où ils en sont aujourd'hui. Croyez-moi, moi qui vous parle en connaissance de cause et vous dis que rien n'est perdu pour la France. Les mêmes moyens qui nous ont vaincus peuvent faire venir un jour la victoire. Elle peut faire bloc avec l'Empire britannique qui tient la mer et continue la lutte. Elle peut, comme

l'Angleterre, utiliser sans limites l'immense industrie des Etats-Unis. Cette guerre n'est pas limitée au territoire malheureux de notre pays. Cette guerre n'est pas tranchée par la bataille de France. Cette guerre est une guerre mondiale. Toutes les fautes, tous les retards, toutes les souffrances, n'empêchent pas qu'il y a, dans l'univers, tous les moyens nécessaires pour écraser un jour nos ennemis. Foudroyés aujourd'hui par la force mécanique, nous pourrons vaincre dans l'avenir par une force mécanique supérieure. Le destin du monde est là. Moi, Général de Gaulle, actuellement à Londres, j'invite les officiers et les soldats français qui se trouvent en territoire britannique ou qui viendraient à s'y trouver, avec leurs armes ou sans leurs armes, j'invite les ingénieurs et les ouvriers spécialistes des industries d'armement qui se trouvent en territoire britannique ou qui viendraient à s'y trouver, à se mettre en rapport avec moi. Quoi qu'il arrive, la flamme de la résistance française ne doit pas s'éteindre et ne s'éteindra pas.

3. სარკობის დისკურსი

Mes chers compatriotes, En m'adressant à vous ce soir, dans ce moment qui est, chacun le comprend, exceptionnel dans la vie d'un homme, je ressens une immense émotion.

J'éprouve depuis mon plus jeune âge la fierté indicible d'appartenir à une grande, vieille et belle nation, la France. Je l'aime comme on aime les êtres chers qui nous ont tout donné. Maintenant c'est à mon tour de tout lui donner.

Ce soir ma pensée va aux millions de Français qui aujourd'hui m'ont témoigné leur confiance. Je veux leur dire qu'ils m'ont fait le plus grand honneur qui soit à mes yeux en me jugeant. digne de présider aux destinées de la France. Ma pensée va à tous ceux qui m'ont accompagné dans cette campagne. Je veux leur dire ma gratitude et mon affection. Ma pensée va à Madame Royal. Je veux lui dire que j'ai du respect pour elle et pour ses idées dans lesquelles tant de Français se sont reconnus. Ma pensée va à tous les Français qui n'ont pas voté pour moi. Je veux leur dire que par-delà le combat politique, par-delà les divergences d'opinions, il n'y a pour moi qu'une seule France.

Je veux leur dire que je serai le Président de tous les Français, que je parlerai pour chacun d'entre eux. Je veux leur dire que ce soir, ce n'est pas la victoire d'une France contre une autre. Il n'y a pour moi ce soir qu'une seule victoire, celle de la démocratie, celle des valeurs qui nous unissent, celle de

l'idéal qui nous rassemble. Ma priorité sera de tout mettre en œuvre pour que les Français aient toujours envie de se parler, de se comprendre, de travailler ensemble.

Le peuple français s'est exprimé. Il a choisi de rompre avec les idées, les habitudes et les comportements du passé. Je veux réhabiliter le travail, l'autorité, la morale, le respect, le mérite. Je veux remettre à l'honneur la nation et l'identité nationale. Je veux rendre aux Français la fierté d'être Français. Je veux en finir avec la repentance qui est une forme de haine de soi, et la concurrence des mémoires qui nourrit la haine des autres. Le peuple français a choisi le changement. Ce changement je le mettrai en œuvre parce que c'est le mandat que j'ai reçu du peuple et parce que la France en a besoin. Mais je le ferai avec tous les Français. Je le ferai dans un esprit d'union et de fraternité. Je le ferai sans que personne n'ait le sentiment d'être exclu, d'être laissé pour compte. Je le ferai avec la volonté que chacun puisse trouver sa place dans notre République, que chacun s'y sente reconnu et respecté dans sa dignité de citoyen et dans sa dignité d'homme. Tous ceux que la vie a brisés, ceux que la vie a usés doivent savoir qu'ils ne seront pas abandonnés, qu'ils seront aidés, qu'ils seront secourus. Ceux qui ont le sentiment que quoi qu'ils fassent ils ne pourront pas s'en sortir doivent être sûrs qu'ils ne seront pas laissés de côté et qu'ils auront les mêmes chances que les autres. J'appelle tous les Français par-delà leurs partis, leurs croyances, leurs origines, à s'unir à moi pour que la France se remette en mouvement. J'appelle chacun à ne pas se laisser enfermer dans l'intolérance et dans le sectarisme, mais à s'ouvrir aux autres, à ceux qui ont des idées différentes, à ceux qui ont d'autres convictions.

Je veux lancer un appel à nos partenaires européens, auxquels notre destin est lié, pour leur dire que toute ma vie j'ai été européen, que je crois en la construction européenne et que ce soir la France est de retour en Europe. Mais je les conjure d'entendre la voix des peuples qui veulent être protégés. Je les conjure de ne pas rester sourds à la colère des peuples qui perçoivent l'Union Européenne non comme une protection mais comme le cheval de Troie de toutes les menaces que portent en elles les transformations du monde.

Je veux lancer un appel à nos amis Américains pour leur dire qu'ils peuvent compter sur notre amitié qui s'est forgée dans les tragédies de l'Histoire que

nous avons affrontées ensemble. Je veux leur dire que la France sera toujours à leurs côtés quand ils auront besoin d'elle. Mais je veux leur dire aussi que l'amitié c'est accepter que ses amis puissent penser différemment, et qu'une grande nation comme les Etats-Unis a le devoir de ne pas faire obstacle à la lutte contre le réchauffement climatique, mais au contraire d'en prendre la tête parce que ce qui est en jeu c'est le sort de l'humanité tout entière.

Je veux lancer un appel à tous les peuples de la Méditerranée pour leur dire que c'est en Méditerranée que tout se joue, et que nous devons surmonter toutes les haines pour laisser la place à un grand rêve de paix et de civilisation. Je veux leur dire que le temps est venu de bâtir ensemble une Union Méditerranéenne qui sera un trait d'union entre l'Europe et l'Afrique.

Je veux lancer à tous les Africains un appel fraternel pour leur dire que nous voulons les aider à vaincre la maladie, la famine et la pauvreté et à vivre en paix. Je veux leur dire que nous déciderons ensemble d'une politique d'immigration maîtrisée et d'une politique de développement ambitieuse. Je veux lancer un appel à tous ceux qui dans le monde croient aux valeurs de tolérance, de liberté, de démocratie et d'humanisme, à tous ceux qui sont persécutés par les tyrannies et par les dictatures, à tous les enfants et à toutes les femmes martyrisés dans le monde pour leur dire que la France sera à leurs côtés, qu'ils peuvent compter sur elle. Mes chers compatriotes, nous allons écrire ensemble une nouvelle page de notre histoire. Je suis sûr qu'elle sera grande et belle, et du fond du cœur ce soir je vous dis :

Vive la République !Vive la France !

3 მეტაფორის ტიპები დისკურსში

ბერძენი ფილოსოფოსი არისტოტელე პირველი იყო, ვინც მეტაფორა როგორც მნიშვნელოვანი ენობრივი პროცესი მოიხსენიან. შემდგომ, ფრანგმა რიტორმა პიერ ფონტანიემ მეტაფორა განსაზღვრა როგორც “მსგავსების ტროპი”. ეტიმოლოგიურად ფორა ნიშნავს მოძრაობას, ადგილის მიხედვით ცვლილებას. მაშასადამე, მეტაფორა მოძრაობაა, მეტაფორა პროცესია. არგუმენ-

ტაციის ზოგადი თეორიის მიხედვით, რომელიც ეყრდნობა ფიგურის სუბსტიტუციურ ფუნქციას, "მეტაფორა არის უპირატესად იდენტობის მაჩვენებელი სუბსტიტუცია, რადგან ის ამტკიცებს, რომ A არის B." უფრო ზუსტად, ფრაზის სივრცეში ხდება ერთი სიტყვის სუბსტიტუცია მეორე სიტყვით, რომელიც იგივე პარადიგმატიკულ ღერძზე იმყოფება, ამასთან ეს სიტყვები წარმოადგენენ სხვადასხვა რეალობებს, რომელთა შორისაც რაღაც მსგავსება შეინიშნება. ფიგურა ერთ რეალობას მეორე რეალობად წარმოაჩენს და ზეგავლენას ახდენს ენის რეფერენციულ ფუნქციაზე. მეტაფორის მნიშვნელობის გასაგებად კონტექსტი ხშირად აუცილებელი ფაქტორია. მეტაფორა სხვადასხვანაირად შეიძლება განისაზღვროს იმისდა მიხედვით თუ რა თეორიის თვალსაზრისს გამოხატავს ის. მაგალითად, როგორც კატრინ ფრომილაგი მიიჩნევს, კოგნიტიური სემანტიკის თვალსაზრისით მეტაფორა ის ფიგურაა, რომელიც შემეცნების პროცესს ემსახურება, რადგან ზოგიერთი აბსტრაქტული თუ სუბიექტური იდეის ფორმულირებისთვის მხოლოდ მეტაფორის გამოყენება შეიძლება. მაგ, თვითმფრინავის ფრთა, სპორტული მოედნის ფრთა, მხოლოდ მეტაფორებია, რომელთაც ზუსტი ენობრივი ანალოგები არ აქვთ. მაშასადამე, "მეტაფორის საშუალებით ხდება უცნობი მოვლენების ახსნა და გამოხატვა. მაგალითად, სიმბოლისტური პოეზიის მანიფესტი აღიარებს, რომ "მეტაფორა ბუნების შეუცნობელი და იდუმალი მოვლენების გამოხატვას ემსახურება."

მიჩნეულია, რომ მეტაფორა, ყველაზე მნიშვნელოვანი და მრავალმხრივი, პროტეიფორმული აზრობრივი ფიგურაა მეტონიმიასთან ერთად. მისი ინტეგრაცია ტროპებთან ფრანგულ სინამდვილეში პიერ ფონტანიეს ეპოქასთან იგივედება. მეტაფორა არის რიტორიკული პროცედურა, რადგან შენარჩუნებული აქვს გარკვეულწილად არგუმენტული ხასიათი და გულისხმობს კომუნიკანტთა შორის კოოპერაციას და ამავე დროს დარწმუნების მიზანიც აქვს. საბოლოოდ, მეტაფორა მონანილეობს კონცეპტუალურ ზაციაში, რაც ჩვეულებრივი აღნიშვნით მიუღწეველია, ანუ, მეტაფორა არის გრძნობებისა და აზროვნების სინთეზით მიღებული ენობრივი ერთეული.

ჯორჯ ლაკოფმა და მარკ ჯონსონმა თავიანთ ნაშრომში “მეტაფორა ყოველდღიურ ცხოვრებაში” გვიჩვენეს, რომ მეტაფორა არის ენობრივი დამხმარე საშუალება კონცეპტუალიზაციის პროცესში. მეტაფორა ისეთ რეალობაში გვახედებს, რომლის გამოხატვაც გრამატიკას არ შეუძლია. მაგ, მეტაფორა «*Jean est un lion*» (ჟანი ლომია) ამ ფრაზაში მეტაფორა სტილურ ფიგურად ჩაითვლება, ხოლო პირდაპირი გაგებით ლოგიკურ უზუსტობასთან გვექნება საქმე. მეტაფორულ გამოთქმაში ფრაზის შინაარსი არ უდრის მის შემადგენელ ელემენტთა მნიშვნელობების ჯამს. მეტაფორის ზუსტ აზრს შეიძლება ჩავწვდეთ მხოლოდ ენობრივი და კულტურული კონტექსტის დახმარებით. ხშირად მეტაფორა ეყრდნობა კლიშეებს, შაბლონებს და ალუზიებს, რაც ყველა ეპოქისათვის არის დამახასიათებელი, ასეთ დროს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება კულტურული კონტექსტის ცოდნას. მეტაფორები *grosso modo* დაიყვანება ორ ჯგუფამდე: პირველი - გამოცხადებული მეტაფორა, ანუ, პირდაპირი, როცა რეალური ელემენტი და მისი გამომხატველი ენობრივი საშუალება, ორივე სახეზეა და გრამატიკულადაა ერთმანეთთან დაკავშირებული. მაგ.

«*Je me suis baigné dans le poème de la mer.*» (Arthur Rimbaud) (ვიბანავე ზღვის პოემაში.)

«*La littérature : un coup de hache dans la mer gelée qui est en nous.*» (Franz Kafka)-

“ლიტერატურა: ნაჯახის ჩარტყმა ჩვენში არსებულ გაყინულ ზღვაში”

«*Les lois sont des toiles d'araignées, à travers lesquelles passent les grosses mouches et restent les petites.*» (Honoré de Balzac) – “კანონები ობობას ქსელებია, რომლებსაც მსხვილი ბუზები აღწევენ თავს, წერილები ვერა”.

«*Vieil Océan, ô grand célibataire.*» (Comte de Lautréamont, *Les Chants de Maldoror*, Chant I) “ბებერო ოკეანე, დიდო, უოჯახო არსებაჲ”.

ექსპლიციტურად არსებულ ამგვარ მეტაფორას, სხვანაირად, ექსპლიციტური მეტაფორა, ანუ მეტაფორა *in præsentia* ეწოდება.

მეორე ტიპის მეტაფორას, სხვანაირად არაპირდაპირ მეტაფორას უწოდებენ, ასეთ დროს რეალური ელემენტი არ ფიგურირებს, გამოყენებულია მხოლოდ მისი გამომხატველი ენობრივი საშუალება და მას ეწოდება მეტაფორა *in absentia*. კიდევ სხვანაირად, ასეთ მეტაფორას კონტექსტუალური მეტაფორა ეწოდება. მაგ, ჰიუგოს ლექსის ფრაგმენტში: «*Cette faucille d'or dans le champ des étoiles.*», რომელიც ქართულად ასე ჟღერს - "ეს ოქროს ნამგალი ვარსკვლავთა ველზე", ოქროს ნამგალი არის კონტექსტური მეტაფორა, რომელიც აღნიშნავს მთვარეს, რასაც ჩვენ ვერ მივხვდებოდით, რომ არა "ვარსკვლავების ველი", ანუ კონტექსტიკადრი, ანუ ფრეიმი, გვეხმარება მეტაფორის იდენტიფიკაციაში.

მრავალი მიდგომა, რომელიც მეტაფორის შესწავლისას ვლინდება, შეიძლება დაყვანილ იქნას სამ ძირითად თეორიამდე: შედარებითობის, სუბსტიტუციის და ინტერაქციონისტულ თეორიებამდე. მეტაფორა მოქმედებს დისკურსის როგორც პარადიგმატიკაზე ასევე სინტაგმატიკაზე. პარადიგმატიკა წარმოადგენს სიტყვათა ერთობლიობას, რომლის შიგნითაც არჩევანს აკეთებს მოსაუბრე, ანუ კომუნიკანტი, სინტაგმატიკა კი შეესაბამება სინტაგმას, რომელიც მიიღება სიტყვათა შორის კომბინირების წესების დაცვით, რის შედეგადაც იქმნება სინტაქსური თვალსაზრისით სწორად აგებული ფრაზები. ნებისმიერი ენა ამგვარი სტრუქტურისაა, რისი ფორმალიზებაც რომან იაკობსონმა მოახერხა. მანვე მკაფიოდ განსაზღვრა თუ რა კავშირი არსებობს ენის სტრუქტურასა და დისკურსულ ფიგურებს, ანუ ტროპებს შორის. სტრუქტურული ლინგვისტიკა განიხილავს "მეტაფორის მოდელს". სიტყვათა ყველანაირი კომბინაცია შესაძლებელია, იმ პირობით თუ სინტაქსური კოჰერენტულობა იქნება დაცული, ამავე დროს, სემანტიკური კოჰერენტულობა მეორეხარისხოვანია. მაგ, პოლ ელუარის ცნობილი ლექსის ფრაგმენტი «*La terre est bleue comme une orange*», - "დედამინა ფორთოხალივით ლურჯია". «*Tu es debout sur ma popière*» ამ შემთხვევაში კომუნიკანტი პარადიგმატიკულ ვერტიკალზე მოულოდნელ არჩევანს აკეთებს, რაც სემანტიკურად დაცილებულია კონტექსტიდან გამომდინარე წინადადების დანარჩენი ნაწილისაგან, ასე იქმნება სტილისტური ეფექტი, სამაგიეროდ, სინტაგმატიკურ ჰორიზონტალზე კომუნიკან-

ტი-ადრესანტი სწორ არჩევანს აკეთებს და შექმნილი ფრაზა კო-პერენტულია. ჰიუგოს მეტაფორაში « *cette faucille d'or* » ოქროს ნამგალი, რომელიც მიგვანიშნებს მთვარეზე, ჰიუგო მიმართავს მნიშვნელობის გადაადგილებას, სიტყვის — « *croissant* » — მთვარის რკალი, გადაადგილებით, რომელიც შეცვალა “ნამგალმა” რაც შესაძლებელი გახდა იმ საერთო სემემების საფუძველზე, რომლებიც არსებობს მნათობსა და ხელსაწყო ნამგალს შორის, რომელთაც ერთნაირი ნახევრად წრიული ფორმა აქვთ. მეტი სიცხადისათვის მოვიყვანთ ჰიუგოს ლექსის ამ ფრაგმენტს:

*“ Immobile, ouvrant l’œil à moitié sous ses voiles,
Quel Dieu, quel moissonneur de l’éternel été,
Avait, en s’en allant, négligemment jeté
Cette faucille d’or dans le champ des étoiles.*

(Victor Hugo, *Booz endormi.*)

ქართული ბნკარედი:

“რომელმა ღმერთმა მოიქნია დაუდევრად
ეს ოქროს ნამგალი ვარსკვლავთა ველზე.”

კომუნიკანტი-ადრესატის ცნობიერებაში არსებობს ორი სიტყვა, რომლებიც “მთვარის რკალს” აღნიშნავს, ერთი ექსპლიციტურია, მეორე იმპლიციტური. მეტაფორა საშუალებას იძლევა ერთ სიტყვაში გააერთიანოს ორი სიტყვის მნიშვნელობა, რასაც მნიშვნელობის გადაადგილების ფენომენი ქმნის.

ადრესანტი-კომუნიკანტი სხვადასხვა ტიპის მიმართებებს იყენებს, “ოქროს” ნაცვლად მას შეეძლო გამოეყენებინა “ყვითელი”, რომელიც ოქროსფერის სემანტიკურ ველს ეკუთვნის აგრეთვე. მიმართება ოქროსფერსა და ყვითელს შორის სინონიმურია, შეიძლება წარმოვიდგინოთ სხვა ტიპის მიმართებებიც: ჰიპერონიმული, ანტონიმური და ომონიმური. მაშასადამე, ლინგვისტური თვალსაზრისით მეტაფორის შექმნა ხდება პარადიგმატიკის ღერძზე არჩეულ სიტყვათა შორის გარკვეული მიმართების დამყარებით, ხოლო ეს უკანასკნელი ხორციელდება სინტაგმატიკის ღერძზე.

მართლაც, მეტაფორა დისკურსის ორ ღერძზე მოქმედებს: პარადიგმატიკულზე, რომელსაც სიტყვათა ერთობლიობა შეესაბამება, სადაც ადრესანტი-კომუნიკანტი არჩევანს აკეთებს და სინტაგმატიკურზე, რაც სიტყვათა შორის კომბინაციის წესების სწორი გამოყენებით სრულმნიშვნელოვან ფრაზას ქმნის.

რომან იაკობსონი მეტაფორას გვანდის, როგორც სუბსტიტუციის პროცესს, რითაც “ენის პოეტური ფუნქცია” მოჰყავს მოქმედებაში, რაც პარადიგმატიკულ ღერძზე ხორციელდება და მიიღწევა სტილისტიკური ეფექტი, რაც გამონეულია შეუსაბამობის გამოყენებით, რითაც სემანტიკურად დაცილებული სიტყვები ერთიანდებიან. ამიტომ ბევრი მეტაფორა დამაბნეველი მანიპულაციის შემცველად არის მიჩნეული, როცა საქმე ეხება პერსონიფიკაციას, მაგ, « Cet homme est un lion » (ეს კაცი ლომია) ან შოზიფიკაციას – « Cet homme a un cœur de pierre ». (ამ კაცს ქვის გული აქვს).

მეტაფორები მრავალი სინტაქსური კატეგორიიდან იქმნება: ზედსართავიდან – *des idées larges, une théorie solide*, (ფართე იდეები, სოლიდური თეორია) არსებითი სახელიდან – *les fondations d'une théorie*, (თეორიის საძირკველი) ზმნიდან – *les prix grimpent*, (ფასები მიცოცავს) *la société avance*, (საზოგადოება წინ მიდის) წინდებულისაგან – *dans l'informatique*. (ინფორმატიკაში).

ჩვენთვის საინტერესოა მეტაფორების ფუნქციის კვლევა ინტერაქციისას, რაც ნათლად ვლინდება ინტერვიუს ალების მომენტში. (მომდევნო პარაგრაფი ეძღვნება სწორედ მეტაფორის როლს ინტერაქციისას). ამისათვის გავანალიზეთ ცნობილი ფრანგი მსახიობის ჟან როშფორის ინტერვიუ ცეზარით დაჯილდოების შესახებ, რომელიც მას ლე ფიგაროს კორესპონდენტმა ჩამოართვა. ჩვენი მიზანი იყო გაგვეჩვენა რა მიზნით ხმარობდა კომუნიკანტი მეტაფორებს და აქედან გამომდინარე დავფიქრებულობდით მის ეთოსზე, ლოგოსზე და პათოსზე. ანალიზმა კიდევ ერთხელ გვიჩვენა, რომ მეტაფორა იმისთვის არსებობს, რომ რეალობა გამოხატოს და არა იმისთვის, რომ დააფიქსიროს გადახრა ენასთან მიმართებაში; მეტაფორის ბუნებისა და მასშტაბის დადგენაში გვცხმარება ლიტერატურული, ენონსიაციური და კულტუ-

რული კონტექსტი. პრაქტიკულად მეტაფორა საშუალებას იძლევა მოხდეს მნიშვნელობის კონცენტრაცია და არა მნიშვნელობის ნამდვილი ცვლილება. სრულიად ვიზიარებთ მარკ ბონომის თვალსაზრისს იმის შესახებ, რომ ფიგურები, (ჩვენ შემთხვევაში მეტაფორა) ემსახურება გამონათქვამის დამახსოვრებას, ანუ აქვთ მნე-მონიკური მნიშვნელობა, ამას გარდა, აქვთ უნარი კომუნიკაციის მიმდინარეობაზე იქონიონ ზეგავლენა. (Marc Bonhomme,.. en ligne, 2009).

4 მეტაფორის ინტერაქცია დისკურსულ კონტექსტთან ინტერვიუების მიხედვით

ანტიკურობიდან მოყოლებული მეტაფორა იქცევდა ფილოსოფოსების, რიტორების და დღეს უკვე ლინგვისტთა ყურადღებას. კვლავ გავიმეორებთ, რომ ბერძენი ფილოსოფოსი არისტოტელე პირველი იყო, ვინც მეტაფორის მნიშვნელობაზე თქვა. მისი აზრით, მეტაფორა ენის უმნიშვნელოვანესი ქმედებაა, ანუ მოძრაობაა. ისევ შევნიშნავთ, რომ მოგვიანებით, ფრანგმა რიტორმა პიერ დე ფონტანიემ მეტაფორა განმარტა, როგორც “ ტროპი მსგავსების მიხედვით”, ან « trope par ressemblance». ეტიმოლოგიური მნიშვნელობით, მეტაფორა არის მოძრაობა, პროცესი, რომელსაც მოაქვს უფრო აზრის კონცენტრაცია, ვიდრე ცვლილება.

ამჯერად, ჩვენი კვლევის საგანია მეტაფორების ფუნქციონირება ინტერაქციის დროს, ინტერვიუების მაგალითზე. ამისათვის ჩვენ გავაანალიზეთ ერთი მხრივ, ინტერვიუები ცეზარების შესახებ, რაც არის ფრანგული კულტურული მოვლენა, როცა ფრანგ კინემატოგრაფისტებს აჯილდოებენ ცეზარებით; მეორეს მხრივ, განვიხილეთ ჟერარ დეპარდიეს ფისკალურ გადასახლებასთან დაკავშირებული ინტერვიუები. ჩვენი მიზანია, გავარკვიოთ მეტაფორის როლი ინტერაქციულ მედიადისკურსში (ხოლო ინტერვიუ ინტერაქციის საუკეთესო მაგალითია), მისი გავლენა დისკურსის მსვლელობაზე და ამის შედეგად, დისკურსული ტრიადის ცვლილება.

ჩვენ საესეებით ვიზიარებთ მარკ ბონომის აზრს იმის შესახებ, რომ ერთის მხრივ, ფიგურები (ჩვენ შემთხვევაში მეტაფორები) ხელს უწყობენ გამონათქვამთა გარკვეული მიმართულებით წარმართვას და ამ გამონათქვამთა დამახსოვრებას, მეორეს მხრივ, ინფორმაციული ტევადობის გამო, მეტაფორებს შესწევთ ძალა გავლენა იქონიონ კომუნიკაციის წარმართვაზე. (Marc Bonhomme,... en ligne, 2009). მაგალითად მოვიყვანთ ჟან როშფორის უახლესი ინტერვიუს ფრაგმენტს. ეს ინტერვიუ ეძღვნებოდა კინემატოგრაფიული ჯილდოს -ცეზარს, მაგრამ, მოულოდნელად, ინტერვიუმ სხვა მიმართულება მიიღო, რადგან ჟან როშფორის პასუხი სრულიად მოულოდნელი აღმოჩნდა ჟურნალისტისთვის:

ლე ფიგარო: რას ფიქრობთ ცეზარებზე?

ჟან როშფორი - მე ვფიქრობ, რომ ფილმების, რეჟისორების და ტექნიკოსების დაჯილდოება საინტერესოა. მსახიობების დაჯილდოება არ მნამს. ეს დაჯილდოება არაფერს ნიშნავს და ცოტა ამაოა. უდიდეს სუბიექტურობასთან გვაქვს საქმე. მაშინ იქნებოდა ეს ღირებული, თუ ყველა მსახიობი ერთსა და იმავე სცენას ითამაშებდა. როგორც ჩემი მეგობარი ჟან-პიერ მარიელი ამბობდა, მე არა ვარ ტომბოლას მსახიობი. ხომ ლამაზი ნათქვამია?

ლე ფიგარო - და მაინც, თქვენ ორჯერ დაგაჯილდოვეს ცეზარით 1976 და 1978 წლებში, ხოლო 1999 წელს თქვენი შემოქმედებისათვის მოგცეს ცეზარი...

ჟან როშფორი -იცი, პათოლოგიები, როგორიც არ უნდა იყოს ისინი, ხელს უწყობს ცეზარის მოპოვებას! ასეთი ცეზარი მეც მაქვს მიღებული, რადგან ჩემ პერსონაჟს ... ფილტვის კიბო ჰქონდა და მარჯვენა მკლავი დადამბლავებული. ასეთ დროს, თუ ცეზარი აგცდათ, თავი უნდა აღიდგინოთ! ჩემთვის ყველაზე სერიოზული ჯილდო არის აგრარიკოსის ღირსების ორდენი...

ლე ფიგარო: ეს მართლა ასე მნიშვნელოვანია თქვენთვის?

ჟან როშფორი - რა თქმა უნდა. ჩემი ყველაზე დიდი სიამაყეა ის, რომ პირველმა შევუწყვე ხელი ემბრიონის გადანერგვას ევროპაში. ამის გვერდით, ჩემო კარგო, ცეზარი!"

(« LE FIGARO - Que pensez-vous des Césars?

JEAN ROCHEFORT - Je trouve que c'est très intéressant d'honorer les films, les metteurs en scène et les techniciens. Mais les récompenses

pour les acteurs, je n'y crois pas. Je trouve que cela ne veut rien dire et que c'est un peu vain. Il y a une subjectivité énorme. Ce serait valable si on passait tous la même scène! Comme le disait mon ami Jean-Pierre Marielle, je ne suis pas un acteur de tombola. Une expression très jolie, non?

LE FIGARO - Vous avez pourtant été couronné par deux césars en 1976 et en 1978 et avez reçu un César d'honneur en 1999 pour l'ensemble de votre carrière...

JEAN ROCHEFORT - Ah, vous savez, les pathologies quelles qu'elles soient sont très bénéfiques pour l'obtention d'un César! J'en ai reçu un, entre autres et surtout, parce que mon personnage... avait un cancer du poumon et le bras droit paralysé. Dans ce cas-là, si vous ratez le César, recyclez-vous! Ma médaille la plus sérieuse reste celle du mérite agricole....

LE FIGARO - Vraiment, est-ce plus important qu'un César?

JEAN ROCHEFORT - Évidemment! Ma plus grande fierté est d'avoir été le premier à faire naître un transfert d'embryon en Europe. Alors, ma chère, à côté de cela, un César! »)

ლექსიკონ რობერის მიხედვით ტომბოლა არის საზოგადოებრივი ლატარეა, რომლის გამარჯვებულიც ნატურით იღებს მოგებას. ანუ, როცა რომელიმე ლაპარაკობს ტომბოლას მსახიობზე, ამით ის ნეგატიურ აზრს ანიჭებს საუკეთესო მსახიობისათვის განკუთვნილ ფრანგულ, კინემატოგრაფიულ ჯილდოს, რადგან, ასეთ დროს მსახიობი ემსგავსება ტომბოლას მოთამაშეს. ეს მეტაფორა ბუნდოვანია მისთვის, ვინც კარგად არ იცნობს ფრანგულ კულტურას, რომლის ნაწილიც არის ტომბოლას ლატარეა.

ამგვარად, მხოლოდ ენონსიაციური და კულტურული კონტექსტი განაპირობებს მეტაფორის ბუნებაზე და მასშტაბზე წვდომას. ანუ, მეტაფორა - ტომბოლას მსახიობი - აერთიანებს თავის თავში ყველაფერს, რაც რომელიმე თქვა ცეზარებზე. რამაც შესაბამისი რეაქცია წარმოშვა ჟურნალისტში და ცეზარებით დაჯილდოებისადმი მიძღვნილი სახოტბო დისკურსის ნაცვლად, მივიღეთ სრულიად სხვა, ოდნავ კრიტიკული დისკურსი.

ჩვენმა ანალიზმა საშუალება მოგვცა გამოგვეყო სხვა მეტაფორებიც სხვადასხვა ინტერვიუდან, საიდანაც ჩანს რა როლს თამაშობს მეტაფორა დისკურსის კონსტრუირებაში, ამ დროს შეი-

ნიშნება დისკურსული ტრიადის -ეთოსი, პათოსი, ლოგოსის ცვლილება.

ზედსართავი სახელი “უბადრუკი”, « minable », რომელიც ფრანგ პრემიერ მინისტრს წამოსცდა დეპარდიეს მისამართით, აღმოჩნდა უამრავი ინტერვიუსა თუ გამოხმაურების საბაზი, (კერძოდ, გამოქვეყნდა ინტერვიუები RTL, JDD, l'Express -ის მიერ). სიტყვა “უბადრუკმა” შექმნა მტრული კონტექსტი დეპარდიესა და მთავრობას შორის, რასაც მოჰყვა ორი ტიპის ინტერვიუების ნაკადი: დეპარდიეს მომხრეთა და დეპარდიეს მაგინებელთა. მსახიობის ყოფილმა მეუღლემ ელიზაბეტ დეპარდიემ ინტერვიუ მისცა მარკ ოლივიე ფოჟიელს. ინტერვიუში გამოყენებულია პოზიტიური შინაარსის მეტაფორები დეპარდიეს მიმართ. მისი აზრით დეპარდიე არის “განტევების ვაცი”, იმიტომ რომ პოლიტიკოსებმა საზიზღრად შეაფასეს მისი საფრანგეთიდან გადახვეწა, რაც 75 პროცენტთანაა საშემოსავლო გადასახადმა გამოიწვია და დეპარდიე ფისკალურ დევნილად იქცა. ის მეზობელ ბელგიაში გადავიდა საცხოვრებლად. ამავე მიზეზით ბევრი სხვა ფრანგიც წავიდა საფრანგეთიდან, მაგრამ ლანძღვის ნიაღვარი მხოლოდ დეპარდიეს გადახვეწას მოჰყვა. ე.დ. ჟურნალისტს და მასთან ერთად სხვებსაც ახსენებს, რომ რომ უსამართლობაა ასე მოექცე ადამიანს, რომელიც არის “პოეტი”, “ძეგლი” («un poète, un monument...») რომელმაც ამ სიტუაციაში შეიძლება წონასწორობა დაკარგოს. მისი დისკურსი ანეიტრალებს დეპარდიეს მიმართ ყველანაირ კრიტიკას. პირიქით, ინტერვიუს ბოლოს ჟურნალისტი ეუბნება, რომ მთელი ეს “განევ-გამონევა”(« curée ») სიმბოლოა იმ ეპოქისა, როცა ყველაფერი ცუდადაა.

ამგვარად, ისეთი დადებითი მეტაფორები როგორებიცაა “ძეგლი”, “პოეტი”, “განტევების ვაცი”, დეპარდიეს მიმართ დადებით განწყობას ქმნის და ცვლის ინტერვიუს მსვლელობას, რაც იმით მჟღავნდება, რომ ჟურნალისტი უკვე გამოხატავს თავის პოზიციას, როცა ამბობს “დეპარდიე წმინდანი არ არის, მაგრამ არც ეშმაკია”(« Depardieu n'est pas un saint mais un diable non plus. ») ჟურნალისტური დისკურსი ინტერვიუს ფორმით მონოდებული ახლოს დგას ბუნებრივ, სპონტანურ დიალოგთან, განსხვავებით ინფორ-

მაციული დისკურსისგან, ან თუნდაც არგუმენტულ-ანალიტიკური დისკურსისაგან, სადაც ჟურნალისტის ეთოსი და პათოსი თითქმის არ ჩანს. ჩვენს მიერ განხილულ ფრაგმენტში მეტაფორები ინტერაქციაში შედიან დისკურსულ კონტექსტთან და ზოგჯერ აშკარად ცვლიან მას. ჩვენის აზრით მეტაფორა არის ზედეტერმინებული სიტყვა დისკურსში, რაც ხელს უწყობს აზრის კონცენტრაციას და კომუნიკანტთა ყურადღებას ამით იპყრობს. აქედან გამომდინარე, თავის გავლენას ახდენს ინტერაქციის სხვა მიმართულებით წარმართვაზე. ე.დ.-ს მეტაფორულმა დისკურსმა გავლენა მოახდინა ჟურნალისტის დისკურსზე, რომელიც ასკვნის, რომ აფიშირებული არსიყვარული დეპარდიეს მიმართ, ამ უკანასკნელში აღძრავს „ქარიშხლებს“ (« des bourrasques ») და უბიძგებს მას ცუდად ილაპარაკოს არა მარტო პრეზიდენტზე, რომელსაც დეპარდიე მამიკოს შვილიკოს (« fils à papa ») ეძახის და ამბობს, რომ ვერ ეწყობა, ის არც საკუთარ თავს ინდობს და „ნაგავი ვარო“ ამბობს « je suis une ordure ». იქამდე მიდის მისი სიბრაზე, რომ კინოსაც კი ფსიქიატრიულ საავადმყოფოდ განიხილავს, რომელშიც მას ჯექ ნიკოლსონის როლი აქვს. «Le cinéma est un hôpital psychiatrique où il a le rôle de Jack Nicholson » (ინტერვიუJDD-ს)

ინტერვიუების ზემოთ განხილული ნაწყვეტებიდან ჩანს, რომ დისკურსული კონტექსტიდან გამომდინარე, რომლის ფარგლებშიც ხდება ინტერაქცია, იცვლება დეპარდიეს ეთოსი. მაგალითად, ინტერვიუში, როდესაც დეპარდიეს მარგერიტ დიურასზე ეკითხებიან, ის ძალიან თავაზიანად და ზრდილობიანად ლაპარაკობს, ნერვიულობის გარეშე, მაგრამ, როგორც კი ფისკალურ ლტოლვილობაზე ელაპარაკებიან, ან იმ თემებზე რაც არ სიამოვნებს, წონასწორობას კარგავს.

მთავარი, რაც ჩვენი ანალიზიდან გამოიკვეთა, არის ის, რომ მეტაფორები ინტერაქციაში შედიან დისკურსულ კონტექსტთან და დისკურსს ზოგჯერ სრულიად ახალ მიმართულებას აძლევენ.

როცა დეპარდიეს მომხრეების ინტერვიუებს ვეცნობით (ბრიჟიტ ბარდოს, კატრინ დენევის, ელიზაბეტ დეპარდიეს, დეპარდიეს ქალიშვილის - როქსანას ინტერვიუებს) აშკარაა პოზიტიური მნიშვნელობის ლოგოსი დეპარდიეს მიმართ და ნეგატიური ღირებულებისაა მისი მტრების მიმართ.

ენონსიატორის ეთოსი განისაზღვრება მისი ლოგოსის მიხედვით, მაგ. ელიზაბეტ დეპარდიე მისი ლოგოსიდან გამომდინარე ჭკვიან, კეთილ და მიმტევებელ არსებად ჩანს. მისი ლოგოსის პათოსი პოზიტიურია დეპარდიეს მიმართ იქამდე, რომ ჟურნალისტშიც და სხვა კომუნიკანტებშიც იმავე პათოსს წარმოშობს. აქაც ძალიან მნიშვნელოვანია მეტაფორის როლი, რადგან მისი საშუალებით ხდება აზრის კონცენტრაცია, რაც ხელს უწყობს ამ აზრის კარგად დამახსოვრებას და სათანადო რეაქციას იწვევს მეორე კომუნიკანტში.

5 ჰიპერბოლის ფუნქციები დისკურსში

ფრანგი მეცნიერის ფონტანიეს განმარტებით “ჰიპერბოლა გაზვიადებულად ზრდის ან ამცირებს რამეს და აქედან გამომდინარე, საგანს ან იმაზე უკეთესად წარმოაჩენს, ან იმაზე უარესად ვიდრე ის არის და ეს ხდება არა იმისთვის, რომ მოვტყუედეთ, არამედ იმიტომ რომ ჭეშმარიტებამდე მივიდეთ...” (Fontanier « L'hyperbole augmente ou diminue les choses avec excès, et les présente bien au-dessus ou bien au-dessous de ce qu'elles sont dans la vue, non de tromper, mais d'amener à la vérité même... » p.123)

გრაისი მიიჩნევს, რომ მოსაუბრე ფიგურალურ გამონათქვამებს ირჩევს, რათა ერთი შეხედვით არამართალი ინფორმაციის გაზიარებით ხელი შეუწყოს მსმენელს ჭეშმარიტი ინფორმაციის დადგენაში. ბრაკოპი თვლის, რომ ჰიპერბოლა ხელს უშლის მოსაუბრეს მისი გამონათქვამი იყოს ჭეშმარიტების გამომხატველი, (გვ.86), ხოლო პერენი მიიჩნევს, რომ “ჰიპერბოლის მიზანია ... შეცვალოს სამყარო და ის წარმოდგენა რაც არსებობს სამყაროს შესახებ... რეზულის აზრით კი, ჰიპერბოლა არის გაზვიადების გამოხატვის ფიგურა. (გვ.130) ფონტანიეს განმარტებას თუ დავუბრუნდებით, ჰიპერბოლის სტრუქტურა მკაფიოდ გამოჩნდება, ეს იქნება **ოქსეზი**, როცა ჰიპერბოლა პოზიტიური გაგებით გაზვიადებას უწყობს ხელს და **ტაპინოზი**, როცა პირიქით, ნეგატიური მნიშვნელობაა გაზვიადებული. ანუ, იგივე ფონტანიემ მშვენიერად განმარტა, რომ ეს გაზვიადება მონოდებულია იმისთვის, რომ ჭეშმარიტებასთან მიგვაახლოვოს. ჰიპერბოლა მრავალგვარი ფორმით

შეიძლება გამოვლინდეს ერთდროულად სხვადასხვა დონეზე (კატრინ ფრომილაგ გვ.113): მორფოლოგიურ, სინტაქსურ, ლექსიკურ და პრაგმატიკულ დონეებზე. ქვემოთ მოცემულია მაგალითები 2013 წლის 13 - 18 მარტის "ლე ფიგაროს" მიერ გამოქვეყნებული დოკუმენტებიდან, რომლებშიც გაშუქებულია ერთის მხრივ, საფრანგეთის პრეზიდენტის ფრანსუა ოლანდის გამოსვლა ტელევიზიით და მეორეს მხრივ, ჯასტინ ბიბერის კონცერტი პარიზში, ბერსის სასახლეში.

ტრადიციული რიტორიკის თანახმად არსებობს სიტყვის ფიგურები და აზროვნების ფიგურები. (*figurae verborum vs figurae sententiarum*). კატრინ ფრომილაგის თვალსაზრისით, აზროვნების ფიგურები მაკროსტრუქტურულ დონეზე ეკვივალენტურია კონსტრუირების ფიგურებისა, ან ტროპებისა და ხშირად ისინი მოიცავენ ამ მიკროსტრუქტურულ ფიგურებს.

მაშასადამე, უნდა განვასხვავოთ:

- აზროვნების ფიგურები, რომლებიც ახდენენ მანიპულაციას ლოგიკურ მიმართებებზე ისევე, როგორც კონსტრუირების ფიგურები მანიპულირებენ სინტაქსურ მიმართებებზე.

- აზროვნების ფიგურები, რომლებიც ჭეშმარიტების ღირებულებით მანიპულირებენ და ამით ისინი უახლოვდებიან ტროპებს მიკროსტრუქტურის დონეზე. (ფრომილაგი, გვ.95) ფუნქციური თვალსაზრისით, აზროვნების ფიგურებს ძირითადი როლი აკისრიათ ემოციურ და არგუმენტულ მეტყველებაში, განსაკუთრებით ეს ეხება იმ ფიგურებს, რომლებიც ჭეშმარიტებასთან მიმართებას გამოხატავენ. ჩვენ შემთხვევაში იგულისხმება ჰიპერბოლა.

ცნობილია, რომ კომუნიკაციისას შეტყობინების რეინტერპრეტაცია კი არ ხდება კომუნიკანტის მიერ, არამედ იმპლიციტური მნიშვნელობის პოვნა. ის ფიგურები, რომლებიც მონანილეობენ იმპლიციტური მნიშვნელობის შექმნაში გრაისის მიერ დამკვიდრებულ ხარისხისა და გულწრფელობის მაქსიმუმს არღვევენ, რომელთა მიხედვითაც, არ უნდა თქვა ის, რაც ყალბია. თუმცა, ფონტანიე შესანიშნავად ამტკიცებს ჰიპერბოლის მაგალითზე, რომ ასეთი ფიგურების მიზანი შეცდომაში შეყვანა კი არაა, არამედ ჭეშმარიტებასთან მიახლოება. (ფონტანიე, გვ.123)

მაგალითად, ლე ფიგაროს ჟურნალისტებს როცა სურთ და-
არწმუნონ მკითხველები, რომ ჯასტინ ბიბერი არის ის შემსრულე-
ბელი, რომელიც ყველაზე ძალიან უყვართ ფრანგ მოზარდებს უხ-
ვად იყენებენ ჰიპერბოლებს:

1. En 2013, les ados ne jurent que par Justin Bieber (2013 –ში მოზარ-
დები მხოლოდ ჯასტინ ბიბერის სახელს იფიცებენ)
2. Les beliebers, communauté de fans de Justin, ont noyé les réseaux
sociaux sous leurs commentaires postés en direct depuis Bercy (ბე-
ლიბერებმა, ჯასტინის ფანებმა კომენტარებით დაახრჩეს
სოციალური ქსელები, (ანუ, ნალექეს სიმრავლით) რომლებ-
საც ისინი პირდაპირ ბერსიდან გზავნიდნენ)
3. Justin Bieber détrône Lady Gaga sur Twitter (ჯასტინ ბიბერმა და-
ამხო ლედი გაგა ტვიტერზე, სიტყვასიტყვით “ტახტიდან ჩა-
მოაგდო”)
4. Justin Bieber, 19 ans, sera sur scène à Bercy. Malgré leurs prix, de 65
à 96 euros, les places se sont arrachées. (19 წლის ჯასტინ ბიბერი
გამოვა ბერსის სცენაზე, მიუხედავად იმისა, რომ ძალიან
ძვირი ღირს, 65 –დან 96 ევრომდე, ბილეთები დაიტაცეს.
სიტყვასიტყვით : ბილეთები ერთმანეთს ხელიდან წაგლი-
ჯეს)
5. Justin Bieber est devenu la cible numéro un des médias depuis qu'il
enchaîne les bourdes (ჯასტინ ბიბერი მედიის ნომერ პირველ
სამიზნედ იქცა, მას მერე რაც შეცდომები დაუშვა)
6. Justin Bieber fait craquer Bercy. (ჯასტინ ბიბერმა პირამდე აავ-
სო ბერსი, სიტყვასიტყვით : ბერსის ჭრაჭუნი დაანყებინა).

მორფო-სინტაქსური თვალსაზრისით, როგორც მაგალითე-
ბიდან ჩანს მეხუთე გამონათქვამის გარდა ყველა დანარჩენში
საქმე გვაქვს პოზიტიურ გაზვიადებასთან, რითაც ჟურნალისტები
ცდილობენ წარმოაჩინონ რეალობა, ჭეშმარიტება, რაც მიუთი-
თებს იმაზე, რომ ჯასტინ ბიბერი ძალიან უყვართ ფრანგ მოზარ-
დებს, რისთვისაც გამოყენებულია შემდეგი სიტყვათა ჯგუფები :
ბიბერის სახელს იფიცებენ, დაახრჩეს სოციალური ქსელები, და-
ამხო ლედი გაგა, ბილეთები დაიტაცეს, ნომერ პირველ სამიზნედ
იქცა, პირამდე აავსო. სინტაქსურ დონეზე პირველ, მეორე, მესამე,
მეოთხე და მეექვსე მაგალითებში ჰიპერბოლა გამოხატულია მე-

ტაფორული ზმნებით, ხოლო მეხუთე მაგალითში მეტაფორული არსებითი სახელით და მისი თანმხლები ზედსართავეებით. ლექსიკურ-სემანტიკური თვალსაზრისით, თავმოყრილია განდიდების ლექსიკური ველისთვის დამახასიათებელი სიტყვები: ვინმეს სახელზე დაფიცება, ვილაცის ტახტიდან ჩამოგდება საკუთარი სიძლიერის დასადასტურებლად, ვილაცის გამო ქსელის წალეკვა, ვილაცის გამო ძვირი ბილეთის შესყიდვა, ვილაცის წყალობით დარბაზის გავსება...

რიტორიკულ-პრაგმატიკული თვალსაზრისით, მეტაფორების გამოყენება: ტახტიდან ჩამოგდება, წალეკვა, ჭრაჭუნის და ა.შ.

ახლა განვიხილოთ იგივე ლე ფიგაროში მოძიებული დოკუმენტები, რომლებიც საფრანგეთის პრეზიდენტის ფრანსუა ოლანდის ტელევიზიით გამოსვლას ეძღვნება.

1. Refaire complètement un studio pour recevoir un déphasé du monde réel c'est inutile et des dépenses inutiles. (სტუდია გადააკეთო იმისთვის, რომ რეალობას მოწყვეტილი ვინმე მიიღო, (რეალობას ჩამორჩენილი) უსარგებლოა და ზედმეტ ხარჯვებთანაა დაკავშირებული)
2. «Ennuyeuse», «irréaliste», «déconnectée du concret» l'intervention très attendue du président sur France 2 a suscité des critiques de toutes parts, à droite comme à gauche. "მოსაწყენი", "არარეალისტური", "კონკრეტულიდან გამორთული" (დეკონექტირებული) გამოსვლა, რომელსაც ასე ელოდნენ ფრანს-2 ზე, მძაფრად გააკრიტიკეს როგორც მემარჯვენეებმა ისე მემარცხენეებმა.
3. A l'international qualifié de falot. Hollande est une grosse erreur. საერთაშორისო თვალსაზრისით შეფასებული, როგორც წაშლილი პიროვნება, (მეობის არმქონე) ოლანდი არის უხეში შეცდომა.
4. Une grande, une terrible erreur de casting électoral! Nous en payons déjà les échecs. (საარჩევნო კასტინგის საშინელი შეცდომა, რომელი მარცხის საფასურსაც ახლა ვიხდით)
5. Nous sommes passés du "capitaine de pédalo" à CAPITAINE DU TITANIC! Certes l'iceberg (ici la crise) a joué un rôle dans le naufrage, mais la mauvaise manœuvre décidée par le capitaine a fait

le reste. Donc nous coulons! ("პატარა გემის კაპიტნიდან ტიტანის კაპიტანზე გადავედით, აისბერგმა, ანუ კრიზისმა, თავისი როლი შეასრულა, მაგრამ კაპიტნის მიერ განხორციელებულმა ცუდმა მანევრმა წერტილი დაუსვა ყველაფერს. მაშასადამე ვიდირებით.")

6. Cette personne navigue au gré des intempéries. Embêtant pour un chef d'État. (ეს პიროვნება დაცურავს უამინდობის პირობებში. სახელმწიფო მეთაურისთვის სისულელეა.)
7. Le nullissime nul, le plus nul des nuls, c'est affolant, je m'attendais pas à grand chose mais là, c'est le top de la crasse phraséologie déprimante. ("უნულოვანესი ნული, ყველაზე ნულოვანი ნულოვანთა შორის, გასაგიჟებელია, დიდს არაფერს ველოდი, მაგრამ ეს არის დამთრგუნველი ფრაზეოლოგიური ტალახის ნიმუში")
8. Ce n'est pas d'un Président dont ils ont besoin mais d'un Messie. Bref, ils attendent toujours un coup de baguette magique pour régler leurs problèmes. (ფრანგებს პრეზიდენტი კი არ სჭირდებათ, მესია სჭირდებათ. ისინი ყოველთვის ჯადოსნური ჯოხის აქნევას ელოდებიან პრობლემების მოსაგვარებლად)
9. Ce mesquin est un summum de nullité jamais vu avant. (ეს წერილმანი ადამიანი არის ჯერ არნახული არარაობის კულმინაცია".)
10. Il espère peut-être qu'avec une meilleure météo, les gens auront meilleur moral et seront plus positifs. (ალბათ იმედი აქვს, რომ უკეთესი მეტეოროლოგიური პირობების შემთხვევაში ადამიანები უკეთ იგრძნობენ თავს და უფრო პოზიტიურები გახდებიან.)

როგორც ზემოთ მოყვანილი გამონათქვამებიდან ჩანს პრეზიდენტის პიროვნება შეფასებულია გადაჭარბებული ნეგატიურობით, მხოლოდ მერვე გამონათქვამია, რომელიც გადაჭარბებულად ნეგატიურად არა პრეზიდენტს, არამედ ფრანგებს აფასებს. მორფო-სინტაქსური თვალსაზრისით ნეგატიური შინაარსის ჰიპერბოლა გამოხატულია უპირატესად ნომინალური სიტყვათა ჯგუფით და ისეთი მორფოლოგიური მარკერებით, როგორებიცაა აღმატებითი ხარისხის მაჩვენებელი სუფიქსი და სიტყვები: Le

nullissime nul, le plus nul des nuls, meilleur moral. ლექსიკურ-სემანტიკური თვალსაზრისით, საქმე გვაქვს დაკნინების გამომხატველი შინაარსის სიტყვებთან : déphasé, déconnectée du concret, grosse erreur, CAPITAINE DU TITANIC, un summum de nullité. რიტორიკის ფარგლებში თუ მოვაქცევთ მოცემულ გამონათქვამებს, დავინახავთ, რომ აქ ჭარბობს ნეგატიური ტიპის მეტაფორები, რომელთაც ძირითადად ეყრდნობა ჰიპერბოლა : un déphasé du monde, falot, nous coulons, un summum de nullité, déconnectée du concret. ჩვენი აზრით, ორივე შემთხვევაში, (ჯასტინ ბიბერის და პრეზიდენტის დახასიათებისას) ჰიპერბოლა აუდიტორიის ყურადღების მისაპყრობად არის გამოყენებული, ამავე დროს ჰიპერბოლა გარკვეულ წარმოდგენას გვიქმნის მოსაუბრის ეთოსზე. ყოველივე კი ჭეშმარიტებასთან მიახლოებას ემსახურება. როგორც ცნობილია, ნებისმიერი დისკურსის მთავარი ელემენტი დარწმუნების ელემენტია, სწორედ ამ ელემენტის გაძლიერებას ემსახურება ფიგურალური დისკურსი, რომელიც ხშირად იყენებს ჰიპერბოლას. ჟურნალისტური დისკურსის შემთხვევაში მოვლენა განაპირობებს დისკურსს და აიძულებს ჟურნალისტს მიმართოს ფიგურალურ ენას, რომელიც ზემოქმედებას ახდენს მსმენელზე და ეხმარება მას ჭეშმარიტების დადგენაში, რაც ნებისმიერი დისკურსის მიზანს წარმოადგენს. ოღონდ, ჰიპერბოლის წყალობით ჭეშმარიტი აზრი იმპლიციტურ საბურველშია. შეიძლება დაიბადოს კითხვა, რატომ იყენებს მოსაუბრე მაინცდამაინც ჰიპერბოლებს, როცა არსებობს აუდიტორიის ყურადღების მიპყრობის სხვა საშუალებები ? აქ პასუხად შეიძლება მოვიყვანოთ პერენის სიტყვები, რომელიც მიიჩნევს, რომ ჰიპერბოლას აქვს დიდი არგუმენტული ძალა.

აღსანიშნავია, რომ ჰიპერბოლას ყველა ენაში აქვს იგივე როლი - იმპლიციტური აზრის გადაჭარბებული გამოხატულება ენობრივი საშუალებებით, ჩვენი დაკვირვებით ზოგჯერ ეს ენობრივი საშუალებები იდენტურია თვით არამონათესავე ენებშიც კი, მაგალითად ფრანგულსა და ქართულში, რადგან, ჩვენი აზრით, ჰიპერბოლა ისევე, როგორც ბევრი სხვა ფიგურა, ემოციით იკვებება, რაც გარკვეულ მოვლენებს ახლავს თან. მაგ, ფრაზა – « l'Azerbaïdjan et l'Arménie, pays directement voisins de la zone de conflit, tous ces anciens satellites de Moscou se sont mis à trembler en observant

avec effarement l'entrée des chars russes sur le sol géorgien » (Le Figaro, 2008, 12 août). (აზერბაიჯანმა და სომხეთმა, კონფლიქტის ზონის უშუალო მეზობლებმა, მოსკოვის ყოფილმა სატელიტებმა კანკალი დაიწყეს, როცა იხილეს რუსული ტანკები ქართულ მიწაზე.) ეს ფრაზა გამოხატავს იმ დიდ შიშს, რაც საქართველოში რუსეთის მიერ ომის დაწყებას მოჰყვა. ჰიპერბოლა იძლევა საშუალებას განისაზღვროს მოსაუბრის სოციოკულტურული კუთვნილება, ანუ, დადგინდეს მისი ეთოსი. ქართული პრესა ომის კონტექსტში უფრო ნეგატიურ ჰიპერბოლებს იყენებდა, ვიდრე ფრანგული პრესა, რომელიც ეფემერიზმებით შემოიფარგლებოდა და რომლისთვისაც საქართველოს ომი მხოლოდ კონფლიქტი იყო.

ზემოთ უკვე ავლნიშნეთ, რომ სხვადასხვა ენებში მსგავსი ჰიპერბოლები შეიძლება იყოს გამოყენებული, როგორც აღმნიშვნელის, ისე აღსანიშნის თვალსაზრისით. მაგ. « *Etre entre deux feux* » ორ ცეცხლს შუა ყოფნა; « *la question de vie et de mort* » სიკვდილ-სიცოცხლის საკითხი, « *à cheval donné on ne regarde pas la denture* » ნაჩუქარ ცხენს კბილი არ გაესინჯება, « *de la poudre aux yeux* » თვალში ნაცარი. ეს ფრაზები აბსოლუტურად ეკვივალენტურია, როგორც აღმნიშვნელის, ისე აღსანიშნის თვალსაზრისით. არის შემთხვევები, როცა სხვადასხვა ენები იყენებენ ერთნაირ აღსანიშნს, მაგრამ სხვადასხვა აღმნიშვნელს, მაგ. : "ის შეიცვლება მაშინ, როცა ვირი ხეზე გავა," - ქართული ვერსია, რომლის ფრანგული ვარიანტია, როცა ქათმებს კბილები ამოუვათ. (« *Il changera, quand l'âne grimpera sur un arbre, - version géorgienne de (quad les poules auront des dents - version française.)* » ამ გამონათქვამებით ხაზგასმულია, რომ შეუძლებელია ვილაცის შეცვლა. აქ ხატოვანადაა ხაზგასმული, რომ ეს შეუძლებელია.

ჩვენს მიერ სათაურად გამოტანილი ფრაზა შეიძლება ასე გაიშალოს : 1. ჰიპერბოლის უპირველესი ფუნქციაა მოსაუბრისათვის უმნიშვნელოვანესი აზრის გამოკვეთა-აქცენტირება, რაც იწვევს მოცემული აზრის გაზვიადებას ან უარესისკენ, ან უკეთესისკენ ; 2. ჰიპერბოლა უბიძგებს მსმენელს მიუახლოვდეს რეალობას ; 3. ჰიპერბოლა ანიჭებს დისკურსს მნემონიკურ მნიშვნელობას, ის არ ეძლევა დავინწყებას ამ უკანასკნელის ნყალობით, 4. ჰიპერბოლის უმთავრესი ფუნქციაა მსმენელის დარწმუნება. მაგ.

ანრი მეოთხის ნათქვამი "პარიზი მესად ღირს" *Paris vaut une messe*, და საყოველთაოდ ცნობილი "ქარიშხალი ჭიქა წყალში", - *Tempête dans un verre d'eau*, ჰიპერბოლის წყალობითაა კოლექტიური მეხსიერების კუთვნილებად ქცეული, როგორც ფრანგულში, ისე ქართულში. ჰიპერბოლა ნებისმიერი დისკურსის ელემენტად შეიძლება იქცეს, მათ შორის ჟურნალისტური დისკურსის, რომლის მაგალითებიც უხვად მოვიყვანეთ. ჩვენს მიერ მოყვანილი მაგალითებიდან ნათლად ჩანს, რომ ჰიპერბოლას აქვს დიდი არგუმენტული და დამარწმუნებელი ძალა, რითაც გავლენას ახდენს კომუნიკანტებზე, რომლებიც მსმენელების როლში არიან ზეპირი დისკურსის დროს და მკითხველებად გვევლინებიან წერილობითი დისკურსის შემთხვევაში. მაშასადამე, მოსაუბრე, ანუ ადრესანტი, ჰიპერბოლას მიმართავს თანამოსაუბრეთა უკეთ დარწმუნების მიზნით, ამავე დროს, ჰიპერბოლა, ისევე, როგორც სხვა ენობრივი საშუალებები, მეტყველებს მოსაუბრის ეთოსზე, პათოსზე და ლოგოსზე, ანუ დისკურსზე. ბიბერის შესახებ მოდიებული ჰიპერბოლები გვისაბუთებენ, რომ მათი ავტორები ეგზალტირებული ახალგაზრდები არიან, რომლებიც მხოლოდ აღმატებით ხარისხში საუბრობენ საკუთარ კერპზე, ხოლო ოლანდის მიმართ გამოყენებული ჰიპერბოლებიდან ჭვივის გაბრაზებული და ნაწყენი ფრანგის კრებითი სახე, რომლის პათოსი მიმართულია იქითკენ, რომ სხვები გამოაფხიზლოს და კრიტიკულად განაწყოს არსებული ვითარებისადმი, რათა დაძლეული იქნას კრიზისი. ჩვენს მიერ მოდიებული მაგალითებიდან ჩანს აგრეთვე, რომ სხვადასხვა ენების წარმომადგენლების მიერ გამოყენებულ ჰიპერბოლათა შორის ხდება ლინგვო-კულტურული თანხვედრა, რაც უნივერსალური არ არის, მაგრამ ყურადღებას იმსახურებს.

6 დარგობრივი დისკურსის სიტყვა - ნუკლეუსები

საფრანგეთის სინამდვილეში მეცნიერული და ფილოსოფიური დოკუმენტების თარგმნას დიდ ყურადღებას უთმობენ ჯერ კიდევ XVIII საუკუნეში. სოციალური პროგრესის თანახმად დარგობრივი მიღწევების საქმის კურსში ფართო საზოგადოება უნდა

იყოს აუცილებლად შეყვანილი. ამ დროს იწყება მეცნიერული, სამართლებრივი, ისტორიული და გეოგრაფიული ტექსტების თარგმნა. (Van Hoof 1991 Histoire de la traduction en Occident.p.62) დარგობრივი თარგმნის შესახებ თავის მოსაზრებებს გამოთქვამენ ეტიენ სილუეტი (1738) და ვილიამ გიუტრი, რომელიც ხაზს უსვამს, რომ მთარგმნელმა უნდა იქონიოს სათანადო დოკუმენტაცია რათა შეძლოს სპეციალური ლიტერატურის თარგმნა მისი პოპულარიზაციის მიზნით. ამავე დროს გამოდის ზოგადი და ტექნიკური ბილინგვური და პლურილინგვური ლექსიკონები. რაც შეეხება თეორიას, 1750 წლის შემდეგ უნიფიცირებული თეორიები არ არსებობს, არსებობს ურთიერთდაპირისპირებული და ურთიერთშემავსებელი მოსაზრებები.

ინდუსტრიული რევოლუციის შედეგად მთელ ევროპაში იკიდებს ფეხს ტექნიკური თარგმანი მხატვრულ თარგმანთან შედარებით და მატულობს დარგობრივ ლექსიკონთა რიცხვი. მაგრამ, კარის არ იყოს, ტექნიკური თარგმანის აღზევების ხანად XX საუკუნე ითვლება. (1956 La traduction dans le monde moderne, Genève) კარის აზრით, ის, რაც განასხვავებს დარგობრივ თარგმანს ლიტერატურული თარგმანისაგან არის პრაგმატიზმი. "ლიტერატურული თარგმანისაგან განსხვავებით დარგობრივ თარგმანს ენიჭება ეკონომიკური და სოციალური ფუნქცია ახალ სამყაროში, რომელიც თავად უდიდეს მთარგმნელობით მანქანას ჰგავს და თანდათან უფრო სწრაფად ტრიალებს." XX საუკუნის მეორე ნახევარში უკვე ჩნდება ტრადუქტოლოგიური მოსაზრება სპეციალიზებულ დარგებზე. ამის ილუსტრაციას წარმოადგენს ჟან მაიოს წიგნი "მეცნიერული და ტექნიკური თარგმანი. (« La traduction scientifique et technique ») (1969)

დღესდღეობით, არსებობს სხვადასხვა თეორია, რომლებიც ერთნაირად სასარგებლოა დარგობრივი ტექსტების მთარგმნელებისთვის. ესენია ინტერპრეტაციული თეორია, სკოპოს თეორია, ლუდიკური და პოლისისტემური თეორიები. მაგრამ დარგობრივ თარგმანთან მიმართებაში ალბათ უფრო სკოპოს თეორია უნდა გამოვიყენოთ. "სკოპოს" არის ბერძნული სიტყვა და ნიშნავს მიზანს, საბოლოო მიზანს. ტრადუქტოლოგიაში სკოპოს თეორია შეესაბამება ჰანს ვერმეერის თეორიას თარგმანთან დაკავშირებით,

რომელიც შემოიღო გერმანელმა მეცნიერმა 1970 წელს. კონცეპტუალური თვალსაზრისით იგივე ეპისტემოლოგიურ ჩარჩოში ჯდება, რომელშიც მოქმედების თეორია, რადგან ორივე თეორია ინტერესდება პრაგმატული ტექსტებით და მათი ფუნქციით სამიზნე კულტურაში, რადგან ნებისმიერი ენა მატარებელია იმ კულტურის რომლის წიაღშიც ამ ენაზე ლაპარაკობენ. ამგვარად, თარგმანი უნდა წარმოვიდგინოთ როგორც სრულიად განსაკუთრებული საქმიანობა, ანუ სიმბოლური ტრანსფერი, რომელსაც აქვს თავისი მიზანი – სკოპო, და მისთვის დამახასიათებელი ფინალური პროდუქტი – *translatum*. თუ მთარგმნელი შეძლებს მთარგმნი ტექსტის დახარისხებას, ანუ, მთარგმნამდე მას მიაკუთვნებს ტექსტის ან დისკურსის ტიპს, მას ეს საქმიანობა უფრო გაუადვილდება.

უცხოური ენების სწავლებისას გარკვეული ყურადღება უნდა დაეთმოს დარგობრივ ენას, რაც სხვადასხვა დარგის დოკუმენტების გაანალიზებით შემოიფარგლება როგორც ლექსიკის, ისე გრამატიკის დონეზე. როგორც ჟაკ ლეტუიე ამბოს, ეს იქნება ერთგვარი შემზადება დარგობრივი ტექსტის თარგმნისა. (*Meta ; journal des traducteurs , volume 48, numéro 3, septembre 2003*) (« *Le futur traducteur professionnel moderne doit se préparer à la traduction spécialisée.* ») ჩვენის აზრით დარგობრივი ენები გარკვეული სისტემატურობით უნდა ისწავლებოდეს, რისთვისაც აუცილებელ პირობად მიგვაჩნია სხვადასხვა ტიპის სამეცნიერო, ფილოსოფიური, პოლიტიკური, იურიდიული და სხვა დარგობრივი ტექსტების სელექცია.

დარგობრივი ენების ფუნქციონირების აბსტრაქტული ცოდნა ხელს შეუწყობს ამ ენების შესწავლას. მრავლისმეტყველია ის, რომ დარგობრივი ტექსტის მთარგმნელს არ მოეთხოვება იყოს ამა თუ იმ დარგის სპეციალისტი იმისთვის, რომ წარმატებით შეასრულოს თავისი ფუნქცია. იგი უნდა ერკვეოდეს იმ ტერმინოლოგიაში, რომელიც ამა თუ იმ დარგისთვის არის დამახასიათებელი. მაგალითად, როცა ვირჩევთ თემას "სამოქალაქო ცხოვრება საფრანგეთში" ან "მოქალაქე დღეს" არ არის აუცილებელი რომ გვეჩვენოს იურიდიული განათლება იმისათვის, რომ მოსწავლეებს გადავთარგმნინოთ "ადამიანისა და მოქალაქის უფლებები" ქარ-

თულ ენაზე. უპირველეს ყოვლისა ყურადღება უნდა მიექცეს მოცემულ ტექსტში გამოყენებულ იურიდიულ ტერმინებს, რომლებიც უნდა შევადაროთ ქართულ ტერმინებს. მხატვრული თარგმანისაგან განსხვავებით დარგობრივი ტექსტის თარგმანი იყენებს ზუსტ, უკვე დადგენილ ტერმინებს. გამომდინარე იქიდან, რომ ქართული და ფრანგული დიამეტრალურად განსხვავებული ენებია, ერთი ენიდან მეორეზე თარგმნისას სრულიად განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეოს გრამატიკულ სტრუქტურებს როგორც წყარო ენაში, ასევე სამიზნე ენაში, რადგან ისინი არასოდეს ემთხვევა ერთმანეთს. აღსანიშნავია, რომ სპეციალიზებული ტექსტის მთარგმნელი უპირველეს ყოვლისა ტერმინოლოგიას მიმართავს, რადგან ტერმინოლოგია ენას იყენებს, როგორც კონცეპტუალურ სისტემას. (M. Guidère, *Introduction à la traductologie*, 2008, p.137)

ჩვენი თვალსაზრისით, დარგობრივი ტექსტის თარგმნისას უპირველესი ყურადღება უნდა მიექცეს ტერმინთა სიზუსტეს, რაც სხვა არაფერია თუ არა, მაიკლ რიფატერის მიერ შემოღებული ზედტერმინებული სიტყვები, ანუ სიტყვა-ნუკლეუსები, ანუ, პოპულარული ენით თუ ვიტყვი, მოცემული ტექსტისთვის მნიშვნელოვანი სიტყვები. შემდეგ ეტაპად კი მივიჩნევთ წყარო ენის სწორი გრამატიკული სტრუქტურული ეკვივალენტების დაძებნას სამიზნე ენაში. შეიძლება ითქვას, რომ ეს ეტაპები უნივერსალურია როგორც მხატვრული, ასე დარგობრივი ტექსტის თარგმნისთვის. განსხვავება იმაშია, რომ მხატვრულ ტექსტში ზედტერმინებული სიტყვები უშუალოდ კონტექსტიდან იქმნება, ხოლო დარგობრივ ტექსტში ისინი წინასწარაა დადგენილი მთელი დარგის გათვალისწინებით. ჩვენი თვალსაზრისის საილუსტრაციოდ გავანალიზოთ ადამიანის უფლებათა დეკლარაციის ქართული თარგმანი ფრანგულ ორიგინალთან შეპირისპირებით. ორიგინალი შედგება პრეამბულისა და 30 მუხლისაგან. ქართულ ვერსიაშიც შენარჩუნებულია იგივე სტრუქტურა. ოღონდ, პრეამბულის გრამატიკული სტრუქტურა ხასიათდება "მიჩნევა" ზმნის გერუნდის შვიდგზის ხმარებით, მაგ « *Considérant que la reconnaissance de la dignité inhérente à tous les membres de la famille humaine et de leurs droits égaux et inaliénables constitue le fondement de la liberté, de la*

justice et de la paix dans le monde». ქართული ანალოგი მოცემული ფრაგმენტისა ასეთია: „ვინაიდან ადამიანთა ოჯახის ყველა წევრისათვის დამახასიათებელია ღირსებისა და თანასწორი და განუყოფელი უფლებების აღიარება წარმოადგენს თავისუფლების, სამართლიანობისა და საყოველთაო მშვიდობის საფუძველს“. დაახლოებით 7 ამ ტიპის ფრაზაა პრეამბულაში, რომლებიც ქართულ ვერსიაში გადმოტანილია კავშირით „ვინაიდან“ ნაცვლად „მიჩნევა“ ზმნის გერუნდივისა, რაც არ არის ორგანული ქართული ენისათვის.

რაც შეეხება სიტყვებს, ფრანგული ტექსტის შინაარსი ქართულად შენარჩუნებულია, ოღონდ ზოგჯერ შეიმჩნევა ტერმინოლოგიური უზუსტობები:

ფრანგულ ვერსიაში არის «*L'avènement d'un monde où les êtres humains seront libres de parler et de croire*», ხოლო ქართულ ვერსიაში გვაქვს „სამყაროს მოსვლის“ ნაცვლად „სამყაროს შექმნა“. ქართული ვერსია არ არის ძალიან ზუსტი, რადგან ფრანგული „სამყაროს მოსვლა“ ქართული ენის ბუნებისათვის მიუღებელია, სამყაროსა და მოსვლის ურთიერთკომბინირება არ ხდება, ამიტომ მისაღებია „სამყაროს შექმნა“ რომელიც მოცემულ ქართულ ვერსიაში გვაქვს. სიტყვა „მოსვლა“ ქართულ ენაში კომბინირებს მაგალითად „მეორედ მოსვლასთან“. მაგრამ არსებობს ისეთი სიტყვები, რომელთა შენარჩუნება თარგმანში აუცილებელია, მაგალითად, სიტყვები „ხალხი“, „ერი“, „სახელმწიფო“ და „ქვეყანა“ აღრეულია ყოველად უსაფუძვლოდ მოცემულ ქართულ თარგმანში. აღსანიშნავია, რომ წყარო ენაში გამოყენებული ნეოლოგიზმები სამიზნე ენაშიც უნდა შენარჩუნდეს, რადგან ორიგინალში ნეოლოგიზმის გამოყენება გარკვეული ექსპრესიულობის მატარებელია, თორემ ყოველთვის შეიძლება ნეოლოგიზმის ნაცვლად იხმარონ სიტყვა ორიგინალის ენის წიაღიდან. მაგალითად პრეამბულაში გამოყენებულია სიტყვა ქარტია, რაც ქართულადაც იხმარება, ამიტომ გაუგებარია რატომ არის დეკლარაციის ქართულ თარგმანში ქარტიის ნაცვლად „წესდება“. იგივე ითქმის სიტყვაზე „იდეალი“, რაც იხმარება ფრანგულშიც და ქართულშიც. დეკლარაციის ქართულ ვერსიაში კი გვხვდება „მიზანი“ იდეალის ნაცვლად (*l'idéal commun à atteindre*).

დარგობრივი ტექსტის თარგმნისას მხედველობაშია მისაღები ქართულ ენაზე უკვე დადგენილი კლიშეები და ანალოგები, რაც ამ თარგმანში უგულვეყოფილია. მაგალითად, « *Le respect universel et effectif des droits de l'homme et des libertés fondamentales* » ქართულად თარგმნილია, როგორც " ადამიანის უფლებების პატივისცემა " და არა "დაცვა", რადგან, ქართულად მართებულია "უფლებათა დაცვა" ისე, როგორც "კანონთა დაცვა".

მეოთხე მუხლის სიტყვა "მსახურება" თარგმნილია როგორც "იძულებითი მორჩილება", რაც არასწორია, ჩვენი აზრით.

ფრანგულენოვან ტექსტებზე დაკვირვება გვიჩვენებს, რომ ამ ენისათვის დამახასიათებელია უფრო ზმნის პასიური ფორმის გამოყენება, რაც ქართულად ზმნის აქტიური ფორმით გამოიხატება. ზოგჯერ პასიური ფორმა შენარჩუნებულია, ოღონდ წინადადების ლოგიკური სტრუქტურაა დარღვეული : - « *Nul ne sera soumis à la torture, ni à des peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants.* » დეკლარაციის მეხუთე მუხლის ქართული ვარიანტი სტრუქტურულად სახეცვლილია : » არავის მიმართ არ უნდა იქნეს გამოყენებული წამება ან სასტიკი, არაადამიანური თუ მისი ღირსების დამამცირებელი მოპყრობა და სასჯელი. » ფრანგული ტექსტის 21-ე მუხლის მე-3 ნაწილში ლაპარაკია « პატიოსან არჩევნებზე », « *Elections honnêtes* » (article 21, 3) რაც ქართულ ტექსტში მოცემულია როგორც « გაუყალბებელი არჩევნები », რაც ჩვენის აზრით ძალიან არის დაცვილებული ორიგინალს, თუ ქართულის თვალსაზრისით « პატიოსანი არჩევნები » არის მიუღებელი, მაშინ ალბათ სჯობს « სამართლიანი არჩევნები », რომელიც გულისხმობს ყველა წესის დაცვით ჩატარებულ არჩევნებს. 23-ე მუხლის მე-3 პუნქტი, რომელიც ორიგინალში ასეა წარმოდგენილი : « *Toute personne ... a droit à la protection sociale* » « სოციალური დაცვა » ქართულ ტექსტში თარგმნილია, როგორც « სოციალური უზრუნველყოფა ». ასეთ დროს გვახსენდება რიფატერის მოსაზრება სიტყვა-ნუკლეუსებზე, ანუ ზედეტერმინებულ სიტყვებზე, რომლებიც ზუსტად უნდა იყოს შენარჩუნებული თარგმანში. მართალია მაიკლ რიფატერმა ეს მოსაზრება გამოთქვა ლიტერატურულ ტექსტთან დაკავშირებით, ჩვენი აზრით კი იგივე შეიძლება ითქვას დარგობრივ ტექსტთან მიმართებაში. ჩვენს მიერ განხი-

ლული დეკლარაცია არის იურიდიული ტექსტი, რომელშიც ისეთი ტერმინები, როგორებიცაა *procédure, sécurité sociale, état, pays, nation, peuple* (პროცედურა, სოციალური უსაფრთხოება, სახელმწიფო, ქვეყანა, ერი, ხალხი) შეიძლება მივიჩნიოთ ზედეტერმინებულ სიტყვებად, ანუ მთავარ სიტყვებად და მათი შენარჩუნება ქართულ ვერსიაში აუცილებელია.

ის ფაქტი, რომ სამიზნე ენაში არ არის მონახული ზუსტი ეკვივალენტი, ანუ ზედეტერმინებული სიტყვა არა რის შენარჩუნებული და როგორც უმბერტო ეკო იტყოდა ვერ მოხდება თითქმის იგივე მნიშვნელობის გადმოტანა წყარო ენიდან სამიზნე ენაში. ჩვენს ნათქვამს სავსებით ადასტურებს 26-ე მუხლის 1-ი პუნქტის ქართული ვერსია, რომელშიც მიჩქმალულია სიტყვა «დამსახურება» (*«mérite»*) და ამ სიტყვის ნაცვლად გამოყენებულია სიტყვა «უნარი», რაც სრულიად სხვა შინაარსის მატარებელია და ფრანგული ტექსტი *«L'accès aux études supérieures doit être ouvert en pleine égalité à tous en fonction de leur mérite»* ქართულად წარმოდგენილია, როგორც «უმალღესი განათლება უნდა იყოს თანაბრად მისაწვდომი ყველასათვის, თითოეულის უნარის მიხედვით.» ცხადზე ცხადია, რომ უმალღეს სასწავლებელში ყველა აბარებს დამსახურების მიხედვით, რაც გამოიხატება მათი აკადემიური შეფასებებით სხვადასხვა დისციპლინაში და რაც უფრო მაღალია ეს შეფასება, მით უფრო მეტია კანდიდატის დამსახურება, ანუ სრულიად განსხვავებულ აზრს იძენს ეს ეს მუხლი ქართულად, რადგან «დამსახურება» შეცვალა «უნარმა». ამრიგად, დარგობრივი ტექსტის თარგმნა სრულიად სხვა სახის სამუშაოა და უპირველეს ყოვლისა, მოითხოვს ტერმინოლოგიური სიზუსტის დაცვას სამიზნე ენაში, რაც შეიძლება რიფატერისეულ ზედეტერმინებულ სიტყვებთან, ანუ სიტყვა-ნუკლეუსებთან გავაიგივოთ, რომლებიც აუცილებლადაა გასათვალისწინებელი ლიტერატურული ტექსტის თარგმნისას. სხვანაირად თარგმანი ვერ იქნება ადეკვატური. მაშასადამე, დარგობრივი ტექსტის თარგმნისას უმნიშვნელოვანესია ტერმინოლოგიური სიზუსტის დაცვა, რაც ლიტერატურული ტექსტისათვის დამახასიათებელი ზედეტერმინებული სიტყვათა ფუნქციის ეკვივალენტურია.

ჩვენს მიერ განხილული ადამიანის უფლებათა დეკლარაციის ქართულ ვერსიაში პრობლემას ქმნის სწორედ ტერმინოლოგიური უზუსტობები და არა გრამატიკული სტრუქტურები რაც ადასტურებს იმას, რომ დარგობრივ ტექსტში დომინანტი ფუნქცია ზედტერმინებულ სიტყვებს ეკუთვნის.

7 დიასისტემური ვარიაციების მარკირები დისკურსში

ლინგვისტური ვარიაციულობა სოციოლინგვისტიკის ერთერთი ცენტრალური საკითხია და უპირისპირდება ენების სტრუქტურალისტურ ხედვას. გაეტანო ბერუტო მიიჩნევს, რომ ვარიაციულობა სწორედ ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხია თანამედროვე ლინგვისტიკაში. ანუ, ეს საკითხი თანაბრად აინტერესებს როგორც ლინგვისტიკას, ისე სოციოლინგვისტიკას.

პირველი მეცნიერი, რომელმაც ენაში გარკვეულ სტრუქტურათა თანაარსებობაზე მიუთითა იყო ნორვეგიელი ლეივ ფლიდალი. (Leiv Flydal « Remarques sur certains rapports entre le style et l'état de la langue » in Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskap, 1952) ამავე მეცნიერს ეკუთვნის ტერმინი ენის არქიტექტურა. შემდეგ ურიელ ვაინრაიჰმა შემოიტანა ცნებები ვარიაცია და დიასისტემური, ხოლო შემდგომ უკვე ეუხენიო კოსერიუმ გააფართოვა ეს ტერმინოლოგია და შემოგვთავაზა პირველი ზედსართავეები პრეფიქსით “დია”. ესენია დიატოპიკური, დიასტრატული, დიაფაზური.

ვარიაციული ლინგვისტიკა ემყარება იმ პრინციპს, რომ ბუნებრივი ენები არ წარმოადგენს ავტონომიურ სისტემებს, არამედ დამოკიდებულია ექსტრალინგვისტურ ფაქტორებზე. აქ ნათლად ჩანს, რომ ლინგვისტიკის ეს დარგი იგივე საფუძველზე დგას, რომელზეც ლინგვისტური პრაგმატიკა და სოციოლინგვისტიკა. თუმცა ვარიაციული ლინგვისტიკა უფრო მეტადაა დაკავშირებული ინტრალინგვისტურ ფაქტებთან და სტრუქტურებთან, ვიდრე პრაგმატიკა და სოციოლინგვისტიკა, რადგან ვარიაციული ლინგვისტიკის მიზანია არა მარტო აღწეროს ენის ვარიაციები, არამედ, მოიძიოს ის ნორმატიული რეგულარობები, რომლებიც ახასი-

ათებს სხვადასხვა დიასისტემურ ნორმებს, ეს ვარიაციული სახეობები ერთმანეთისგან განსხვავდება არა მარტო ლინგვისტური ნიშნებით, არამედ, ექსტრალინგვისტური ფაქტორებითაც, რომელთა დეტექტირება ძალიან ადვილია (მაგ. რეგიონული აქცენტის მიხედვით, ან მოსაუბრის სოციალური სტატუსის მიხედვით). ვარიაციული ლინგვისტიკა იძლევა საშუალებას სხვადასხვა ვარიაციული კატეგორიის სისტემატიზაციისათვის, (ეს კატეგორიებია სოციალური, დიალექტური, პრაგმატული.), იმისდა მიხედვით, თუ რა გავლენას ახდენს ეს კატეგორიები ენის სტრუქტურაზე, აქედან გამომდინარე, ვარიაციული ლინგვისტიკის კრედოა ის, რომ ლინგვისტური რეალობა არ არის კონტექსტიდან დამოუკიდებელი იდეალური სისტემა, ლინგვისტური რეალობა უფრო დამოკიდებულია იმ ინტერაქციაზე, რომელიც არსებობს ენის სხვადასხვა ვარიაციას შორის. ამიტომ, ენობრივი სტანდარტიც შეიძლება განხილული იყოს როგორც ის სახეცვლილება, რომელიც თითქმის არ არის დამოკიდებული ექსტრალინგვისტური ფაქტორებისგან, თუმცა, სტანდარტი მაინც არის ენის ერთერთი სახეცვლილება. (Harald Volker, *Linguistique variationnelle historique et traitement de textes : présentation d'une méthode d'analyse* :2000 ; p.3)

ფრანსუაზ გადე მიიჩნევს, რომ საზოგადოებრივი ევოლუციების პირობებში საფრანგეთში არსებული ფრანგული ენის ვარიაცია ერთიმეორის მიყოლებით ხასიათდება ჯერ დიატოპიკური ნიშნის დომინანტობით, შემდეგ დიასტრატული ნიშნით, დღეს-დღეობით კი დიაფაზური ნიშნის პრიმატით არის გამორჩეული, (Françoise Gadet, *Enjeux de langue dans l'analyse de discours*, 2009 ; Cyril Trimaille, « La variation sociale en français » 2007, en ligne, <http://lidil.revues.org :index2583.html>) აქვე შევნიშნავთ, რომ დროში განფენილი მრავალფეროვნება და აქედან გამომდინარე ცვლილება არის დიაქრონული ცვლილება (ვარიაცია), ვარიაცია, რომელიც დგინდება სტანდარტული ენისა და დიალექტების შეპირისპირებით არის დიატოპიკური ვარიაცია, ვარიაცია რომლის საფუძველიც არის სტანდარტული ენის შეპირისპირება სოციოლექტებთან არის დიასტრატული ვარიაცია, ხოლო სტილიდან ან სიტუაციიდან გამომდინარე ვარიაცია არის დიაფაზური ვარიაცია, ზეპირი-

სა და წერის შედარების საფუძველზე დადგენილი ვარიაცია კი დამეზური ვარიაცია.

არგო, როგორც ენობრივი ფენომენი ფრანგული ენის წიაღში, ანუ ჟარგონი, სლენგი, ტულიო დე მაუროს აზრით, რომელიც იტალიური პლურილინგვიზმის საკითხებზე მუშაობს, ენის შიგნით არსებულ დიალექტებს და ჟარგონებს ენის შინაგან პლურილინგვიზმს უწოდებს, რაც გამონწეულია, ერთსა და იმავე დროს, დიასტრატული ვარიაციებით, (რაც სხვადასხვა სოციალურ სტრატებს, ფენებს, ახასიათებს), დიატოპიკური ვარიაციებით (სხვადასხვა გეოგრაფიული ადგილის მიხედვით), და დიაქრონულით, რაც სხვადასხვა თაობებს ეკუთვნის. (T. de Mauro, *L'Italia della Italia*, Roma 1987, p.23)ამ თვალსაზრისს თუ გავიზიარებთ, მაშინ არგოს ტერმინის ქვეშ გაერთიანებული ყველა ენობრივი ფენომენი შეიძლება წარმოვიდგინოთ, როგორც ენის სხვადასხვა ვარიაცია, ზოგიერთი ფორმა თანამედროვე ვერლანისა შეიძლება წარმოვიდგინოთ როგორც დიაქრონული ვარიაციები, ზოგიერთი არგო დიასტრატული ვარიაციის სახით წარმოდგება, ხოლო ზოგი ჟარგონი დიატოპიკური ხასიათისაა. როგორც ლუი-ჟან კალვე აღნიშნავს, სანამ სიტყვა ლექსიკონში დაიმკვიდრებს თავს, იგი გადის დიასტრატულ და დიაქრონულ, ან დიატოპიკურ გზას. (Louis-Jean Calvet, *L'argot comme variation diastatique, diatopique et diachronique*, in *Langue française*, N 90 ; 1991 ; PP.40-52)ბეატრის ტურპენი ჟარგონისა და არგოს ცნებებს აერთიანებს, მისი აზრით, “ჟარგონი არის რაიმე პროფესიისათვის დამახასიათებელი ენა, რაც აადვილებს კომუნიკაციას და ამავე დროს არის გარკვეულად საიდუმლო, სხვისთვის გაუგებარი ენა. (Béatrice Turpin, *Le jargon, figure du multiple* ; in ; *La linguistique*, 2002, vol.38, p.53-68), როგორც ითქვა, ჟარგონი და არგო პროფესიული ენის გამომხატველი ლექსიკური ერთეულებისაგან შედგება. ამავე დროს, პროფესიული ენა არის მატარებელი გარკვეული კულტურული, ანუ დისკურსული პრაქტიკისა და ამავე დროს ის გვიხასიათებს იმ ადამიანს, რომელიც მოცემულდისკურსულ პრაქტიკას ახორციელებს, ანუ მის ეთოსს გამოხატავს არისტოტელესეული გაგებით.არგოტიზმებისა და ჟარგონების წარმოქმნა მიგვითითებს იმაზე, რომ ამით განსაკუთრებული, თუნდაც პოეტური დისკურსი კი არ იქმნება მხო-

ლოდ, არამედ ენა არის პოლიფონიური, რადგან ნიშნის ფუნდამენტური თვისებაა სხვა რამეზე მიგვაქცევინოს ყურადღება და არა თავისთავზე და ორაზროვნების ადგილად იქცეს. მნიშვნელობა ხომ არ გამომდინარეობს მხოლოდ აღმნიშვნელის მიმართებისგან აღნიშნულთან, არამედ იმ დამოკიდებულებიდან რომელიც ნიშანს სხვა ნიშნებთან აქვს. ნიშანს თან ახლავს გარკვეული კულტურისათვის დამახასიათებელი ხმარების ექო, სხვა ნიშანთა ექოებიც, რომლებიც გარკვეულ კულტურასთან გვაკავშირებენ. გარკვეული პირი ახდენს სახელდებას და ამ დროს თავის გამოცდილებას უკავშირებს როგორც რალაც ცოდნის, ასევე რალაც კულტურულ სამყაროს. აქედან გამომდინარე, ენის აკადემიური გამოყენების პრაქტიკა მიმართული იქნება დენოტაციისაკენ, ხოლო ჟარგონული გამოყენება კონოტაციისაკენ.

უნდა ითქვას, რომ განსხვავებით არგოსგან, ჟარგონულ მეტყველებაში დიდი როლი აქვს რეფერენტს სემანტიზმის თვალსაზრისით. მაგ, *un fromage blanc*, *un chou-fleur*, *un guignol* (ხაჭო, ყვავილოვანი კომბოსტო, გინიოლი) საფრანგეთის რკინიგზაზე აღნიშნავს უსაფრთხოების აგენტს, რადგან ქუდი, რომელიც მას ახურავს არის თეთრი და მრგვალი. მაგრამ, რეფერენტი არაფერს ნიშნავს პოლიციელის შემთხვევაში, რომელსაც არგოზე *poilet* ეწოდება.

პროფესიათა ენა და არა მარტო ეს ჟარგონი, პოლიფონიურია, რაც განაპირობებს იმას, რომ მოსაუბრეს შეუძლია საგნის დასახელებისას გამოხატოს თავისი დამოკიდებულება რეფერენტთან, ეს დამოკიდებულება შეიძლება იყოს ირონიული, ან ემოციური. მაგ. აჩეჩილი თმის პატრონზე იტყვიან "ყვავის ბუდე ადევს თავზეო", ამით ჩანს მოსაუბრის დამცინავი დამოკიდებულება აჩეჩილთმთანზე, იგივე ითქმის იმ შემთხვევებზე, როცა დიდცხვირა ადამიანს "ცხვირათი", ხოლო დიდყურა ადამიანს "ყურშათი" მოიხსენიებენ. პოლიფონია არის სათავე პოეტურობისა და იმ ლინგვისტური სიამოვნებისა, რომელზეც ლაპარაკობს როლან ბარტი თავის წიგნში "ტექსტისმიერი სიამოვნება", (Roland Barthes, *Le plaisir du texte*, 1973, Paris, Seuil). ბარტს მიაჩნდა, რომ "ტექსტი არის ბედნიერი ბაბილონი", სწორედ პოლიფონიაა სათავე ახალ-ახალი ღირებულებების შექმნისა, ახალი რეგისტრების შემოტანისა, კრე-

ატიულობისა, რაც სხვა არაფერია, თუ არა ლინგვისტური სიამოვნება. აქ თავისი ადგილი ეკუთვნის არგოტიზმებს, რომლებიც უსაზღვრო კონტინუუმს ქმნიან და ერთი კვლევის ფარგლებში შეუძლებელია ამ მნიშვნელოვანი ფენომენის თუ ლინგვისტური ვარიაციის, რომელიც შეიძლება იყოს როგორც დიასტრატული, ისე დიატოპიკური, ან დიაფაზური ხასიათის ან, ყოველივე ამ თვისების მატარებელი ერთად. იმისათვის, რომ ჩვენი კვლევა გარკვეულ ჩარჩოში ჩაისვას, კვლევის ობიექტად ავიღებთ ქალაქური მეტყველების სტილს, განსაკუთრებულ ყურადღებას მივაპყრობთ ახალგაზრდების ენას, რომელშიც უხვადაა წარმოდგენილი არგოტიზმები.

ახალგაზრდების ენას ზოგი ცალკე რეგისტრად გამოყოფს და არგოდ მიიჩნევს. (Louis-Jean Calvet L'argot , 1994.) ზოგი “ქალაქურ ფრანგულად” ნათლავს, რომელიც სოციოლინგვისტურად იდენტიფიცირებულ გარკვეულ ჯგუფს ახასიათებს, რომელიც სტანდარტული ენისგან ზოგიერთი ცვალებადი მომენტით განსხვავდება. ქალაქის ახალგაზრდების ლექსიკა ეხება არალეგალობის ყველა სფეროს, ქურდობას, პოლიციას, ციხეს, ნარკოტიკს, გაქცევას...რომ არაფერი ვთქვათ ვერბალურ ძალადობაზე. არგოს ტექნიკური ფუნქცია, რომელიც სპეციალისტებს ეგონათ რომ გაქრა, სიმბოლური ფუნქციის სასარგებლოდ, ისევ იჩენს თავს, თუმცა გარეუბნის არგოსთვის დომინანტურია მაინც სიმბოლური ფუნქცია. ლექსიკური სიტყვათწარმოების პროცესები, ეს იქნება აღმნიშვნელის დეფორმაცია (ვერლანი, აპოკოპი, აფერეზი, სუფიქსაცია, რედუპლიკაცია) თუ აღნიშნულის სუბსტიტუცია (სინონიმურ სერიათა გამოყენების წყალობით, მეტაფორების, მეტონიმისა და ანტონომაზის წყალობით,) არგოსათვის დამახასიათებელი პროცესებია. თუმცა, როგორც ლუი-ჟან კალვე აღნიშნავს, პიერ გიროსთან ერთად, ასეთი სიტყვათწარმოებითი პროცესები არ ჩაითვლება სპეციფიკურ არგოტულ პროცესებად, ეს პროცესები ზოგადად ფრანგული ენისათვის არის დამახასიათებელი, ცნობილია, რომ მრავალი არგოტიზმი აღწევს სალაპარაკო ენაში, რაშიც დიდი წვლილი მიუძღვის მედიას, რეჟს და მხატვრულ ლიტერატურას, (აქ არ შეიძლება არ გაგვახსენდეს დიდი ფრანგი მწერალი ლუი-ფერდინან სელინი, რომელმაც არგოტიზმებისა და ჟარგონების გამოყენებით მიაღწია უდიდეს მხატვრულ ეფექტს,

რომელსაც სელინის მუსიკას უწოდებენ). ამგვარ მაგალითებად ითვლება სიტყვები *meuf, keuf, ouf, kiffer*. (*filles ; flic ; fou ; aimer*.) პირიქითაც ხდება, სტანდარტულ ენაში არსებული ზოგი სიტყვა ახალგაზრდების მიერ სრულიად ახალი არგოტული მნიშვნელობით იხმარება, მაგ. *matérialiste pour salope ; le bouffon pour fayot*. რაც იმაზე მიანიშნებს, რომ სტანდარტულ ენასა და არგოს შორის მკაფიო ზღვარი არ არსებობს. სამაგიეროდ, დღევანდელი არგო საგრძნობლად განსხვავდება ტრადიციული არგოსგან. დღევანდელი არგო უხვად იყენებს ნასესხებ სიტყვებს, განსხვავებით ტრადიციულისგან. ეს არის იმიგრაციისაგან ნასესხები სიტყვები, უფრო არაბულიდან, ეს პროცესი მიმდინარეობს პარიზის გარეუბნებშიც და სხვა დიდი ქალაქების გარეუბნებში. შემოსული არაბული სიტყვები ემორჩილება ფრანგული ენის მორფოსინტაქსს. თუმცა, როგორც კლერ ბლანშ-ბენვენისტის მიიჩნევს, დღესდღეობით შეუძლებელია თანამედროვე ფრანგული ენის ინვარიანტის შემუშავება. (Claire Blanche-Benveniste, 1990, Paris, *Le français parlé, études grammaticales*.)

ჩვენი ანალიზისათვის ავიღეთ თანამედროვე ფრანგი მწერლის ვენსან რავალეკის მოთხრობა “ნაშუადღევი აკვებულვარში”. ეს არის პოლიფონიური ტექსტი, რომელშიც ისმის ავტორის ხმა, მისი მეგობრის ხმა, აკვებულვარში მყოფი ახალგაზრდებისა და ხანშიშესულთა ხმები. აღსანიშნავია, რომ ლექსიკა, რომლითაც იქმნება ეს პოლიფონია არის უფრო ნეგატიური შეფერილობის, რასაც ქმნის უნმანური სიტყვები, ძალადობის გამომხატველი არგოტული სიტყვები და არაბულიდან შემოსული ნეოლოგიზმები. ესენია: *baver, mater=parler* - ქაქანი; *le quolibets (raillerie)* - დაცინვა; *putain*, - ამის დედა ვატირე (ეკვივალენტური თარგმანით და არა სიტყვასიტყვით), *une cacahuette, une pêche, une patate, un pan=un coup* - დარტყმა; *moufter=protester*, გაპროტესტება; *débouler=descendre* ჩასვლა ; *foutre le bordel* - თავიდან მოწყვეტა; *cafter=dénoncer* მხილება; *enculé, lopettes de merde; connard; les couilles* - გამოშტერებული (ძალიან უნმანური სიტყვებით - დედა-მოტყნული, მძლნერი, სირი, ყვერი) ; *écrabouiller=écraser* გაჭყლეტა, *la gueule* -სიფათი; *papoter* - ბაზრობდე ; *mettre une baffa* ; *la pine*

კაცის სასქესო ორგანო, choper - მოპარვა, la gonzesse - ქალი; un barouf=bruit - ხმაური ; lopette - ჰომოსექსუალი ; nardinamouk (არაბული სიტყვა); s'arracher - მოტყდე ადგილიდან; penaud - დარცხვენილი. cinglé - დარტყმული. ამ ლექსიკიდან გამომდინარე, მოთხრობის წაკითხვის გარეშეც შეიძლება მივხედეთ, რომ საქმე ეხება ცემა-ტყეპას, ერთმანეთის შეურაცხყოფას, ძნელი წარმოსადგენია, რომ, საჯაროდ, მოწიფული ასაკის ადამიანებმა ასეთი შეურაცხყოფა მიაყენონ ერთმანეთს, მაშასადამე, საქმე ეხება ახალგაზრდებს, ოლონდ, გარეუბნის ახალგაზრდებს. სხვა შემთხვევაში, მოხუცი არაბის ლანძღვა-გინებაზე, ისინი უხმაუროდ არ დატოვებდნენ ადგილს. როგორც ზემოთ ავლნიშნეთ, ჟარგონულ მეტყველებაში სემანტიზმის თვალსაზრისით დიდი როლი აქვს რეფერენტს. ამის ილუსტრაციას წარმოადგენს რავალეკის ამ მოთხრობაში მოძიებული სიტყვები დარტყმის მნიშვნელობით. une cacahuette, une pêche, une patate, un pan= un coup (მინის თხილი, ატამი, მინის ვაშლი, "თხლამ".) უნდა ვივარაუდოთ, რომ მუშტი შეიძლება ისე მოგხედეს, როგორც ატამი, მინის თხილი ან, მინის ვაშლი, ყოველ შემთხვევაში, ფრანგულ სინამჟღეღში, ყველა ეს სიტყვა დარტყმასაც გამოხატავს. ბოლო მაგალითში, საქმე გვაქვს ბგერათმიმბაძველ სიტყვასთან.

ლიტერატურული დისკურსიდან გამომდინარე, ჩვენ მიგვაჩნია, რომ დიაფაზური ვარიაციულობა მეტად მნიშვნელოვანია, რადგან არცერთი მოსაუბრე, ან პროტაგონისტი არ გამოთქვამს თავის აზრს კონტექსტისა და სიტუაციისაგან დამოუკიდებლად, ანუ ის იცვლის მეტყველების მანერას სიტუაციიდან გამომდინარე, რასაც ფრანსუაზ გადე დიაფაზურ ვარიაბილობას უწოდებს. ერთერთი პერსონაჟი, ხანშიშესული არაბი, რომელიც ყურადღებას იპყრობს თავისი უცნაურობით, ჟაკ ბრელის ცნობილ სიმღერას "არ მიმატოვო" (Ne me quitte pas) ციტირებს. ანუ, მისი დისკურსი ამალღებული და პოეტურია და წარმოდგენილია სტანდარტული ენით. იგივე პერსონაჟი, რომელიც გარეუბნელი ხულიგნების საქციელით აღშფოთდება საშინელი უნმანური სიტყვებით იწყებს მათ ლანძღვას. ამ შემთხვევაში მწერალი იყენებს ნეგატიური ლექსიკის ჟარგონულ ერთეულებს და საქმე გვაქვს ენის სტილური, ანუ დიაფაზური ვარიაციის გამოხატულებასთან. რადგან, რო-

გორც ზემოთ ავლნიშნეთ, ენის ვარიაცია ხდება კონტექსტიდან გამომდინარე. ცალკეული უნმანური სიტყვები, რომლებიც ვენსან რავალეკმა აკვაბულვარში გამოიყენა, ამავე დროს არის დამახასიათებელი იმ სოციალური ჯგუფებისათვის, რომლებიც გარეუბანში ცხოვრობენ, ანუ ერთი და იგივე სიტყვები წარმოადგენს ფრანგული ენის როგორც დიასტრატული, ასევე დიაფაზური ვარიაციის გამოხატულებას.

8 ნეოლოგიზმებიდან ენობრივ ნორმებამდე

ცნობილია, რომ ენობრივი ნორმების ჩამოყალიბება პრაქტიკული გამოყენებისა და სხვადასხვა ტიპის ნორმატიული დისკურსის მეშვეობით ხდება. ასეთ დისკურსებში იგულისხმება ჟურნალისტური ინტერვიუ, რომელიც სხვადასხვა მნიშვნელოვან მოვლენას ასახავს და აქედან გამომდინარე, ხელს უწყობს ახალი ენობრივი ნორმების დამკვიდრებას ერთი სოციუმის ფარგლებში. რა არის ინტერვიუ? ჟურნალისტურ პრაქტიკაში ინტერვიუ ხელოვნებაა, რომლის წარმატებაც მის მონაწილეებზე – ჟურნალისტზე და რესპონდენტზეა დამოკიდებული, მაგრამ, უპირველეს ყოვლისა ინტერვიუ ინფორმაციის შეგროვების საშუალებაა, რაც მთავარია ნებისმიერი ჟურნალისტური საქმიანობისათვის. ინტერვიუ არის ჟურნალისტური დისკურსის სახეობა, რომელიც “ეყრდნობა, ისე, როგორც დარგობრივი დისკურსის ყველა ტიპი, სპეციფიურ ღირებულებებს, თუმცა განსხვავებულიცაა, რადგან ის ფართო პუბლიკაზე ვრცელდება, რომელიც სრულიად ჰეტეროგენულია. ეს ფაქტი ჟურნალისტურ დისკურსს სძენს იმ ნიშნებს, რომლებიც კონკრეტულ გამოხატულებას ჰპოვებს იმ ენაში, რაც მკითხველთა უმრავლესობისათვისაა გასაგები. ჟურნალისტის მიერ ხდება ინფორმაციითა გადამუშავება-გამარტივება, რათა მასალა მისაწვდომი გახდეს ყველასათვის, განურჩევლად მათი კულტურის დონისა, მაგრამ, ამისათვის, არამც და არამც არ ხდება ფაქტებისა და მოვლენების დამახინჯება. შეიძლება ითქვას, რომ გარკვეულწილად ჟურნალისტური დისკურსი ინფორმაციითა ვულგარიზაციას ახდენს, რადგან ხდება გავრცელებული

ცოდნის ადაპტაცია თითოეული მკითხველის გათვალისწინებით. ანუ, სდება ინფორმაციათა "დემოკრატიზაცია". ელექტრონულ მედიაში ინტერვიუ წარმოადგენს ინფორმაციის გავრცელების ყველაზე პრივილეგირებულ საშუალებას. აქტუალობის მიხედვით ხდება იმ ადამიანების აზრების გავრცელება, რომლებისგანაც ყველაზე მეტად აინტერესებთ ინფორმაციების მიღება. ამით, ინფორმაციას იღებენ პირველწყაროსგან, რითაც ჟურნალისტები თავიდან იცილებენ სხვისი ნათქვამის დამახინჯებასთან დაკავშირებულ რისკებს. არსებობს სხვადასხვა ტიპის ინტერვიუები: ინფორმაციული, როცა სიახლის წყარო-რესპონდენტისგან იღებენ ინფორმაციას, ან იმისგან, ვისგანაც მოვლენა იქმნება. ეს არის ყველაზე გავრცელებული ინტერვიუს ტიპი. არსებობს აღწერილობითი ინტერვიუც, როცა ინტერვიუს იძლევა მოვლენის შემსწრე ადამიანი. არის აგრეთვე ანალიტიკური ინტერვიუებიც, როცა რესპონდენტი აანალიზებს მოვლენას და გარკვეულ კონტექსტში წარმოაჩენს მას და პასუხობს კითხვაზე, რატომ? არსებობს ინტერვიუ-კომენტარი, როდესაც რესპონდენტი ცდილობს თავისი აზრი გამოთქვას მოვლენაზე, იმსჯელოს და დასკვნები გააკეთოს. პოლემიკური ინტერვიუ, როცა პოლიტიკოსი იძლევა განმარტებას, ან ეპასუხება მოწინააღმდეგეს, როცა მეცნიერი ასაბუთებს, ან უარყოფს რამე თეორიას, ან კიდევ, როცა ნებისმიერ გამვლელს ეკითხებიან მოსაზრებას, როცა ცნობილი ადამიანი იძლევა ინტერვიუს, როცა სარეკლამოა ინტერვიუ, როცა ცდილობენ პუბლიკის ყურადღება მიაპყრონ რაიმე ახალი პროდუქტის გამოშვებას, ან რაიმე გამორჩეულ მოვლენას. შეიძლება ითქვას, რომ ინტერვიუ იგივე ტექსტია, რომელიც შეძლება იყოს ინფორმაციული, აღწერილობითი, არგუმენტული და ა.შ. ამკარაა, რომ ინტერვიუ სტრუქტურით ახლოს დგას სასაუბრო ენასთან და სხვა ჟურნალისტურ დისკურსებზე მეტად უწყობს ხელს ახალი ინფორმაციებისა და ახალი სიტყვების გავრცელებას. რაც მთავარია, ნებისმიერი ინტერვიუ ისე, როგორც ნებისმიერი ჟურნალისტური დისკურსი სათავეს იღებს რეალობიდან. განა რეალობა ის მთავარი ფაქტორი არ არის, რომელიც შესაბამის კონტექსტს წარმოშობს, რაც თავის მხრივ საფუძველია ჟურნალისტური დისკურსისა? ხოლო ახალი რეალობა და კონტექსტი ხშირად ხელს უწყობს ახალი სიტყვების წარმოქმნას, რომლებიც ხშირად ნორ-

მად მკვიდრდებიან, რადგან სხვა სიტყვებზე მეტად შეეფერებიან ახალ რეალობას? მაგალითად, იაპონური ტერმინი “ცუნამი” არ იყო გამოყენებული არც მედია ლექსიკაში და არც ყოველდღიურ საუბრებში, მაგრამ, 2004 წლის ზღვის ადიდების შემდეგ, როცა წაილეკა სამხრეთ აზიის სანაპირო ეს ნეოლოგიზმი უკვე დამკვიდრდა და ნორმად იქცა. დღეს აღარავინ ხმარობს ტერმინს *le raz de marée*, (ზღვის მოვარდნა, ადიდება), (N. Garric, F. Calas, 2007 p.175). ჩვენს თვალწინ ხდება დისკურსული ნორმის ჩამოყალიბება, რადგან 2004 წლის გამანადგურებელი მოვლენა ფართოდ გაშუქდა პრესაში. მართლაც, ახალი ნივთების, თუ კონცეპტების წარმოშობა არის მთავარი არგუმენტი ნეოლოგიზმის წარმოქმნის თვალსაზრისით. (J. Pruvost, J-Fr. Sablayrolles, 2000, p. 54.) ლე ფიგარო 21.06.2012 -ში გვამცნობს 300 ახალი სიტყვისა და გამოთქმის აღრიცხვას 2013 წლის ლექსიკონ “პატარა რობერში”. ფუკუჰიმას ბირთვულმა კატასტროფამ ყველას გააცნო “კორიუმი” - «*corium*» (ძლიერ რადიოაქტიური მაგმა), «*liquidateur*» ლიკვიდატორი (ტექნიკოსი, რომელიც მოქმედებს ბირთვულ სადგურზე ავარიის შემდეგ). გარემოსთან დაკავშირებულ კონტექსტში გაჩნდა სიტყვები “ეოლიური პარკი», «*parc éolien*», “მწვანე ტალღა” «*marée verte*». ხოლო, მას მერე, რაც ჟან დიუჟარდენმა მიიღო ოსკარი, ფრანგულ ლექსიკონში გაჩნდა ახალი ზმნა ოსკარიზება, «*oscariser*». ინტერვიუების და საერთოდ ჟურნალისტური დისკურსების წყალობით ბევრი ნეოლოგიზმი იქცევა ნორმად, ეს ითქმის უამრავ ანგლიციზმზე, რომელიც იმკვიდრებს თავს ფრანგულ ენაში, ნიკოლა ბედო თავის ბოლო ინტერვიუში ამბობს «*Les médias ont transformé ce moment tendre et mutin en 'clash', un mot très à la mode*». (“მედიამ ეს ნაზი მომენტი საშინელ განხეთქილებაში გადაზარდა”) **clash** ნიშნავს განხეთქილებას. არსებობს ამ სიტყვის ფრანგული ეკვივალენტი - *rupture*, მაგრამ, ამ ბოლო დროს მედი-დისკურსებში ხშირად იცვლება ამ მოდური სიტყვით, რაც ეპატაჟისტების ხდება მეტწილად, ხოლო ეს უკანასკნელი სხვა არაფერია, თუ არა ყურადღების მიპყრობის მცდელობა. ანგლიციზმების სიჭარბეს ბევრად განაპირობებს აგრეთვე ინფორმატიკა, რომლის ყველა ტერმინი ინგლისურია და ამავე დროს ინგლისური

ენის დომინანტური სიტუაცია დღევანდელ დღეს. ფრანგი მსახიობის კატრინ დენევის ინტერვიუ ჟურნალ "ექსპრესთან" შეფასდა, როგორც ვერბალური პინგ პონგი, რომლის დროსაც დენემა ძლიერი აულებელი დარტყმა (un grand smash) განახორციელა. Le smash ლექსიკონ ლარუსის განმარტებით არის ტერმინი, რომელიც გამოიყენება ტენისის თამაშის დროს და ნიშნავს აულებელ დარტყმას. მოცემულ შემთხვევაში კი გადატანითი მნიშვნელობით არის ნახმარი. (ანუ, კატრინ დენემა აჯობა ჟურნალისტს). ზმნა basher, მაგ. "Harlem Désir bashe la droite." basher (ცემა-ტყეპა, გამათრახება, გაკრიტიკება) ჯერ არ არის შეტანილი ლექსიკონებში, მაგრამ, ხშირი ხმარების გამო, მოსალოდნელია მისი ნორმად ქცევა, მაგ. "Au fait, quand j'ai parlé de basher Gaby Heinze, je voulais pas dire l'insulter ..." (როცა ვილაპარაკე გაბი ჰაინზის გამათრახებაზე, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მისი შეურაცხყოფა მოვინდომე.) ანგლიციზმების გვერდით გვხვდება ფრანგული წარმოების ნეოლოგიზმები: მაგ. le vipérisme - რაც გველობას ნიშნავს. მაგალითად: « laissez donc les gens déguster leur réussite!!!!arrêter votre vipérisme, « Sans mes ruades de chroniqueur et mes vipérismes, je ne suis pas sûr que l'on se serait intéressé à mes textes, admet-il. » (აცალეთ ხალხს გაუგონ გემო წარმატებას, შეწყვიტეთ გველივით კბენა; "ჩემი, როგორც ქრონიკების ავტორის ტლინკების ყრისა და გველივით კბენების გარეშე, არა ვარ დარწმუნებული, რომ ჩემი ტექსტებით ვინმე დაინტერესდებოდა," ამბობს ის). ასევე ახალია ზმნა ნუკლეარიზება, გაატომურება- nucléariser, მაგალითი: "A cause de leur politique nous sommes le pays le plus nucléarisé au Monde" (მათი პოლიტიკის გამო ჩვენ ვართ ყველაზე გაატომურებული ქვეყანა მსოფლიოში), ახალია აგრეთვე სიტყვები "ასექსუალობა" და "ასექსუალური" l'asexualité, asexuelle მაგ. "cette jeune mariée est asexuelle". ("ეს ახალგაზრდა გათხოვილი ქალი ასექსუალურია").

ჟურნალისტური დისკურსები აუცილებლად უნდა გამოვიყენოთ უცხოური ენების სწავლების დროს, რათა მოსწავლეები გაეცნონ იმ ახალ სიტყვებს, რომლებიც ჯერ არ არის შეტანილი

ლექსიკონებში. A priori შეიძლება ითქვას, რომ ახალი ენობრივი ნორმების ხმარება ჟურნალისტურ დისკურსში (ჩვენ შემთხვევაში ინტერვიუში) ორ მიზანს ემსახურება: 1) კომუნიკანტთა ყურადღებას მნიშვნელოვან მოვლენას მიაპყრობს, 2) ახალი ენობრივი ნორმების გავრცელებას. საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ ორ ნაწყვეტს ორი სხვადასხვა ინტერვიუდან, პირველი ინტერვიუ არის მიშელ სარდუსთან (le Figaro de 10.05. 2013), მეორე ჟერარ დეპარდისთან (JDD de 15.06. 2013).

Extrait 1 : -Êtes-vous «mariage pour tous» ou «Manif pour tous»?

« -Je suis favorable au mariage gay. En tant qu'hétérosexuel marié, cela ne m'enlève absolument rien. Je ne me sens pas déshonoré de partager ce droit. Pourquoi les homos feraient-ils de moins bons parents? Ou de meilleurs, d'ailleurs? » (ნაწყვეტი 1: - თქვენ “ქორწინება ყველასათვის” ხართ თუ “მანიფესტაცია ყველასათვის”? - მე მომხრე ვარ გვი ქორწინების. როგორც ცოლიან ჰეტეროსექსუალს ეს ამავე არაფერს მართმევს. ამ უფლების გაზიარებით თავს შერცხვენილად არ ვგრძნობ. რატომ უნდა ვიფიქროთ, რომ ჰომოები ჩვენზე ცუდი მშობლები იქნებიან? ან უკეთესები?)

Extrait 2 : - « Aujourd'hui, vous sentez-vous encore dans la peau de cet "exilé fiscal" dont on a tant parlé?

Appelez-moi comme vous le voulez. Je ne suis pas un exilé fiscal, je ne fuis pas le fisc. J'ai dit qu'à mon âge [65 ans le 27 décembre prochain], 87% c'était trop. Il y a beaucoup de gens qui me suivent, même s'ils ont voté pour ceux qui sont actuellement au pouvoir..... » (ნაწყვეტი 2: “დღესაც ისევ “ფისკალური გადასახლებულის” კანში გრძნობთ თავს? ამდენი ლაპარაკის შემდეგ? - როგორც გინდათ ისე დამიძახეთ. მე არა ვარ “ფისკალური გადასახლებული”, მე არ გაუზრბივარ ფისკალურობას. მე ვთქვი, რომ ჩემს ასაკში, 65 წელი მისრულდება 27 დეკემბერს, 87% - ის გადახდა მეტისმეტი იყო. ბევრი ადამიანი მოიქცა ჩემსავით, თუმცა მათ ხმა მისცეს დღევანდელ მთავრობას...”)

ნაწყვეტი 1 გვიჩვენებს, რომ კომუნიკანტთა ყურადღება კონცენტრირებულია ძალიან მედიატიზებულ სოციალურ მოვლე-

ნაზე, რაც გამოხატულია ზედტერმინებული გამოთქმებით “ქორწინება ყველასათვის, მანიფესტაცია ყველასათვის,” ეს გამოთქმები, ჩვენი აზრით, ახალ ენობრივ ნორმებს წარმოადგენს, რომლებიც ენაში დამაგრების პროცესშია. პრაგმატული თვალსაზრისით, ამ ინტერვიუს წყალობით, ფრანგული ენის შემსწავლელი გაეცნობა ახალ გამოთქმებს და ამავე დროს ფრანგული კულტურის შიგნით არსებულ მწვავე სოციალურ პრობლემას.

ნაწყვეტი 2 აღწერს მოვლენას, რომელმაც მთელი მსოფლიო შეძრა - ეს არის ძლიერ მედიატიზებული დეპარდიეს ფისკალური გადასახლება. ამან შედეგად მოიტანა ჟურნალისტურ დისკურსში და ყოველდღიურ ენაში ისეთი ტერმინების დამკვიდრება, როგორებიცაა *exil fiscal*, *exilé fiscal* (ფისკალური გადასახლება, ფისკალური გადასახლებული). ეს იმის მაჩვენებელია, რომ ეკონომიკური პრობლემა შიშის მომგვრელია.

ამავე თემატიკაზე გამოქვეყნებული ინტერვიუების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ახალი ენობრივი ნორმების გავრცელების საუკეთესო საშუალებას წარმოადგენს ჟურნალისტური დისკურსი, კერძოდ ინტერვიუ. ინტერვიუ, ამავე დროს ახალ ტერმინთა ვულგარიზაციის საშუალებაც არის. ბევრმა შეიძლება არ იცოდა რა არის ფისკალური, მაგრამ დეპარდიესთან დაკავშირებული მოვლენის მედიაში გახმაურების შედეგად ყველასათვის გასაგები გახდა. ინტერვიუ წარმოადგენს გარკვეული ტიპის ინტერაქციას ინტერვიუერს, რესპოდენტსა და სოციალურ ჯგუფს შორის. (მაგ. ფრანგული ენის შემსწავლელთა ჯგუფი). როგორც იტყოდა ვერონიკ ტრავერსო, ჟურნალისტი და რესპოდენტი “ზემოქმედებენ რეალობაზე” და ჩვენი აზრით, სხვა კომუნიკანტებზეც. (V. Traverso, 2009, p.5).

9 დისკურსული ტრიადა ჟურნალისტურ დისკურსსა და აკითხველთა კომენტარებში

ჩვენ ვცხოვრობთ ინფორმაციით გადატვირთულ ეპოქაში. ყველა ინფორმაციას რაღაც მოვლენა უდევს სათავეში. როგორც

ბერნარ ლამიზე ამბობს “ მედია მოვლენას წარმოაჩენს ენობრივ გარემოში და აქედან გამომდინარე აზრს სძენს მას. (« Les médias font apparaître l'événement dans un environnement langagier, et, par conséquent, lui donnent du sens. »). მედიადისკურსს, ან ჟურნალისტურ დისკურსს ქმნის ჟურნალისტი. ზოგჯერ, ნათქვამი იქცევა ხოლმე მოვლენად, ცნობილი ფრაზა, რომელიც ეკუთვნის საფრანგეთის ერთერთ პრეზიდენტს, რომელიც წამოსცდა მას, როდესაც ერთმა მოქალაქემ ხელი არ ჩამოართვა, რაღაც სალონის დროს, - « casse-toi pauvre con » (“მოტყდი აქედან შე სირო”) ეს ფრაზა ჩართულ მიკროფონში გაისმა და არა მარტო მთელი საფრანგეთი, მთელი მსოფლიო მოიარა და ატყდა დისკუსია, შეიძლება თუ არა, რომ სახელმწიფო პირმა ვულგარული ფრაზებით ილაპარაკოსო. ამ დისკუსიას ჰყავდა მომხრეებიც და მოწინააღმდეგეებიც. ბოლოს შეთანხმდნენ, რომ პრეზიდენტიც ადამიანია და მასაც შეიძლება წამოსცდეს მსგავსი რამო. ამგვარად, ეს ფრაზა იქცა მოვლენად, რამაც გადაფარა მისი წარმომშობი სხვა მოვლენა, აგრარიკოსთა სალონი, რომელსაც ეწვია პრეზიდენტი და იქ შეკრებილ ხალხს ხელის ჩამორთმევით მიესალმა. მედიადისკურსი განიცდის ცვლილებებს, ის სულ სხვა იყო ციფრულ ეპოქამდე და სულ სხვაა ახლა. დღეს მედია დისკურსი ხშირად არის პარტიციპაციული ჟურნალიზმის ნაყოფი. (პარტიციპაციული - ჟურნალისტიკისა და მკითხველების თანამონაწილეობის შედეგად შექმნილი მედია დისკურსი). ციფრულმა ეპოქამ ჟურნალისტი და მისი პუბლიკა ძალიან დააახლოვა ერთმანეთს. გამოჩნდება თუ არა რამე სტატია ონლაინ, მას თან ახლავს კომენტარები. A priori შეიძლება ითქვას, რომ ჟურნალისტიკისა და პუბლიკის დისკურსები რადიკალურად იქნება განსხვავებული. ჩვენი მიზანი იყო მკაფიოდ გამოგვეყო ის დამახასიათებელი ნიშნები, რომლებიც ჟურნალისტიკის დისკურსსა და მკითხველის დისკურსს ერთმანეთისგან განასხვავებს. გამომდინარე იქიდან, რომ ნებისმიერი დისკურსის არქექტივი ანტიკური ხანის რიტორიკულ დისკურსებში უნდა ვეძებოთ და ამასთანავე, თანამედროვე რიტორიკის კატეგორიებით, რომელიც პრაგმატიკად იწოდება შეგვიძლია ნებისმიერი დისკურსული ანალიზი ჩავატაროთ. ჩვენ დავაკვირდებით ეთოსის, პათოსის და ლოგოსის ცვლილებას ჟურნალისტურ და მკითხველის დისკურსებში. წინას-

წარვე ვიცით, რომ ჟურნალისტის დისკურსი ყოველთვის იქნება თავშეკავებული, ეფემერიზმებით გაჯერებული და ნეიტრალური, მკითხველისა კი უფრო გაბედული და პირდაპირი. ცოტა ხნის წინ “ლე ფიგარომ” გამოაქვეყნა სტატია, რომელსაც ეწოდება “სირების კედელი” (24.04. 2013), რითაც თავის მკითხველებს ამცნო მოვლენის შესახებ, რომელიც მოსამართლეთა სინდიკატის შენობაში მოხდა. ამ მოვლენას დიდი გამოხმაურება მოჰყვა. საქმე იმაშია, რომ ყველასათვის ცნობილი პიროვნებები აღმოჩნდნენ სტენდზე, რომელსაც ეწოდება “სირების კედელი”, ანუ სირებად მიიჩნიეს ამის გამკეთებლებმა ბევრი ადამიანი, რომლებიც, ყველანი, მემარჯვენე პარტიას წარმოადგენენ. ამ მოვლენასთან დაკავშირებით ჟურნალისტის დისკურსი არის მშრალი, მისი ეთოსი თითქმის ნაშლილია, პირის ნაცვალსახელი “მე” საერთოდ არ არის გამოყენებული, გამოყენებული ლექსიკაც ნეიტრალურია, ჟურნალისტი იყენებს პირდაპირ ნათქვამებს, რადგან მას ურჩევნია სხვების აზრი მიაწოდოს მკითხველებს, ვიდრე თავისი. “ - Le monde judiciaire est en émoi. Après la publication d'une vidéo révélant l'existence d'un «mur des cons» clouant au pilori plusieurs personnalités publiques au Syndicat de la magistrature (SM), les réactions indignées se multiplient. La présidente du SM, Françoise Martres, a bien essayé d'éteindre la polémique, en qualifiant ce mur de «défouloir» et d'action de «potache». Selon elle, les images, diffusées par Atlantico et Le Figaro, ont été prises à l'«insu» du syndicat classé à gauche. «Ce sont des images prises à notre insu dans un lieu privé, notre local syndical, qui n'est pas accessible au public», s'est-elle défendue. «Ce mur a été fait à une ancienne époque, sous l'ère Sarkozy, où les magistrats étaient attaqués de toutes parts», a-t-elle ajouté, en déplorant que ces images aient été filmées «par des journalistes qui n'ont pas respecté leur parole». Selon Atlantico, la vidéo a été filmée par un magistrat, et non l'un de leurs, journalistes. (“იურიდიული სამყარო აღელვებულია. მას მერე, რაც გამოქვეყნდა ვიდეო “სირთა კედლის” შესახებ, მრავალი საჯარო პიროვნება სამარცხვინო ბოძზე იქნა გაკრული მოსამართლეთა სინდიკატის ფოიეში, მოსამართლეთა სინდიკატის პრეზიდენტმა ფრანსუაზ მარტრმა სცადა პოლემიკის ჩახშობა და ამ კედელს “თავაშვებულობის” კედელი უწოდა, ხოლო ნამუშევარს სკოლის მოწაფის ნამოქმედარი. მისი თქმით, ატლანტიკომ

და ლე ფიგარომ მემარცხენე ორიენტაციის სინდიკატისგან “და-ფარულად” გადაიღეს ფოტოები და გაავრცელეს. “ეს ფოტოები ჩვენგან ფარულად გადაიღეს სინდიკატის კერძო შენობაში, რაც არ არის საჯარო ადგილი” - თავს იმართლებს ქალბატონი პრეზიდენტი. “ეს კედელი მოენყო ძველ ეპოქაში, სარკოზის ხანაში, მაშინ, როცა ყოველი მხრიდან უტევდნენ მოსამართლეებს.” დასძინა მან გულდანყევით, რადგან ეს ყველაფერი გადაღებული იქნა “ჟურნალისტების მიერ, რომლებმაც სიტყვა არ შეასრულეს.” ხოლო ატლანტიკო ამტკიცებს, რომ ვიდეო ერთერთმა მოსამართლემ გადაიღო, და არა რომელიმე ჟურნალისტმა.”

რაც შეეხება ინტერნეტმომხმარებლების (ანუ, ინტერნეტების) კომენტარებს, მედიადისკურსისაგან დიამეტრალურად განსხვავდება, ყველა კომენტარში გამოკვეთილია ავტორის ეთოსი, რაც ხდება პირის ნაცვალსახელ “მე“-ს ხშირი ხმარებით და ნეგატიური ველის სიტყვების გამოყენებით, რაც უმეტესად უზრდელური სიტყვებით გამოიხატება. პუბლიკის ვერბალური გამოხატულების მანერა უხეშია და მისი პათოსი უარყოფით ემოციებს იწვევს სხვა მკითხველებში. კერძოდ, კომენტარებიდან ხშირად ჭკვივის ირონია, ლანძღვა, სიბრაზე. მაგ: « Avant de rajouter un con, assurez-vous qu’il n’y est pas déjà. Sinon, c’est plus un mur qu’il faut, c’est la grande muraille de Chine » (“სანამ ვინმე სირს დაამატებდეთ კედელზე, ჯერ დარწმუნდით ხომ არ არის ის უკვე გამოკიდული, თორემ ჩვეულებრივი კი არა, ჩინეთის დიდი კედელი გამოგივით”, აქ აშკარაა ირონია). « Que fait la garde des sots », (რას აკეთებს იუსტიციის მინისტრი? - სიბრაზე გამოხატულია კალამბურით. აქ გამოყენებულია ომონიმი სიტყვისა sceaux ბეჭდები – sot სულელი და იუსტიციის მინისტრის ნაცვლად, რომელსაც ფრანგულად ორი სახელწოდება აქვს - le ministre de la justice et le garde des sceaux , ეწოდება ბეჭდების მცველი, მივიღეთ სულელთა მცველი) « on dit toujours qu’avec les socialistes la France va dans le mur.. , (“ყოველთვის ამბობენ, რომ სოციალისტების მმართველობას საფრანგეთი ჩიხში შეჰყავს. (ფრანგულად - კედელთან მიჰყავს)” - სიბრაზე), “on sait dans quel mur on va », (“ვიცით, რომელ ჩიხში შევდივართ (სიტყვა-

სიტყვით - რა კედელსაც ვეჯახებით)" - ირონია), « c'est une véritable liste noire » ("ნამდვილი შავი სიაა" - სიბრაზე) , « je suis extrêmement choqué par ce mur des cons » ("ნამდვილი შოკი მომგვარა სირების კედელმა" - სიბრაზე).

ჩვენ განვიხილეთ 300 კომენტარი, სადაც ზედეტერმინებულია სიტყვა "კედელი". ყველა კომენტარი კრიტიკული ხასიათისაა და ხაზს უსვამს, რომ "სირთა კედელი" არის დღევანდელი საფრანგეთის მეტაფორა, რომელიც კედელთანაა მიყენებული. მედიადისკურსი, რომელიც მკითხველისგან მოდის ხასიათდება მეტაფორების, ჰიპერბოლების და კალამბურების ხმარებით, აქ გამოყენებულია უმეტესად მოკლე და ელიპსური ფრაზები, აკრონიმები, რომლებიც მარკირებულია ნეგატიური ემოციებით, რაც გამოირიცხულია ჟურნალისტის დისკურსში. (გარდა აკრონიმებისა.)

1. On est tjrs le con de quelqu'un, dit la maxime. Surprise attristée d'être sur le mur des cons du SM. La magistrature n'a pas besoin de ça ! (ყოველთვის ვილაცის სირი ხარ, ამბობს მაქსიმა. სევდიანი სიურპრიზი გამოიწვია მოსამართლეთა სინდიკატის სირთა კედელზე გამოკიდებამ, მოსამართლეებს ეს არ სჭირდებათ) -აკრონიმი.

1.Mais ils ont quel âge ces "magistrats" ? 12 ans ? Moi c'est surtout ça qui me choque, la bêtise incarnée de ces gens qui devraient être, de part leurs fonctions, supérieurs aux autres dans leur comportement. (რამდენი წლის არიან "მოსამართლეები" 12 -ის? მე უფრო ეს მგვრის შოკს, ამ ხალხის სისულელე, რომლებსაც გარდა იმისა, რომ სერიოზული ფუნქცია აქვთ,წესით, ქცევითაც სხვებზე მაღლა უნდა იდგნენ.) - აღშფოთება.

2.Ils se serrent les coudes, à ce que je vois. (მეტისმეტად დაუვინროებათ თავიანთი წრე) -ირონია.

3.La fiction de l'impartialité de la Justice vole en éclats en même temps qu'on découvre de quelles piteuses valeurs peut en réalité se prévaloir ce syndicat partisan et ultra-corporatiste qui se targue de faire la morale à tous les autres. (სასამართლოს მიუკერძოებლობის შესახებ ფიქცია ნამსხვრევებად იქცა, ამავე დროს ვხედავთ რა უბადრუკი ღირებულებებით მოაქვს თავი ამ პარტიზანულ და ულტრა-კორპორატის-

ტულ სინდიკატს, რომელიც თავს იწონებს სხვისთვის მორალის კითხვით.) ღია კრიტიკა -**სიბრაზე**.

4. "Circulez, y a rien à voir" ! გაიარეთ. - უხეში მიმართვა, - **გალიზიანება**.

5. C'est un peu le ton de la réponse de la Pdte du syndicat incriminé. Cette réponse est bien dans la logique de la majorité actuelle ! (ასეთია დანაშაულებრივი სინდიკატის პრეზიდენტის ტონი. ასეთი პასუხი ლოგიკურია ახლანდელი უმრავლესობისათვის.) - **გალიზიანება**.

6. Le problème est que les auteurs sont des magistrats sensés juger en impartialité ce qui n'est manifestement pas le cas de ceux-ci. L'enjeu est de dire qu'on ne peut pas être militants à ce point et prétendre juger les autres. Que les militants cessent d'être jugés. (პრობლემა იმაშია, რომ ამ კედლის ავტორები მოსამართლეები არიან, რომელთაც მიუკერძოებლად უნდა გაასამართლონ სხვები, რაც ამკარად არ ეხერხებათ. არ შეიძლება იბრძოდე რომელიმე პარტიის ნიშნით და თან სხვებს ასამართლებდე.) - **აღშფოთება**.

7. Hollande doit prendre rapidement conscience que cette affaire est une nouvelle pierre dans sa chaussure. (ოლანდმა უნდა გააცნობიეროს ეს მისთვისაა ცუდი - სიტყვასიტყვით - კიდევ ერთი კენჭი ჩაუვარდა ფეხსაცმელში,) - **მეტაფორა**.

8. D'accord, c'est peut-être une blague de potache mais ces mêmes potaches jugent les gens... (დავუშვათ სკოლის მოწაფისნაირი ხუმრობაა, მაგრამ ეს სკოლის მოწაფეები რომ სხვებს ასამართლებენ?) - **ირონია**.

9 avant de rajouter un con, assurez vous qu'il n'y est pas déjà". Sinon, c'est plus un mur qu'il faut, c'est la grande muraille de Chine. (სანამ ვინმე სირს დაამატებდეთ, დარწმუნდით, რომ ის არ არის კედელზე, თორემ დიდი ჩინეთის კედელი არ გეყოფათ) - **ირონია**.

10. Ce sont toutes les personnes qui ont été combattues par la gauche à un moment ou à un autre. C'est donc un tableau de chasse! (კედელზე ის ხალხია გამოკიდული რომლებიც სხვადასხვა დროს დაამარცხეს მემარცხენეებმა, ანუ, გამოდის, რომ ნადირობის ცხრილია გამოკრული.) - **ირონია**.

11. les éternelles plaintes de la magistrature contre sarko venait toujours de ce même syndicat. tout le monde a fini par y voir une volonté

élyséenne d'influencer la justice, pouah ! caca! méchant sarko!!(სარკოს წინააღმდეგი მარადიული ჩივილები ამ სინდიკატიდან მოდიოდა ყოველთვის და ყველას ეგონა, რომ ელისეს სასახლე ცდილობდა სასამართლოზე ზეგავლენა მოეხდინა, ფუჰ, ბოროტო სარკო!)- ირონია.

12. le Président Sarkozy qui n'a jamais proféré le dixième de ce que lui a "servi" son concurrent. Il est apparu le 2 Mai "assommé" en fait par le **torrent de mensonges**, de qualificatifs indignes et d'insultes exprimés par Hollande..! dont on décèle peu à peu les véritables "qualités" d'Homme - tout court. Je ne parle pas d'"Homme d'Etat". (პრეზიდენტ სარკოზის იმის მეთაურობა კი არ უქნია, რაც მისმა კონკურენტმა "გაუკეთა. 2 მაისს ის ჩანდა ტყუილების ნიაღვრით წალეკილი, ოლანდის მიერ წარმოთქმული უღირსი სიტყვებითა და შეურაცხყოფებით შემკული! საიდანაც ნელნელა კაცის ნამდვილ "ღირსებებს" დაინახავ და არა "სახელმწიფო მოხელისა".) - სიბრაზე.

13. En France il vaut mieux insulter des personnalités plutôt que de rouler un peu trop vite sur l'autoroute, quel beau pays que le nôtre.(საფრანგეთში სჯობს ცნობილი პიროვნებები გალანძლო, ვიდრე გზაზე სიჩქარეს გადააჭარბო, ლამაზი ქვეყანა გვაქვს.)-ირონია.

14. Que va- t- il se passer si l'un des "cloués au pilori des cons" vient à être jugé par l'un de ces juges potaches ? Celui ci va-t-il continuer à se comporter comme un potache? (რა მოხდება თუ ერთერთი სამარცხვინო ბოძზე გაკრული ადამიანი გასამართლდება ამ სკოლის მოწაფის მაგვარი მოსამართლის მიერ? ეს უკანასკნელი ისევ მოწაფე-სავით მოიქცევა?)- ირონია.

15. La Justice est un des fondements de notre République et ce "mur" la fait vaciller dans son enceinte même ! (სამართალი რესპუბლიკის ერთერთი ფუნდამენტია და ეს "კედელი" აყანყალებს მისსავე შიგნით.)- მეტაფორა.

16. Quelle honte d'être cloué ainsi au pilori, ces gens là nous jugent ! Où est la démocratie? (რა სირცხვილია იყო გაკრული სამარცხვინო ბოძზე და ეს ხალხი გვასამართლებს ჩვენ! სად არის დემოკრატია?)- სიბრაზე.

17. des cons qui se murentse murent dans leurs convictions pseudo anarchisantes à 4000 euros par mois, se murent derrière un petit examen de potaches qui leur file de suite une importance qu'ils ne méritent pas encore, des cons intelligents mais comme le disait le bon Brassens quand on est con on est con. (სირები კედლებში იკეტებიან, ფსევდო-ანარქისტულ რწმენაში ემწყვდევიან თვეში 4000 ევროდ, სკოლის მოსწავლის უმნიშვნელო გამოცდის საფარველის ქვეშ იკეტებიან, რაც მათ მნიშვნელობას აკარგინებს, ჭკვიანი სირები არიან, მაგრამ როგორც ბრასანსი იტყოდა, სირი სირია) - **ირონია.**

18. Un magistrat devrait, dans le cadre de ses fonctions, être indépendant de la politique. Ce n'est manifestement pas le cas. République en danger. (მოსამართლე ფუნქციის მიხედვით პოლიტიკისგან თავისუფალი უნდა იყოს, აქ კი სხვაგვარადაა საქმე. რესპუბლიკა საფრთხეშია.) - **წუხილი.**

20. Heureusement que c'est un juge qui s'est indigné et qui a découvert le pot aux roses. (საბედნიეროდ ამაზე ისევე მოსამართლე აღშფოთდა და სწორედ მან აღმოაჩინა ეს საიდუმლო ამბავი - ვარდების ქოთანია,) - **მეტაფორა.**

21. Le Syndicat des magistrats devrait quand même se demander si la liste des imbéciles que comptent leur corporation pour avoir réalisé ce coup d'éclat n'habillerait pas le mur des lamentations. Affligeant. S'ils ont toujours l'esprit potaches qu'ils retournent à l'école. (მოსამართლეთა სინდიკატმა ალბათ უნდა იფიქროს იმაზე, რომ ამის ჩამდენი კორპორაციის სულელ წევრთა სია ალბათ გოდების კედელს დაამშვენებდა. შემაშფოთებელია. ამ ხალხს თუ სკოლის მოწაფის ტვინი აქვს, დაბრუნდნენ სკოლაში.) -**ირონია.**

ფრაგმენტები დეპარდის წასვლასთან დაკავშირებული მედია-დისკურსიდან:

1. Mais ceux qui lui reprochent, à Gérard son ras-le-bol, peut-on leur reprocher leur manque de clairvoyance?? Non, il ne faut pas leur en vouloir, ils aboient en chœur sous la baguette des médias. Baguette bien maîtrisée...(ვინც ჟერარს საყვედურობს, რატომ ამოუვიდა ყველაფერი ყელშიო, მათ შეიძლება ვუსაყვედუროთ, რომ არ არიან გამჭრიახები. მაგრამ მათზე გაბრაზება

არ ღირს, ისინი გუნდურად იყეფებიან მედიას დირიჟორობით. ეს დირიჟორობა საქმის ცოდნით ხდება...) - ირონია.

2. Encore un sondage bidon pour manipuler les Français. Il suffit d'interroger autour de soi pour se prouver du contraire. (კიდევ ერთი ცრუ გამოკითხვა ჩატარდა იმისთვის, რომ ფრანგების მანიპულაცია მოხდეს. გამოკითხვით ირგვლივ ხალხი და საპირისპირო დამტკიცდება.) - ალჟოთება.
3. Le départ de Depardieu et d'autres, arrange les Gouvernements. Gueuler contre, est de la plus parfaite hypocrisie politique. Même si c'est un désastre financier.(დებარდიესა და სხვების წასვლა ყველა მთავრობას აწყობს. ყველაზე დიდი პოლიტიკური თვალთმაქცობაა ვილაციის წინააღმდეგ გალაშქრება. რაც არ უნდა ფინანსურ ზარალთან იყოს ეს დაკავშირებული.) - ალჟოთება.
4. Comme nos Gouvernements sont bien incapables de transformer des citrouilles en carrosses, des traîne-savate en Bill Gates, alors la solution est de faire partir les riches. Ca marche ! Ainsi est réalisée la sacro-sainte " diminution des inégalités". (რადგან ჩვენ მთავრობებს არა აქვთ უნარი გოგრა კარეტად გადააქციონ, ხოლო უქნარა ბილ გეიტსად, ერთადერთ გამოსავლად მდიდრების გაძევება რჩებათ. ეს გამოსდით! ამით აღასრულებენ წმიდათა წმიდა "უთანასწორობის კლებას.") - ირონია.
5. le pouvoir socialiste a mis à l'ordre du jour le terme de "bashing" pour se défendre du jugement négatif des Français et de la presse, mais c'est lui qui a pratiqué un véritable "bashing", extrêmement violent, envers Gérard Depardieu, avec le concours d'une partie de la presse, et dans une position de déni face aux raisons réelles du départ de Gérard Depardieu. Également, en contre-feu? Pour trouver un nouveau bouc-émissaire? Tout cela est bien triste: il faut démêler le vrai du faux, comme par exemple entre l'affaire Cahuzac et l'affaire Sarkozy-Bettencourt, ou encore entre l'affaire Cahuzac et l'affaire Tapie. C'est à la presse de faire son boulot, et de discerner ce qui relève des vraies "affaires", et ce qui relève des manipulations! (სოციალისტურმა მთავრობამ დღის წესრიგში შემოიტანა ტერმინი "ბრეშინგი" რათა თავი დაიცვას უარყოფითი შეფასე-

ბისგან ფრანგებისა და პრესის მხრიდან, მაგრამ ნამდვილი ბრეშინგი მისგან მოდის, თანაც ძალადობრივი დეპარდიეს მიმართ, ამაში პრესაცაა ჩაბმული, რომელიც დეპარდიეს წასვლის რეალურ მიზეზებს არ სცნობს. ისევე ეგ აარჩიეს სამიზნედ? ახალი დაბალი ლობე მონახეს? ძალიან სამწუხაროა: ტყუილი მართალისაგან უნდა გამოვარჩიოთ, როგორც კაუზაკის საქმე სარკოზი-ბეტანკურის საქმეში არ უნდა ავურიოთ, ანდა იგივე კაუზაკის საქმე ტაპის საქმეში არ უნდა შეგვეშალოს. პრესამ თავის საქმე უნდა აკეთოს, და ნამდვილი "საქმეები" მანიპულაციებში არ უნდა აერიოს.) -სიბრაზე.

6. En France, nous avons un grave problème avec l'argent, nous ne supportons pas la réussite. (საფრანგეთში დიდი პრობლემაა ფული, ვერ ვიტანთ წარმატებას.) გალიზიანება.

მკითხველთა კომენტარები, როგორც ვნახეთ, გაჯერებულია მეტაფორებით, ჰიპერბოლებით და ზოგჯერ კალამბურებით, ხატოვანი გამონათქვამებით, რათა უფრო ნათლად გამოხატონ თავიანთი აზრი. ხშირად, პუბლიკის კომენტარები უარყოფითი ემოციების მატარებელია, სტრუქტურული თვალსაზრისითაც ამ კომენტარებს არაფერი აქვს საერთო ჟურნალისტის დისკურსთან, გარდა ერთისა, ჟურნალისტის დისკურსიც და პუბლიკის კომენტარებიც საერთო თემაზეა აგებული. კომენტარის ავტორი ხშირად იყენებს პირის ნაცვალსახელ "მე"-ს, განსხვავებით ჟურნალისტისგან, რომელიც ცდილობს სხვების აზრი წარმოაჩინოს, ხოლო თვითონ ნეიტრალური დარჩეს. მკითხველი იყენებს აკრონიმებს, რაც არც ჟურნალისტისთვისაა უცხო, ოღონდ სხვაობა ხმალების სიხშირეშია, მკითხველი იყენებს ელიპსურ ფრაზებს, რაც გამორიცხულია ჟურნალისტის დისკურსში. "სირების კედლის" მკითხველთა და კომენტატორთა პათოსი ერთმანეთს ემთხვევა, ორივე შემთხვევაში ის ნეგატიურია, ხოლო ჟურნალისტის პათოსი არ ჩანს, ის გვიზიარებს სხვათა პათოსს, რასაც "პირდაპირ ნათქვამთა" გამოყენებით ახერხებს. რაც შეეხება ლოგოსს, ანუ, უშუალოდ დისკურსს ის საგრძნობლად განსხვავებულია, როცა საქმე ეხება ჟურნალისტს, ან მის მკითხველებს. მკითხველთა დისკურსი

უფრო ღიაა და გულწრფელი, ხოლო ჟურნალისტის თავშეკავებული. რაც შეეხება დეპარდიესთან დაკავშირებულ მედიადისკურსებს, ისინი პირობითად, *grossso modo*, ორ ნაწილად შეიძლება დაეყოს: დეპარდიეს მომხრეების და დეპარდიეს მოწინააღმდეგეების დისკურსები. მათ აერთიანებთ ერთადერთი - დეპარდიეს ფისკალური გადასახლება. ამ შემთხვევაშიც, ჟურნალისტის დისკურსი არის ნეიტრალური, მშრალ ფაქტებზე აგებული, ხოლო მკითხველთა კომენტარები და მომხრეთა და მოწინააღმდეგეთა დისკურსებში დომინანტი როლი ეკუთვნის ეთოსს და პათოსს, ხოლო დისკურსი, აქედან გამომდინარე არის ან ფამილარული ჟღერადობის და პოზიტიური ან ნეგატიური აზრის მატარებელი, ან სტანდარტული ენითაა გამოხატული.

აქედან გამომდინარე, 500 კომენტარის ანალიზზე დაყრდნობით, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ჟურნალისტის დისკურსი და მკითხველთა მთლიანობა ჰქმნიან ერთ მთელს, მედიადისკურსს, რომელიც შინაარსობრივად პარტიციპაციულია, ანუ ერთი თემის ირგვლივ გაერთიანებული დისკურსებია, რომლებიც ამავე დროს განსხვავდება ერთმანეთისგან, ჟურნალისტის დისკურსი ნეიტრალურია, ხოლო მკითხველთა დისკურსები ემოციური, სახეზეა დისკურსული ტრადიის ეთოსი, პათოსი, ლოგოსის მკვეთრი ცვლილება: პუბლიკის დისკურსში პათოსი და ეთოსი მკაფიოდაა გამოხატული, ხოლო ჟურნალისტის დისკურსში თითქმის ნაშლილია. ხოლო ლოგოსი, აზრობრივად არ განსხვავდება ერთმანეთისგან, ისინი ენობრივი თვალსაზრისით განსხვავდებიან, პუბლიკის ენა უმეტესად ფამილარულია და იყენებს აკრონიმებს, ნეოლოგიზმებს და ჟარგონებს. ხოლო ჟურნალისტის ლოგოსი უფრო სტანდარტული ენითაა გამოხატული.

10 მედიადისკურსი და უცხოური ენის (ფრანგული) სწავლების პროცესი

თანამედროვე ფრანგული ენის სახელმძღვანელოებში დიდი ყურადღება ეთმობა სასწავლო მასალას, რაც აუცილებლად უნდა მოიცავდეს თანამედროვე ცხოვრებისეულ სიტუაციებს, ხოლო ეს უკანასკნელი აუცილებელი პირობაა რეალობაზე დაფუძნებული

ლი სწავლებისა. ამგვარი მიდგომა განსაზღვრავს უცხოური ენის სწავლების ფუნქციონალურ (ლაპარაკობ იმისთვის, რომ...) და ინტელექტუალურ მასშტაბს (ლაპარაკობ რაღაცის შესახებ, აზრს გამოთქვამ რაღაცის შესახებ). ანუ, მოსწავლე ინტერაქციაშია ცხოვრებისეულ სიტუაციებთან და ამავე დროს ახერხებს აზრის გამოთქმას და სხვისი აზრის აღქმას. ამის საილუსტრაციოდ მოგვყავს ჩვენს მიერ მოძიებული მასალა ფრანგულ გაზეთ "ლე ფიგაროში", რომელიც ეძღვნება საფრანგეთისთვის მნიშვნელოვან მოვლენას, საპრეზიდენტო არჩევნებს, რომელშიც სოციალისტების კანდიდატმა ფრანსუა ოლანდმა გაიმარჯვა. ფრანგული ენის შემსწავლელისთვის ეს მოვლენა მნიშვნელოვანია, რადგან ენის სწავლისას ის აუცილებლად შედის იმ კულტურულ კონტექსტში, რასაც საფრანგეთის ყოველდღიურობა ჰქვია.

საპრეზიდენტო არჩევნებთან დაკავშირებული უამრავი მასალა შეგვიძლია მრავალი დანიშნულებით გამოვიყენოთ. უპირველესი კი იქნება მოცემული მასალის გაცნობა და შემდეგ ამ მასალაზე დაყრდნობით გაბმული მონოლოგის მომზადება, რომელიც აგებული იქნება არგუმენტულ მსჯელობაზე და რომლითაც ენის შემსწავლელი თავის ლოგიკურ აზრს ჩამოაყალიბებს აღნიშნულ მოვლენაზე არსებული დოკუმენტების გამოყენების საფუძველზე. შესაძლებელია, აგრეთვე, დებატების მოწყობა მოცემულ თემატიკაზე.

ჩვენს მიერ მოძიებულ დოკუმენტში დისკუსიის ერთერთი მონაწილე მიიჩნევს, რომ ფრანგები არიან უცნაურები, რადგან ამ ქვეყანაში, რომელიც მემარჯვენედ ითვლება, სახელისუფლო შტოების უმრავლესობაში არიან სოციალისტები. (დოკ.1) ამ მოსაზრებას მოჰყვება საპირისპირო აზრი მემარცხენე წარმომადგენლის მხრივ, რომელიც მიიჩნევს, რომ მემარჯვენეების მარცხი მოდის იქიდან, რომ მათ არ ეხერხებათ ერთიანობა და შეუძლიათ მხოლოდ დაქსაქსვა (დოკ.2). საინტერესოა კიდევ ერთი მონაწილის მოსაზრება ფრანგულ გამორჩეულობასთან დაკავშირებით. ის ირონიულად ამბობს, რომ საფრანგეთს ახასიათებს დაწვას ის, რაც უყვარდა და პირიქით. (დოკ.3) ხოლო, ერთი მონაწილე შენუხებულია იმ 48 პროცენტი ფრანგის გამო, რომლებმაც არ აირჩიეს ოლანდი. (დოკ.4) ეს მოვლენა გულგრილს არ ტოვებს არც სპორტის წარმომადგენელს, რომელიც ფიქრობს, რომ უნდა შეწყდეს

მემარცხენეების კრიტიკა და მემარჯვენეებმა მიხედონ საქმეს, რათა საკანონმდებლო არჩევნებში შეძლონ გამარჯვება (დოკ.5). ერთერთი მემარჯვენე ამომრჩეველი მემარჯვენეთა დამარცხებას მემარცხენე თვალსაზრისის მედიის გამარჯვებად თვლის, რაც იმას მოწმობს, რომ მომავალში მემარჯვენეებმა უნდა მოახერხონ მემარცხენე მედიაზე გამარჯვება (დოკ.6). მემარჯვენეთა კიდევ ერთი მომხრე გამოთქვამს მოსაზრებას, რომ სოციალისტმა პრეზიდენტმა მემარჯვენეებიც უნდა შეიყვანოს მთავრობაში, რომ დღევანდელი სოციალისტები დღევანდელი მსოფლიოს შესაბამისად უნდა იქცეოდნენ და არა 1789 წლის რევოლუციური იდეების შესაბამისად. (დოკ.7) ერთერთი მონაწილე აღშფოთებული პასუხობს სპორტსმენს. მას არ მოსწონს, რომ სპორტსმენი ადვილად იცვლის პოლიტიკურ მრწამსს, პოლიტიკა სპორტი არ არისო, საყვედურობს. (დოკ.8)

როგორც ზემოთ ავლენებთ, ეს მასალა არის აქტუალური საფრანგეთისთვის და მისი გაცნობით ენის შემსწავლელი ეცნობა იმ პოლიტიკურ რეალობას, რომელიც საფრანგეთში არსებობს. მას ეძლევა საშუალება მოამზადოს მოხსენება ფრანგულ ენაზე, ანუ, როგორც ამას სხვანაირად ეწოდება გაბმული მონოლოგი. როცა გაბმულ მონოლოგს ისმენს ჯგუფი მას აუცილებლად უჩნდება კითხვები და მონოლოგის შემდგომ წარიმართება დისკუსია, რომელშიც ყველა იქნება ჩაბმული და ყველას შეეძლება საკუთარი აზრის გამოთქმა. ამ დროს ხდება უცხო ენის შემსწავლელის გაწაფვა სხარტ საუბარში და აზროვნებაში, რადგან ენა არის არა მხოლოდ კომუნიკაციის საშუალება, არამედ აზროვნების საშუალება. მასწავლებელი დისკუსიის სიტუაციაში კოორდინატორის როლში გვევლინება. ბოლოს, ის უკვე შესთავაზებს კლასს მოცემულ დოკუმენტებში არსებული ლექსიკის შესწავლას, რაც უაღრესად მნიშვნელოვანია თანამედროვე საკომუნიკაციო ენისათვის. ამას გარდა, ენის შემსწავლელი ეჩვევა ანალიზსა და სინთეზს. იგი ვალდებულია გააანალიზოს ცალკეული დოკუმენტი და შემდეგ მათი სინთეზი მოახდინოს, რისი საშუალებითაც ის ააგებს თავის მონოლოგს, ან დანერს არგუმენტულ ესეს და რაც მთავარია, მიეჩვევა საკუთარი აზრის ფორმულირებას. ფრანგული ენის სახელმძღვანელოები ამის შანსს ნაკლებად იძლევა, რადგან იქ მასალის რაოდენობა შეზღუდულია, გარდა ამისა, ვერცერთი სა-

ხელმძღვანელოს დოკუმენტი ვერ იქნება ისეთი აქტუალური, როგორც საგაზეთო დოკუმენტი. ჩვენს მიერ მოძიებულ მასალაზე დაყრდნობით შესაძლებელია პარალელების გავლება ფრანგულ და ქართულ ლინგვო-კულტურულ ასპექტებს შორის. განხილულ მასალაში ჩვენ გამოვყავით ისეთი გამოთქმები, რომლებიც ანალოგიურია ფრანგული და ქართული კულტურისათვის:

მაგ. 1. *Des gens qui ont les pieds sur terre et la tête sur les épaules* ხალხი, რომელიც მყარად დგას მიწაზე და რომელსაც თავი მხრებზე აქვს.

2. *Il n'arrive pas à la cheville de Baudis* ის ბოდის ფრჩხილადაც არ ღირს (შინაარსობრივად ოდნავ დაცილებული, მაგრამ ანალოგიური).

3. *Pointer une arme sur la tempe des électeurs* იარაღი დაუმიზნო საფეთქელში ამომრჩეველს.

4. *Tuer dans l'œuf* ჩანასახშივე მოსპო (ფრანგულად: კვერცხშივე მოსპო).

გამოვყავით აგრეთვე ისეთი გამოთქმები, რომლებიც დაახლოებით ერთნაირია ფრანგულ და ქართულ სინამდვილეში და ისეთებიც, რომლებიც სრულიად განსხვავდება ერთმანეთისგან.

მაგ., *placer tous ses œufs dans le même panier* ყველა კვერცხი ერთ კალათში მოათავსო. ანუ, მისი შესატყვისი ქართული კულტურიდან გამომდინარე იქნება “ყველა ერთ ტაფაზე მოაქციო”, რაც მაშინ გამოიყენება, როცა ლაპარაკია სხვადასხვა შესაძლებლობების ადამიანების თანაბარ შეფასებაზე. ჩვენს მიერ მოძიებული ქვემოთმოყვანილი სიტყვათა ერთობლიობა არის სრულიად ახალი გამოთქმა, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია გარემოს დაბინძურებასთან ბრძოლის ეპოქასთან. გარემოს დაბინძურებასთან ბრძოლა ლამის ყოველდღიური ფრაზაა ფრანგულ კულტურაში და აქედან გამომდინარე, იმისათვის რომ ხაზი გაესვა დისკუსიაში მონაწილეს ინფორმაციის “სისუფთავისათვის” გამოიყენა ეს ტერმინი “დაუბინძურებელი ინფორმაცია”. 6. *Une information non polluée* დაუბინძურებელი ინფორმაცია. მოცემული მასალა საინტერესოა ენის სტრატეგიკაციული ანალიზის თვალსაზრისითაც, ჩვენ ვხედავთ, რომ სპორტსმენი მონაწილე აზრის გამოთქმისას მიმართავს არგოტიზმებს, *les cadors*, რაც ნიშნავს ძაღლებს, « ce

qui me rase - ის რაც თავს მბებზრებს არის »...ანუ ის იყენებს ფრანგული ენის იმ ვარიანტს, რომელსაც ფამილარული ენა ეწოდება. რაც შეეხება პირველ მონაწილეს, რომელიც არის ჟურნალისტი, ის იყენებს სტანდარტულ ენას, რომელშიც არის მეტაფორული ფრაზები, რაც იმას ამტკიცებს, რომ ჟურნალისტი ზრუნავს კარგად თქმის ხელოვნებაზე. ამის მაგალითია ~Elles (les critiques) ne manqueront pas de pleuvoir quand le ciel s'assombriera au-dessus de sa tête~ კრიტიკის წვიმა არ მოაკლდება, როცა მის თავზე ცა მოიქუფრება.“ სრულიად განსხვავებულ დისკურსს გვთავაზობს მეორე მონაწილე, მისი მეტყველება არის პოლიტიკური შეფერილობის, რადგან ის არის ცენტრისტი პოლიტიკოსი და იყენებს პოლიტიკოსთა სოციალური ჯგუფისათვის დამახასიათებელ ლექსიკას : il est absolument nécessaire pour eux (les dirigeants UMP) d'être moins arrogants, moins diviseurs, moins partiaux, plus justes, plus généreux et plus soucieux de l'intérêt du plus grand nombre, alors peut-être ils auront l'espoir de revenir aux affaires. (აუცილებელია, რომ საპრეზიდენტო პარტიის ხელმძღვანელები იყვნენ ნაკლებად დამცინავეები, ნაკლებად სეპარატისტები, ნაკლებად მიკერძოებულები, უფრო სამართლიანები, უფრო დიდსულოვნები, უმრავლესობის ინტერესის გათვალისწინებით, ... მხოლოდ მაშინ შეიძლება იმედი გაუჩნდეთ, რომ საქმეს დაუბრუნდებიან.)

ამავე მასალაში ჩვენ აღმოვაჩინოთ სიგლებს და ინგლისური ენიდან შემოჭრილ ნეოლოგიზმებს. RPR (Rassemblement du pays pour la république ქვეყნის ერთიანობა რესპუბლიკისთვის, მემარჯვენეთა პარტია შირაკის დროს), PS (parti socialiste სოციალისტური პარტია), QG (quartier général შტაბი), UMP (Union de la majorité présidentielle საპრეზიდენტო უმრავლესობის პარტია), JT (journal télévisé სატელევიზიო ახალი ამბები), FN (Front national ნაციონალური ფრონტი). აბრევიატურები ქართულ ლინგვო-კულტურულ სივრცეშიც იხმარება, მაგრამ არა იმ რაოდენობით რაც ფრანგულ ლინგვო-კულტურულ სივრცეში. ანგლიციზმების ხმარება ფრანგულ ენაში არახალია, მაგრამ, შეიძლება ითქვას ამ ბოლო დროს ქართულ ენაშიც საკმაოდ შემოდის ინგლისური სიტყვები. poolés (მოლაპარაკებულები) des "has been" (ძველები). აღსანიშნავია, რომ ეს გამოთქმა არ არის დაფიქსირებული ლექსიკონში.

როგორც ჩვენი ანალიზიდან ჩანს, მედიადოკუმენტები დიდ როლს თამაშობს უცხო ენის (ფრანგულის) სწავლების პროცესში. ასეთი მასალის უპირველესი ღირებულება აქტუალობაში გამოიხატება, რადგან ფრანგული ენის შემსწავლელი უნდა გაეცნოს საფრანგეთის ლინგვო-კულტურულ თანამედროვე კონტექსტს და მეტიც, თანდათან უნდა გაუშინაურდეს მას. ამ ფონზე, ჩვენ შემთხვევაში საფრანგეთში ჩატარებული საპრეზიდენტო არჩევნების ფონზე, იმართება გაკვეთილი გაბმული მონოლოგით, კითხვა-პასუხით, სინთეზით და ანალიზით, რაც ძალიან დინამიურს ხდის პროცესს და ენის შემსწავლელთა ინტერესს აღვივებს. ინტერესის გარეშე კი შეუძლებელია კარგი სწავლა. ინტერაქციული სასწავლო პროცესის შემდეგი ეტაპი არის მოცემულ დოკუმენტებზე დაყრდნობით ლექსიკური ანალიზის წარმართვა, რის შედეგადაც ვლინდება დღევანდელი ტენდენციები (აბრევიატურებისა და ანგლიციზმების მოჭარბებული ხმარება, გარემოსთან კავშირში ახალი ფრაზეოლოგიზმების წარმოქმნა და სრულიად ახალი სიტყვათა კომბინაციების მიგნება, “დაუბინძურებული ინფორმაციის” სახით).

მედიადოკუმენტების გამოყენება ფრანგული ენის გაკვეთილებზე ხელს უწყობს მოსწავლის ჩართულობას მსოფლიო კულტურულ პროცესში, განსაკუთრებით კი საფრანგეთის კულტურასთან ხდება შეხვედრა, რაც დიდად მნიშვნელოვანია ენის სწავლისას, რადგან კულტურა არის ის ყოვლისმომცველი კონტექსტი, რომელიც ენობრივი ორაზროვნების მოხსნის ყველაზე ეფექტურ საშუალებას წარმოადგენს.

1. ნეოლოგიზმები, როგორც ნასესხები სიტყვები, ასევე ფრანგული ძირიდან წარმოებული ახალი სიტყვები სწრაფად ჩნდება მედიაში, კერძოდ პრესაში და ზოგჯერ მოსწავლე შეიძლება გაეცნოს ახალ ენობრივ ერთეულებს მანამ, სანამ ისინი ლექსიკონში დაფიქსირდებოდეს.

პრესა ეხება ცხოვრების ყველა სფეროს : საზოგადოებას, პოლიტიკას, მეცნიერებას, ჯანმრთელობას, კულტურას და ა.შ. რაც საშუალებას აძლევს მასწავლებელს საჭიროებისდა მიხედვით შეარჩიოს აქტუალური თემატიკა.

პრესის დოკუმენტებზე დაყრდნობით შესაძლებელია დებატების გამართვა, რაც საშუალებას მისცემს თითოეულ მოსწავ-

ლეს საკუთარი კრიტიკული აზრი ჩამოაყალიბოს და გამოთქვას, აგრეთვე სხვისი მოსაზრება გაიგოს და მასზე ირეაგიროს. ამით მიიღწევა მთავარი მიზანი უცხო ენის შესწავლის პროცესში, რაც ევროსაბჭოს მიერ არის დადგენილი: მოსწავლე ახერხებს საკუთარი აზრის ფორმულირებას (ზეპირი და წერილობითი პროდუცირება) და სხვისი აზრის გაგებას (ზეპირის აღქმა და წაკითხულის გაგება).

დანართი

(მოცემულ პარაგრაფში გამოყენებული ფრანგულენოვანი დოკუმენტები, რაც ინტერესმოკლებული არ იქნება ფრანკოფონი მკვლევარებისთვის.)

1. Yves Thérard : Singulière nation que cette France dont on a coutume de dire qu'elle est majoritairement de droite. Demain, son nouveau président de la République, socialiste, va prendre ses fonctions. Il règnera sur un pays dans lequel la plupart des grandes villes sont tenues par des maires socialistes, les régions par des présidents socialistes, une forte proportion des départements par des exécutifs socialistes. La majorité au Sénat est socialiste et, bientôt, celle de l'Assemblée nationale le sera sans doute aussi.

Singulière nation que cette France qui, comme toutes les démocraties, fait du partage des pouvoirs l'alpha et l'omega de son bien être, *mais place* tous ses œufs dans le même panier.

Comment François Hollande, qui n'entend pas être un président comme les autres, va-t-il concilier sa normalité revendiquée avec cette concentration des pouvoirs locaux et nationaux entre les mains d'un seul parti, le sien ? Avec cet Etat PS, comme naguère on a pu dénoncer l'Etat RPR?

Cette situation n'est pas la moins paradoxale à assumer pour un homme qui veut introduire de la justice à tous les étages de notre pays. Il va avoir fort à faire s'il veut amortir les critiques. Elles ne manqueront pas de pleuvoir quand le ciel s'assombriera au-dessus de sa tête, de celles de son gouvernement, de sa majorité et de son parti. Bienvenue à François Hollande, et bonne chance...)

2. (Thierry COULOM - Adjoint au Maire de Nancy – Centriste : Ce qui est étonnant dans cette France de droite où, curieusement, tous les

rouages politiques sont majoritairement détenus par la Gauche, c'est l'incapacité pour l'UMP de faire son autocritique afin d'essayer de comprendre pourquoi depuis dix ans, elle a perdu toutes les élections locales.

Si d'aventure, Monsieur Thérard, vous pouviez glisser à l'oreille des dirigeants de l'UMP qu'il est absolument nécessaire pour eux d'être moins arrogants, moins diviseurs, moins partiaux, plus justes, plus généreux et plus soucieux de l'intérêt du plus grand nombre, alors peut-être ils auront l'espoir de revenir aux affaires.

la cure d'opposition qui se prépare ne pourra que leur être profitable à la condition qu'ils assument leur échec mais malheureusement tout laisse à penser qu'il sont loin du compte dans ce domaine.

JF Coppé en particulier et bon nombre d'ancien ministres, devraient penser que de ne pas l'ouvrir en ce moment, comme il le font pour dénigrer systématiquement le Président nouvellement élu, serait plus efficace pour leur image et leur destin que cette attitude infantilisante et revancharde qui insupporte un maximum de gens y compris de l'UMP.)

3.(Un des aspects de l'exception française sans doute. Descartes et Robespierre, l'orgueil d'avoir Versailles et l'esprit des sans-culotte, brûler ce qu'on a adoré et inversement, être majoritairement à droite et voter à gauche. Et se réveiller avec la gueule de bois plus souvent qu'à notre tour. Qu'importe du moment qu'on chante cocorico même avec les 2 pieds dans la mouise, l'honneur est sauf n'est-ce pas? Bonne chance, dites-vous? Ou pas.)

4.(Je crois M. Thérard, que c'est plutôt aux 48,4% de français qui n'ont pas voulu d' Hollande à la présidence qu'il faut souhaiter bonne chance !

Car pour ceux là, en cas de victoire de la gauche aux législatives, les 5 ans qui viennent seront difficiles moralement et financièrement! Dans votre descriptif de l'état PS vous avez oublié le 4ème pouvoir, celui de la presse et des médias qui sont tout acquis à la gauche.

Il faut lire la presse étrangère pour avoir une information non polluée et non partisane qui parle des enjeux économiques européens et mondiaux. En France, on met en avant la "com" de notre nouveau président "normal" à savoir, "Regardez comme je suis l'exact opposé de Sarkozy"! Et tous les JT

regorgent d'images du nouveau président à la boulangerie, au café, devant son QG, devant sa voiture, dans la rue et toujours avec sa petite cours de journalistes poolés totalement acquis à sa cause et à sa communication. Pendant ce temps là, on ne parle pas des choses qui fâchent à savoir toutes les promesses que les gens de gauches attendent et qui ne seront pas honorées.

Il est aussi visiblement utile de rappeler que si la gauche possède quasiment tous les départements et régions, c'est surtout grâce à de nombreuses triangulaires avec le FN qui ont mécaniquement fait tomber ses territoires dans le panier socialiste.

Alors, effectivement tout ce rose, cela fait effectivement beaucoup, mais à bien y réfléchir, tant mieux!

Il apparaît, dans ce pays, que si l'on n'est pas enclin au socialisme, on soit de suite qualifié de "revanchard haineux n'acceptant pas la défaite"

Beaucoup d'électeurs de droite n'attendent ni n'espèrent rien d'Hollande.

Leur lucidité sur les réalités économiques françaises et européennes est justement la cause de leur profond désespoir !

Donc, face à cela, il ne sert à rien d'argumenter plus avant, la meilleure force de conviction c'est la preuve par 3, comme en maths !

L'actualité économique européenne aura tôt fait de mettre en lumière l'incroyable vacuité du programme socialiste bien mieux que les opposants du PS ne pourraient le faire !

Le retour de bâton sera brutal. Que ce soit par l'Union européenne, l'Allemagne seule ou les agences de notations, les promesses électorales de dépenses d'Hollande seront tuées dans l'oeuf.

Toutes les instances du pays étant à gauche, les socialistes devront assumer pleinement et entièrement cette fois et constater par eux-mêmes les limites du socialisme à la française.

5. : (J'ai voté Nicolas Sarkozy à cette présidentielle. Mais je suis sportif; et en tant que tel, il me faut reconnaître que la victoire des socialistes est méritée. Ils ont été meilleurs que l'UMP et Sarkozy, à différents égards. Maintenant, ce qui me rase, c'est cette musique que jouent les cadors de la droite, depuis le soir du 6 mai 2012 "il y a danger à donner tous les pouvoirs aux mêmes". Nous sommes bien en démocratie ! Le peuple donne

sa confiance à ceux qu'il juge les plus valables, à tort, ou à raison. La gauche n'a pas pointé une arme sur la tempe des électeurs pour les obliger à la choisir. La droite n'a qu'à chercher à plaire, à séduire. Il faut arrêter ces jérémiades contre-productives et se mettre au travail pour tenter de faire un résultat aux législatives à venir).

6.(il faut que la droite regagne du terrain sur les médias, à Toulouse et toute la région Midi Pyrénées nous subissons la dictature de la Dépêche du Midi (Baylet)c'est pour cela que cette région vote massivement socialiste .Le conseil général de Haute Garonne est socialiste depuis près de 100 ans, je n'achète plus ce journal qui ne cesse de cracher sur la droite, comme elle l'a fait sur les maires centristes de Toulouse Baudis, Douste Blazy et Moudenc jusqu'à la venue de Cohen, qui déforme et paralyse Toulouse par ses travaux de la rue d'Alsace la rue la plus chère du monde à force de faire et défaire, il n'arrive pas à la cheville de Baudis, lui même tué, par la Dépêche du Midi et ses rumeurs.il nous faut absolument un journal de droite dans la région)

7.(Les législatives c'est en juin, donc la droite devra faire tout pour limiter les dégats. Hollande a gagné, c'est la démocratie, il est socialiste, mais je donnerais plus pour la sociale démocratie, la gauche, la vrai, j'en ai peur, ses tenants brandissent non pas le drapeau tricolore, mais le drapeau rouge, infame à mes yeux car responsables de millions de morts dans les pays qui l'ont brandi. Et ceux de France qui se réfèrent aux révolutionnaires de 1789, qui ont fait des milliers de morts pour la dite révolution. Nous sommes dans un autre monde, et il faut laisser de côté ses idées d'une autre époque. Les problèmes du monde sont autres. La France est une puissance de ce monde actuel, mais elle est partie intégrante de l'Europe, il y a malheureusement des pays à la peine dans cette Europe, il aurait fallu peut-être regarder de plus près les CV de chacun avant de les intégrer afin d'éviter les déséquilibres qui sont apparus. Je crois que Hollande ne mènera pas une politique de "gauche toute", il s'entourera de gens qui ont les pieds sur terre et la tête sur les épaules, et s'adapteront à la situation de l'Europe et du monde pour la politique à mener. Par contre au point de vue de la politique intérieure ça va être très serré entre ceux qui voudront changer les choses rapidement et ceux qui réfléchiront à chaque situation de manière

posée.!! Et pour finir Hollande devrait faire son équipe avec des nouveaux et non prendre parmi ceux qui sont des "has been".)

8.Sportif ! Vous amalgamez sport et politique ? Laissez-moi rire ! En effet la défaite d'un match n'a pas de conséquences sur la vie des citoyens, la défaite d'un parti, oui !

J'en conclue que vous êtes très influençable, en quelque sorte une girouette qui tourne selon le sens du vent. C'est hélas un problème dans notre pays. Hollande n'a même pas encore pris sa fonction que vous lui accordez un blanc-seing, uniquement parce que 51,62 % d'électeurs (39% pour le PS) lui ont accordé leurs votes ? Il a été dit clairement que Hollande était un président par défaut (débâcle DSK) et qu'il avait gagné plus par antisarkozysme (généralisé par le 4e pouvoir) que par adhésion, ce que vous qualifiez de "vote de confiance" ???? Or c'est un vote de rejet de Sarkozy et de défiance contre Hollande, ce qui n'est jamais brillant pour le vainqueur. Allez écouter les gens sur les marchés, là où il existe encore un bon sens populaire, vous serez surpris de leur résignation. Ils n'ont aucun enthousiasme, aucune illusion sur le PS et certains regrettent déjà... trop tard parce que le suffrage universel a parlé ! Avant de regretter, il faut réfléchir.

Quand le gouvernement socialiste sera en difficultés, allez-vous encore changer de direction ?

Je n'aimerais pas vous avoir comme "préssumé" ami. En attendant mettez-vous au travail et ne demandez pas à votre pays ce qu'il peut faire pour vous, mais demandez-vous ce que vous DEVEZ faire pour lui. En effet, il ne faut pas attendre que le voisin de palier ou le voisin allemand soit seuls à bosser pour vous permettre de bien vivre ou de vivre au dessus de vos moyens.

11 METAPHORE EN INTERACTION AVEC LE CONTEXTE DISCURSIF DANS LE CADRE DES INTERVIEWS

Le philosophe grec Aristote est le premier à évoquer la métaphore comme procédé majeur de la langue. Plus tard, le rhétoricien français Pierre Fontanier, la définit comme un « trope par ressemblance ». Conformément

à une définition étymologique la métaphore est mouvement, elle est processus qui entraîne, à notre avis, plutôt la concentration de sens que son changement.

Notre attention sera portée sur le fonctionnement de métaphores lors de l'interaction dans le cadre des interviews. Pour ces fins nous avons analysé les interviews concernant les Césars – événement culturel français et celles qui ont suivi l'exil fiscal de Gérard Depardieu. Notre objectif était de comprendre le rôle de métaphore dans le discours interactif, (interview étant un de ses meilleurs modèles), son impact sur le discours et par la suite, d'imaginer le changement de la triade discursive lors de l'interaction.

Nous pouvons dire avec Marc Bonhomme, que d'un côté, les figures, (dans notre cas la métaphore), concourent au balisage et à la mémorisation des énoncés, d'un autre, par leur densité informative, elles sont susceptibles d'influencer le déroulement de la communication. (Marc Bonhomme,.. en ligne, 2009). Comme exemple, nous allons citer un passage de l'interview récente avec Jean Rochefort, l'interview qui devait concerner les Césars mais qui a pris une autre direction parce que l'avis exprimé par Jean Rochefort était inattendu pour la journaliste:

« LE FIGARO - Que pensez-vous des Césars?

JEAN ROCHEFORT - Je trouve que c'est très intéressant d'honorer les films, les metteurs en scène et les techniciens. **Mais les récompenses pour les acteurs, je n'y crois pas.** Je trouve que cela ne veut rien dire et que c'est un peu vain. Il y a une subjectivité énorme. Ce serait valable si on passait tous la même scène! Comme le disait mon ami Jean-Pierre Marielle, je ne suis pas un acteur de tombola. Une expression très jolie, non?

Vous avez pourtant été couronné par deux césars en 1976 et en 1978 et avez reçu un César d'honneur en 1999 pour l'ensemble de votre carrière... Ah, vous savez, les pathologies quelles qu'elles soient sont très bénéfiques pour l'obtention d'un César! J'en ai reçu un, entre autres et surtout, parce que mon personnage... avait un cancer du poumon et le bras droit paralysé. Dans ce cas-là, si vous ratez le César, recyclez-vous! Ma médaille la plus sérieuse reste celle du mérite agricole....

Vraiment, est-ce plus important qu'un César? Évidemment! Ma plus grande fierté est d'avoir été le premier à faire naître un transfert d'embryon en Europe. Alors, ma chère, à côté de cela, un César! »

qui suscite le changement du déroulement de l'interview, ce qui s'exprime par la réaction du journaliste qui dit que « Depardieu n'est pas un saint mais un diable non plus. » Donc, les métaphores citées ci-dessus sont en interaction avec le contexte discursif et arrivent à faire changer le déroulement de l'interview vers le sens positif dans notre cas. A notre avis, la métaphore s'avère comme un mot surdéterminé du discours qui contribue à la concentration du sens et par là, attire plus d'attention des locuteurs. Par la suite, elle a son impact sur le déroulement de l'interaction. E. Depardieu, utilisant dans son discours des métaphores du champs positif a pu influencer celui du journaliste qui conclut que l'ex-femme de l'acteur essaie d'expliquer que « le désamour affiché » à l'égard de l'acteur fait naître « des bourrasques » en lui, ce qui le pousse à s'exprimer mal non seulement sur le président qui pour lui est un « fils à papa » et avec qui « il n'accroche pas », mais aussi sur sa propre personne en disant « je suis une ordure ». Victime de critiques exacerbées, Depardieu peut dire même sur le cinéma que c'est « un hôpital psychiatrique où il a le rôle de Jack Nikolson ». (interview avec JDD). Ces bribes d'interviews différentes (dont le texte complet fera le supplément de la communication) démontrent bien le changement de l'éthos de Depardieu selon le contexte discursif dans lequel se situe l'interaction : quand, dans une interview on l'interroge sur Duras il s'exprime très positivement et poliment, sans aucune nervosité, mais dès qu'il s'agit de son exil fiscal, ou d'une autre question qui ne lui plait pas, il se déchaîne. Si on réunit toutes ces métaphores que nous avons dégagées, on peut conclure qu'elles sont en interaction avec le discours en lui donnant parfois une direction inattendue. Quand il s'agit d'une interview de sympathisants de Depardieu (celles de Bardot, Deneuve, Elisabeth Depardieu, de sa fille Roxane) le logos ou le discours est positif face à Depardieu et négatif à l'égard de ses détracteurs. L'éthos de l'énonciateur apparaît sous le jour positif ou négatif selon le discours, par ex. d'après le discours déjà cité, Elisabeth Depardieu s'avère comme une personne intelligente, généreuse et tolérante. Le pathos contenu dans son logos est porteur d'émotions positives à l'égard de Depardieu et fait naître le même pathos chez le journaliste et d'autres interlocuteurs (auditeurs et lecteurs). Là aussi, le rôle de métaphore est important, parce qu'elle contribue aussi à ce que le sens concentré se grave bien dans la mémoire.

Dans l'enseignement des langues étrangères il faut prévoir l'enseignement des langues de spécialité, ce qui peut être considéré selon Jacques Lethuillier comme préparation à la traduction spécialisée (Meta ; journal des traducteurs , volume 48, numéro 3, septembre 2003) « Le futur traducteur professionnel moderne doit se préparer à la traduction spécialisée. A notre avis, il faut dispenser un enseignement des langues de spécialité systématique.

La connaissance abstraite du fonctionnement des langues de spécialité peut servir de levier pour leur apprentissage . Il est sans doute rassurant que le traducteur spécialisé n'a pas besoin pour remplir ses fonctions efficacement de posséder les connaissances du spécialiste, que seulement une partie de ses connaissances , celles se rapportant aux moyens d'expression utilisées par ce dernier lui sont nécessaires. Ainsi quand on choisit comme thème «La vie civile en France» ou «Le citoyen aujourd'hui» on n' a pas besoin de connaissances juridiques pour faire traduire aux apprenants « Les droits de l'homme et du citoyen » en langue géorgienne. Mais il faut définir les termes utilisés dans ce texte et les comparer aux équivalents géorgiens. A la différence de la traduction littéraire, la traduction spécialisée sera plutôt basée sur l'exactitude des termes. Etant donné que le géorgien et le français sont des langues diamétralement différentes il faudra faire plus d'attention aux tournures grammaticales en langue cible et en langue source parce qu'elles ne se coïncident presque pas. Il faut noter que le traducteur qui s'occupe d'un texte spécialisé a souvent recours à la terminologie parce que selon Mathieu Guidère la terminologie porte sur le langage comme système conceptuel. (M. Guidère, Introduction à la traductologie, 2008, p.137).

13 LES MARQUEURS RHETORIQUES ET LINGUISTIQUES DU DISCOURS POLITIQUE D'AUJOURD'HUI

Il est connu que le discours politique qui appartient au domaine du discours d'autorité est l'objet d'étude de plusieurs sciences en même temps mais surtout de rhétorique, de pragmatique et de linguistique. La rhétorique est à l'âme ce que la gymnastique est au corps, écrivait Isocrate qui ramenait la philosophie à l'art du discours. (Olivier Reboul « Introduction à

la rhétorique », p.24). Elle est partout, et presque tous en ont besoin. Selon Reboul, « Les professeurs à leur insu presque toujours font de la rhétorique. Enseigner à composer selon un plan, à enchaîner ses arguments de façon cohérente et efficace, à surveiller son style, à trouver les tournures appropriées et les figures justes n'est-ce pas de la rhétorique ? (O. Reboul, p.12) Leur discours est en même temps autoritaire et persuasif. A notre avis, n'importe quel discours politique est autoritaire et persuasif. Il reste à dégager des types principaux du discours politique qui pourront être différenciés selon leur structure rhétorique ou bien d'après les structures syntaxiques et le vocabulaire utilisé. On peut dire à priori que le discours politique sera différent selon les critères spatio-temporels et les objectifs auxquels ils servent. Ainsi, le discours prononcé par Cicéron à une époque ancienne de notre civilisation est différent de celui prononcé par de Gaulle à l'époque contemporaine parce que leurs contextes et cadres sont très différents. En même temps, les différents discours politiques prononcés par le même homme politique se différencient selon leurs objectifs. Il reste à établir, grosso modo des principaux types du discours politique d'aujourd'hui tout en étudiant leurs marqueurs rhétoriques (structure rhétorique et figures du discours) et linguistiques (structures syntaxiques et la sémantique du vocabulaire utilisé). Selon nos analyses, c'est la tonalité persuasive dans tous ces discours et les reprises, métaphores et hyperboles qui domine du point de vue pragmatique ou rhétorique. Quant à la structure linguistique du discours politique, selon nos analyses, elle est aussi riche en vocabulaire et structures syntaxiques que d'autres types du discours. Nous citons à titre d'exemple deux fragments des discours de Fr. Hollande et de N. Sarkozy Ex.

1. «J'exprime ma profonde gratitude à toutes celles et à tous ceux qui ont, par leurs suffrages, rendu cette victoire possible.

Beaucoup attendaient ce moment depuis de longues années, d'autres, plus jeunes, ne l'avaient jamais connu. Certains avaient eu tant de déceptions, les mêmes tant de souvenirs cruels. Je suis fier d'avoir été capable de redonner espoir. J'imagine ce soir leur émotion, je la partage, je la ressens. Et cette émotion doit être celle de la fierté, de la dignité, de la responsabilité. Le changement que je vous propose, il doit être à la hauteur de la France. Il commence maintenant.

Aux électeurs – et ils sont nombreux– qui ne m'ont pas accordé leur suffrage, qu'ils sachent bien que je respecte leurs convictions et que je serai le président de tous. Ce soir, il n'y a pas deux France qui se font face. Il n'y a qu'une seule France, une seule nation, réunie dans le même destin. Chacune et chacun en France, dans la République, sera traité à égalité de droit et de devoir. Aucun enfant de la République ne sera laissé de côté, abandonné, relégué, discriminé. Et la promesse de la réussite sera honorée pour l'accomplissement pour chacun, pour sa vie et pour son destin personnel. Trop de fractures, trop de blessures, trop de ruptures, trop de coupures ont pu séparer nos concitoyens. C'en est fini. »

3.« ...**Je veux lancer un appel** à nos partenaires européens, auxquels notre destin est lié, pour leur dire que toute ma vie j'ai été européen, que je crois en la construction européenne et que ce soir la France est de retour en Europe. Mais **je les conjure** d'entendre la voix des peuples qui veulent être protégés. **Je les conjure** de ne pas rester sourds à la colère des peuples qui perçoivent l'Union Européenne non comme une protection mais comme le **cheval de Troie** de toutes les menaces que portent en elles les transformations du monde.

Je veux lancer un appel à nos amis Américains pour leur dire qu'ils peuvent compter sur notre amitié qui s'est forgée dans les tragédies de l'Histoire que nous avons affrontées ensemble. **Je veux leur dire** que la France sera toujours à leurs côtés quand ils auront besoin d'elle. Mais **je veux leur dire** aussi que l'amitié c'est accepter que ses amis puissent penser différemment, et qu'une grande nation comme les Etats-Unis a le devoir de ne pas faire obstacle à la lutte contre le réchauffement climatique, mais au contraire d'en prendre la tête parce que ce qui est en jeu c'est le sort de l'humanité tout entière... »

14 FORMATION DES NORMES LANGAGIERES DANS LE CONTEXTE DISCURSIF

Tout le monde sait que «Les normes langagières se forment dans l'usage mais aussi grâce à différents types de discours normatifs.» C'est bien le cas d'interview journalistique reflétant bien les événements qui occupent les esprits et contribuant par la suite à l'enracinement de nouvelles

90

normes langagières dans le cadre d'une communauté sociale. Selon Robert, l'interview est « une entrevue au cours de laquelle un journaliste (interviewer) interroge une personne sur sa vie, ses projets, ses opinions, dans l'intention de publier une relation de l'entretien. » L'acteur qui produit le discours médiatique (l'interview dans notre cas) est le journaliste qui respecte les dix règles d'or en rédigeant son texte.

Qu'est-ce que c'est qu'une interview ? Dans la pratique du journalisme, l'interview, c'est un art dont le succès dépend de deux protagonistes : journaliste et personne interviewée. Mais tout d'abord l'interview est un outil de collecte de l'information, essentiel à toute démarche journalistique. C'est un type de discours journalistique qui « se base, tout comme les autres types de discours spécialisés, sur des valeurs spécifiques mais d'une facture particulière puisqu'il s'adresse au grand public dont la structure est extrêmement hétérogène. Ce fait induit au discours journalistique des traits caractéristiques qui se concrétisent, essentiellement, - par l'utilisation d'un langage qui puisse être compris par la plus grande majorité des lecteurs, - par la simplification des informations, dans un effort de 'traduction' afin de les rendre accessible à tous, indifféremment du niveau de culture du public visé, mais sans, pour cela, sacrifier la vérité des faits et des événements.

On peut dire que, d'une certaine manière, le discours journalistique vulgarise les informations, c'est-à-dire qu'il adapte les connaissances transmises de telle manière qu'elles deviennent accessibles à n'importe quel lecteur. Ainsi, il est donc question d'une « démocratisation » des informations, de leur diffusion vers ceux qui désirent les apprendre. Dans les médias électroniques, l'interview constitue un mode privilégié de transmission de l'information. Elle permet de diffuser les propos de la personne mise en situation par l'actualité, lui offrant l'occasion de raconter elle-même son histoire. On y mène une interview pour obtenir de l'information, bien sûr, mais d'abord et avant tout pour procurer à l'auditeur ou au téléspectateur une information de première source. Celui qui a quelque chose à dire vient le dire lui-même. On évite ainsi une bonne part des risques de distorsion inhérents à la fonction de transmetteur. Il existe plusieurs types d'interview : L'interview d'information, quand Il s'agit du témoignage de

la personne qui fait la nouvelle, de celle qui vit ou a vécu l'événement. C'est le type d'interview le plus courant. L'interview de description, quand Il s'agit d'un témoignage, mais cette fois non pas de la part de " l'acteur " lui-même, mais de celui qui assiste ou qui a assisté à l'événement. L'interview d'analyse - C'est l'interview d'une personne qui situe l'événement, la nouvelle, dans un contexte précis, dans une perspective donnée et répond à la question *pourquoi* ? L'interview de commentaire - " Qu'en pensez-vous ? " sera la question de base de ce type d'interview, à la recherche de l'avis de celui qui interprète l'événement, le juge, mais surtout dégage des conclusions, en entrevoit les conséquences. L'interview d'opinion, on peut aussi l'appeler *interview de controverses*. C'est la personnalité politique qui s'explique ou qui réplique à un adversaire; c'est le scientifique qui appuie ou réfute une théorie; c'est monsieur ou madame Tout-le-monde qu'on consulte dans la rue. L'interview de personnalité - Il s'agit d'une rencontre avec un individu remarquable ou tout simplement célèbre. - L'interview de promotion - Il s'agit d'interviews ayant pour tout objectif que d'attirer l'attention du public autour d'un fait exceptionnel, d'une réalisation originale, d'un succès de création. On dirait que l'interview est un texte qui peut être informatif, argumentatif, injonctif etc. Mais toute interview est située dans un contexte qui fait partie de la réalité. On voit bien que l'interview est très rapprochée par sa structure discursive de la conversation et favorise mieux que d'autres discours journalistiques à la diffusion de nouvelles informations et souvent de nouveau vocabulaire. Toute interview aussi bien que tout discours journalistique puise dans une réalité.

La réalité n'est-elle pas un facteur principal qui contribue à la création d'un contexte correspondant ? Et par la suite, à la formation de néologismes qui deviennent souvent normes puisqu'ils correspondent le mieux à la réalité actuelle ? Par exemple, le terme japonais « tsounami » avant le raz de marée de l'Asie du sud en 2004, était absent du vocabulaire médiatique comme de conversations quotidiennes. (N. Garric, F. Calas, 2007 p,175) » Nous sommes en présence de la formation de la norme discursive, grâce à la couverture médiatique de l'évènement dévastateur de

l'an 2004. En effet, l'apparition de nouveaux objets ou de nouveaux concepts constitue le principal argument en faveur des néologismes. » (J. Pruvost, J-Fr. Sablayrolles, 2003, p. 54.). Ainsi, d'après Le Figaro de 21.06.2012, environ 300 mots ou expressions font leur entrée dans le Petit Robert 2013. La catastrophe nucléaire de Fukushima a fait mieux connaître « corium » (magma hautement radioactif) ou « liquidateur » (technicien chargé d'intervenir sur un site nucléaire après un accident). En matière d'environnement, on a beaucoup parlé du « parc éolien », de la « marée verte ». Enfin, le sacre de Jean Dujardin à Hollywood est pour beaucoup dans l'apparition du verbe « oscariser ». Tout événement contribue à la création de néologismes et par la suite à la formation de nouvelles normes discursives grâce à sa forte médiatisation. A titre d'exemple on peut citer des mots et expressions trouvés dans les interviews récentes qui sont en train de devenir normes, ce sont pour la plupart des anglicismes : « Les médias ont transformé ce moment tendre et mutin en 'clash', un mot très à la mode » - N. Bédot. La redondance d'anglicismes dans la langue française qui aux yeux de certaines personnes devient franglais peut être définie comme l'impact de la dominance linguistique de l'anglais. On peut révéler même des mots qui ne sont pas encore signalés dans des dictionnaires, ex : « laissez donc les gens déguster leur réussite!!!!arrêter votre vipérisme, en France on est trop jaloux de succès et de l'assurance,elle est de loin la meilleure et ça fait forcément chier,faites mieux et après on en reparle et encore.. ». Sans mes ruades de chroniqueur et mes vipérismes, je ne suis pas sûr que l'on se serait intéressé à mes textes, admet-il. «A cause de LEUR politique nous sommes le pays le plus nucléarisé au Monde (et non seulement ces centrales fuient en permanence, mais en plus on se demande bien comment ils vont démanteler les centrales, lorsque le pays sera en faillite), on est le pays aussi qui charge le plus sur les pesticides à l'hectare, on est bombardé d'ondes (wi-fi, téléphonies mobiles, bientôt compteurs edf "linky"...) « Je trouve le principe même des relations sexuelles sale et déplaisant. Je pourrais m'en passer durant des mois, même des années, sans en ressentir de frustration physiologique. » Pour Marie, l'amour et la vie de couple sans sexe ça n'a rien d'anormal. C'est sa vie. Car cette jeune mariée est asexuelle. Souvent confondue avec l'abstinence, l'asexualité est peu connue et encore mal comprise. Cette minorité a pourtant toujours existé : « Depuis que la sexologie existe, c'est-à-dire au début du XXe siècle, les

asexuels sont connus sous différentes définitions, explique Baptiste Battisti. Mal- être –sentiment de l'angoisse profonde. L'actrice française Catherine Deneuve célèbre ses 70 printemps le 22 octobre. Il y a deux ans, elle s'était confiée à L'Express au cours d'un ping pong verbal enthousiasmant et sincère., un grand smash, là, un revers coupé. Un grand succès. (Le dictionnaire Larousse définit comme terme sportif utilisé lors de ping-pong, mais ici, il s'agit du sens figuré du mot anglais.)

Harlem Désir bashe la droite et le "PS bashing" En savoir plus sur http://www.lexpress.fr/actualite/politique/harlem-desir-bashe-la-droite-et-le-ps-bashing_1302076.html#GP2EkIKFjpIOOQwZ.99 «Il se prend pour qui Harlem .De quel droit peut il de façon si péremptoire , nous dire d'arrêter le PS bashing.»

Ce mot n'est pas signalé ni dans Robert ni dans Larousse, mais il est défini par Victionnaire :

Définition fournie par Victionnaire en ligne Étymologie

De l'anglais *bash* (« frapper ; percuter, collisionner ; critiquer vertement ») avec le suffixe *-er*.

Verbe

basher /ba.ʃe/ *transitif* 1er groupe (conjugaison)

1. (Anglicisme) (*Familier*) *frapper, tabasser.*

- *Pour pouvoir basher les méchants comme il faut, Enoch ne dispose tout au long du jeu que de trois armes [...]. — (« Test - El Shaddai : Ascension of the Metatron », krinein.com, 27 septembre 2011)*
- *Les heureux possesseurs de produit Apple devront garder un vieux modèle sous le coude pour continuer de basher du Baal. — (« Diablo II ne sera plus supporté sous Mac », MondesPersistants.com, 30 septembre 2011)*
- *Allez on va basher du monstre là, hop hop hop. — (« Rappelz nous rappelle son existenz », MondesPersistants.com, 6 octobre 2011)*

2. (Anglicisme) (*Familier*) *critiquer vertement.*

- *Ella se fait littéralement basher par ses coéquipiers, la traitant de «petite princesse», de débile (j'exagère, mais c'est ça) et de*

nouvelles expressions et en même temps ce nouveau problème social qui fait partie de la culture française d'aujourd'hui.

Extrait 2 suit l'évènement qui bouleverse presque le monde entier, l'exil fiscal de Depardieu fortement médiatisé et qui fait entrer dans le discours journalistique aussi bien que dans les conversations quotidiennes de nouvelles expressions : exil fiscal, exilé fiscal, ce qui démontre bien le problème économique qui fait peur.

Il y a toute une série d'interviews concernant des événements mentionnés ci-dessus, dont l'analyse nous montre que l'interview journalistique compte beaucoup quant à la diffusion de nouvelles normes langagières car, elle est comme une sorte d'interaction entre le journaliste, la personne interviewée et tout un groupe social (classe de langue, par exemple). Et comme dirait V. Traverso, le journaliste et la personne interviewée « agissent sur la réalité » et, à notre avis, sur d'autres interlocuteurs aussi. (V. Traverso, 2009, p.5).

- Adam, J.M., (2008), *Analyse textuelle de discours*, Paris, Armand Colin.
- Aristote, (1967), *Rhétorique* , Paris.
- Armengaud, Fr., (2007) *La pragmatique*, PUF.
- Baylon, C., Mignot, X., (2007), *initiation à la sémantique du langage*, Paris, Armand Colin.
- Blanche-Benveniste,C., (2000), *Approches de la langue parlée en français*, Orphys.
- Bonhomme, M., (2009), « *De l'argumentativité des figures de rhétorique* », *Argumentation et Analyse du discours* 2, en ligne.
- Bonhomme, M, (1998), *Les figures clés du discours* , Paris, Le Seuil.
- Bracops, M. (2006) *,Introduction à la pragmatique*, de Boeck.
- Calvet, L. (1994), *Les voix de la ville Introduction à la sociolinguistique urbaine*, Payot
- Calvet, L. (2009), *La sociolinguistique*, PUF.
- Cary, H (1956), *La traduction dans le monde moderne*, Genève.
- Charodeau (2005), *L'impossible transparence du discours*, De Boeck –Ina.
- Coseriu, E. (1956), *La geografia linguistica*. Montevideo.
- Dollez, C. Pons S. (2007), *Alter ego*, B2, Hachette.
- Dorna, A., Gregoret, P.,(2007), *Quand le contexte surdétermine le discours politique*, in : *Le journal des psychologues* N 247.
- Eco, U., (2009), *Dire presque la même chose* , Paris.
- Eluerd, R., (2000), *La lexicologie* , Paris.

- Fontanier, P., (1968), *Les figures du discours*, Paris, Flammarion.
- Foucault, M., (1969), *Archéologie du savoir*, Paris, Gallimard.
- Fromilague, C., (2010), *Les figures de style*, Paris.
- Gadet, F., (2007). *La variation sociale en français*, Paris.
- Garric, N., Calas, F., (2007), *Introduction à la pragmatique*, Hachette.
- Greimas, Algirdas, (2007), *Sémantique structurale*, PUF.
- Guidère, M., (2008), *Introduction à la traductologie*, Paris.
- Jakobson, R., (1991), *Essais de linguistique générale*, Les éditions de Minuit.
- Lakoff, G., Jonson, M., (1986), *Les métaphores dans la vie quotidienne*, Paris.
- Lamizet, B., (2006), *Sémiotique de l'événement*, Hermès, Science Publications.
- Lamizet, B., (2011), *Le langage politique*.
- Lehmann, A., Martin-Berthet F., (2005), *Introduction à la lexicologie*, Paris.
- Lethuillier, J., (2003), *Préparation à la traduction spécialisée*, Meta; journal des traducteurs, volume 48, numéro 3, septembre.
- Maillot, J., (1969), *La traduction scientifique et technique*, Paris.
- Mazière, Fr., (2005), *L'analyse du discours*, PUF.
- Moirand S., (2007) , *Les discours de la presse quotidienne. Observer, analyser, comprendre*. Paris.
- Perrin, Lucien (1996) *L'ironie mise en trope*, Paris, Éditions Kimé.
- Perrin L., *Bonheur et malheur des hyperboles*, in Cahiers de linguistique française, 11

- Prandi, M., (1992) *Grammaire philosophique des tropes*, Paris, Les éditions de Minuit.
- Reboul, O., (1991), *Introduction à la rhétorique*, Paris : PUF.
- Sablairolles,Fr., (2000), *La néologie en français contemporain*, Paris, Champion.
- Traverso, V., (2004), *Grille d'analyse des discours interactifs oraux*, in : Niveau B2 pour le français, Didier.
- Traverso,V., (2009), *L'analyse des conversations*, Armand Colin.
- Van Hoof (1991) *Histoire de la traduction en Occident*, Paris.
- Volker, H., (2004) *Linguistique variationnelle historique et traitement de textes* : présentation d'une méthode d'analyse, Paris.
- Zarate, G., (1995), *Représentations de l'étranger et didactique des langues*, Didier.
- Cadre européen commun de référence pour les langues*, conseil de l'Europe, 2000.
- 10 Règles d'Or de l'écriture journalistique* (version web).

D'après Le dictionnaire Robert, la tombola est Loterie de société où chaque gagnant reçoit un lot en nature. C'est-à-dire, quand Rochefort parle de l'acteur de tombola il attribue un sens négatif à la récompense cinématographique française du meilleur acteur, parce que selon lui cela ressemble un peu au processus de tirer une tombola. Mais cette métaphore reste opaque pour celui qui ne connaît pas bien la culture française dont fait partie la tombola.

Ainsi, c'est le contexte littéraire, énonciatif et culturel qui seul permet de cerner la nature et la portée de la métaphore.

Donc, la métaphore **acteur de tombola** réunit en elle tout ce qui a été dit sur les Césars par Jean Rochefort, ce qui a suscité une réaction correspondante de la part de la journaliste et à la place d'un discours élogieux au sujet des Césars nous sommes en présence d'un discours un tout petit peu critique.

Notre analyse nous a permis de dégager d'autres cas de métaphores à partir de plusieurs interviews qui démontrent bien leur rôle dans la construction du discours en entraînant le changement de la triade discursive - éthos, pathos et logos. Le qualificatif « minable » employé par le premier ministre français face à Gérard Depardieu a son effet sur le déroulement des interviews concernant l'exil fiscal de l'acteur. (Interviews publiées par RTL, JDD, l'Express etc.). Le mot « minable », qui réunit en lui tout ce qui est négatif, a su créer un contexte d'animosité entre Depardieu et le gouvernement qui a donné suite à des interviews de deux types : celui de sympathisants de Depardieu et celui de ses détracteurs. Elisabeth Depardieu, l'ex-femme de l'acteur interrogée par Marc-Olivier Fogiel, a recours à des métaphores du sens positif, quand elle parle de son mari, qui, à son avis, est « un bouc émissaire » du fait que les personnalités politiques se sont exprimées affreusement mal sur son départ tandis que beaucoup d'autres ont fui la France pour les mêmes raisons mais sont restés inaperçus., E.D. rappelle au journaliste et avec lui à tous les interlocuteurs, qu'il est injuste de traiter ainsi Depardieu qui est « un poète, un monument... » et qui, vue la situation, peut « dérailler ». Son discours neutralise toute envie de critiquer Depardieu. Au contraire, vers la fin, le journaliste lui dit que toute cette « curée » est peut-être « le symbole d'une époque où tout va mal. » Ainsi les métaphores telles que « monument », « poète », « bouc émissaire » font valoriser la personnalité de Depardieu ce

12 POUR TRADUIRE UN TEXTE SPECIALISÉ

Le phénomène nouveau du XVIIIe siècle est le souci accordé à la traduction de documents scientifiques et philosophiques pour qu'ils soient accessibles au grand public et susceptibles de contribuer au progrès social. C'est le début des traductions spécialisées, notamment dans le domaine des sciences, du droit, de l'histoire et de la géographie (Van Hoof 1991 Histoire de la traduction en Occident.p.62) Il y a Etienne Silhouette et ses Réflexions préliminaires sur le goût des traductions (1738), puis William Guthrie à la même époque qui insiste sur l'importance de la documentation pour le traducteur de ce nouveau type de publications vulgarisées. Dans le même temps, la publication de dictionnaires bilingues et plurilingues, tant généraux que techniques, connaît un essor important au cours du siècle. Sur le plan théorique il n'y a pas de théorie unifiée de la traduction après 1750, mais des théories qui se côtoient ou se concurrencent plus ou moins ouvertement.

En réalité avec l'extension de la révolution industrielle à l'ensemble de l'Europe, la traduction technique gagne de plus en plus de terrain face à la traduction littéraire et les dictionnaires spécialisés se multiplient et se diversifient. On peut décrire avec Cary (1956 La traduction dans le monde moderne, Genève) le XXe siècle comme l'âge de la grande traduction technique, l'âge de mille traductions spécialisées. La différence majeure qui distingue la traduction spécialisée de la traduction littéraire, selon lui, est son pragmatisme. « Contrairement à la traduction littéraire la traduction spécialisée remplit une fonction économique et sociale indispensable dans un monde qui apparaît comme une immense machine à traduire, tournant à une vitesse sans cesse accrue. »

Il faut attendre la seconde moitié du XXe siècle pour voir émerger une réflexion traductologique concernant les domaines de spécialité. Il s'agit du livre de Jean Maillot intitulé « La traduction scientifique et technique » (1969).

Aujourd'hui il y a différentes théories concernant la traduction qui sont toutes utiles pour former un traducteur spécialisé. Ce sont théorie interprétative, théorie du skopos, théorie du jeu et théorie du polysystème. Mais c'est surtout la théorie du skopos qu'on peut appliquer à la traduction spécialisée.

paresseuse. — (« Koh-Lanta Raja Ampab»: Revivez le 6e épisode en live-comme-à-la-maison ce vendredi soir », 20Minutes.fr, 21 octobre 2011)

- *Tristane Banon : et si on arrêta de la basher ? — (titre d'article, madmoiZelle.com, 12 octobre 2011)*
- *Au fait, quand j'ai parlé de basher Gaby Heinze, je voulais pas dire l'insulter, sinon, je vais devoir modérer vos commentaires... — (« Revivez PSG-Glasgow Rangers en live-comme-à-la-maison », 20Minutes.fr, 1er août 2009)*

Dans ce sens, l'utilisation des interviews lors des classes de langue paraît nécessaire. A priori on peut dire que l'emploi de nouvelles normes langagières dans un discours journalistique (interview dans notre cas) sert à deux objectifs importants: à focaliser l'attention des interlocuteurs sur un événement majeur et à diffuser de nouvelles normes langagières. Nous citons à titre d'exemple un extrait de l'interview avec Michel Sardou, (le Figaro de 10.05. 2013) et un autre, - tiré de l'interview avec G. Depardieu,(JDD de 15.06. 2013).

Extrait 1 : -Êtes-vous «mariage pour tous» ou «Manif pour tous»?

« -Je suis favorable au mariage gay. En tant qu'hétérosexuel marié, cela ne m'enlève absolument rien. Je ne me sens pas déshonoré de partager ce droit. Pourquoi les homos feraient-ils de moins bons parents? Ou de meilleurs, d'ailleurs? ... »

Extrait 2 : - « Aujourd'hui, vous sentez-vous encore dans la peau de cet "exilé fiscal" dont on a tant parlé?

Appelez-moi comme vous le voulez. Je ne suis pas un exilé fiscal, je ne fuis pas le fisc. J'ai dit qu'à mon âge [65 ans le 27 décembre prochain], 87% c'était trop. Il y a beaucoup de gens qui me suivent, même s'ils ont voté pour ceux qui sont actuellement au pouvoir..... »

Extrait 1 démontre que l'attention des interlocuteurs est focalisée sur un problème social très médiatisé en France, ce qui est exprimé par les expressions surdéterminées que sont « mariage pour tous, manif pour tous », à notre avis, elles représentent de nouvelles normes langagières en train de se former. Ainsi, grâce à cette interview l'apprenant connaîtra les